

До уваги вчителів і батьків!

Авторський комплект «Математика» у трьох частинах містить усе необхідне для ефективного навчання за обома типовими освітніми програмами, а саме:

1. Реалізує ключові етапи продуктивного навчання:
  - мотиваційні математичні ігри;
  - доступні пояснення, зокрема через навчальні відео;
  - виконання завдань за зразком;
  - творчі завдання й інтерактивні вправи;
  - підсумкові тести й самооцінювання за кожною темою.
2. Має навчально-методичне забезпечення для очного та дистанційного навчання:
  - розробки уроків;
  - навчальні відео;
  - інтерактивні тренажери;
  - сайт дистанційної освіти;
  - календарні плани за обома типовими програмами.
3. Містить додаткові завдання для забезпечення індивідуальних траєкторій навчання.
4. Допоможе дітям полюбити математику. Для цього батьки/опікуни можуть разом з дітьми:
  - грати в ігри;
  - передивлятися навчальні відео і мультфільми;
  - виконувати вправи на онлайн-тренажері;
  - відстежувати навчальний прогрес дитини;
  - застосовувати набуті знання й уміння у щоденному житті.

МАТЕМАТИКА

2

КЛАС

Частина 1

МАТЕМАТИКА

2
КЛАС

ЧАСТИНА 1

МАТЕМАТИКА

Навчальний посібник для 2 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 3-х частинах)

ЧАСТИНА 1

Київ
Видавництво «Алатон»
2023

УДК 51 (075.2)
В61

Тетяна Воронцова, Володимир Пономаренко,
Ірина Лаврентьєва, Олена Хомич

*Схвалено для використання в освітньому процесі
(номер у Каталозі надання грифів навчальній літературі
та навчальним програмам 2.002-2024)*

Авторський комплект «Математика» у трьох частинах
містить усе необхідне для ефективного навчання дітей у школах та вдома
за обома типовими освітніми програмами

В61 Математика: навчальний посібник для 2 кл. закладів
загальної середньої освіти (у 3-х частинах). Частина 1 /
Т. В. Воронцова, В. С. Пономаренко, І. В. Лаврентьєва,
О. Л. Хомич. — К. : Видавництво «Алатон», 2023. —140 с.
ISBN 978-617-7834-35-8

Створено відповідно до Державного стандарту початкової
освіти і типової освітньої програми, укладеної під керівництвом
Р. Б. Шияна. Враховано успішні методики навчання математики
в Україні, США, Франції, Великій Британії, Канаді та Сінгапурі.
Посібник розкриває всі теми для 2 класу за обома типовими
освітніми програмами.

Електронні додатки до підручника у вільному доступі
за QR-кодом та покликанням: <https://is.gd/WtZi71>.

Щоденна інтернет-підтримка вчителів — за QR-кодом та по-
кликанням <https://is.gd/4rNUHr>

УДК 57.081.1 (075.2)

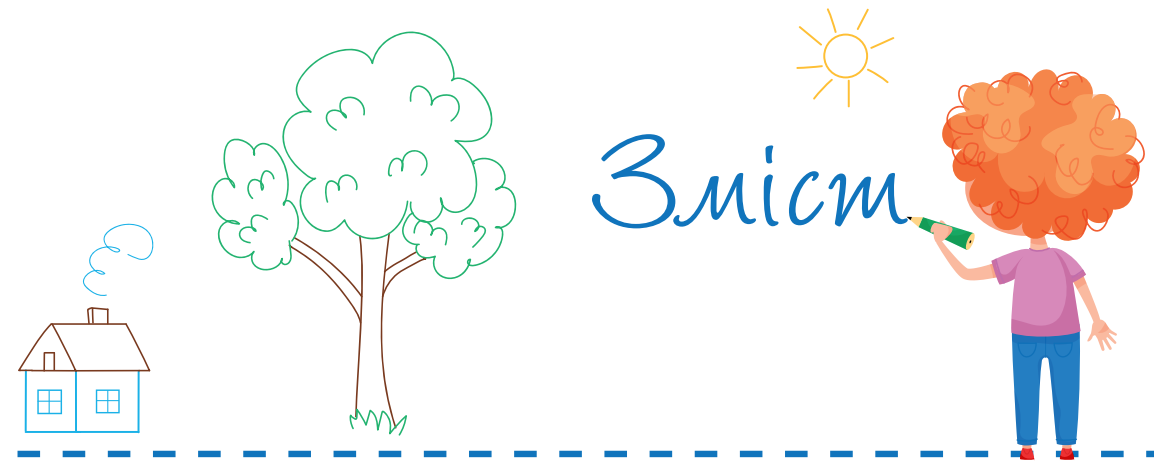

ISBN 978-617-7834-35-8

© «Видавництво «Алатон»», текст,
дизайн, малюнки, 2024

© Т. В. Воронцова, текст, дизайн,
малюнки, 2024

© О. М. Курило, малюнки, 2024

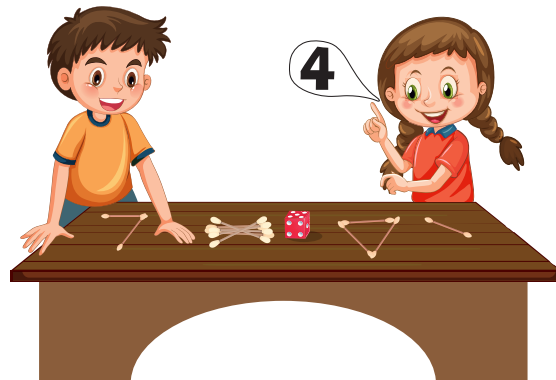

Передмова	4
Тест за 1 клас: що ми вже знаємо і вміємо	5
Вступ до математики	7
Вчимося розв'язувати задачі	23
Прийоми додавання у межах 20	45
Прийоми віднімання у межах 20	81
Практикум додавання і віднімання у межах 20	99
Лічба і порівняння чисел у межах 100	119

ВІТАЮ!

Я — твій посібник з математики, твій друг і помічник у країні чисел та геометричних фігур. Обіцяю, що на уроках математики буде дуже цікаво.

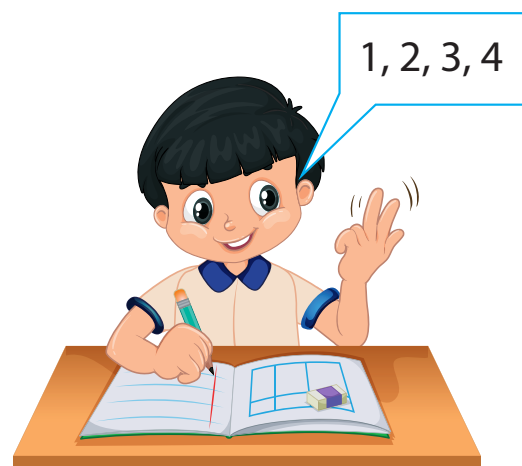
Разом з тобою ми будемо:

грати в ігри

виготовляти моделі

лічити і розв'язувати задачі

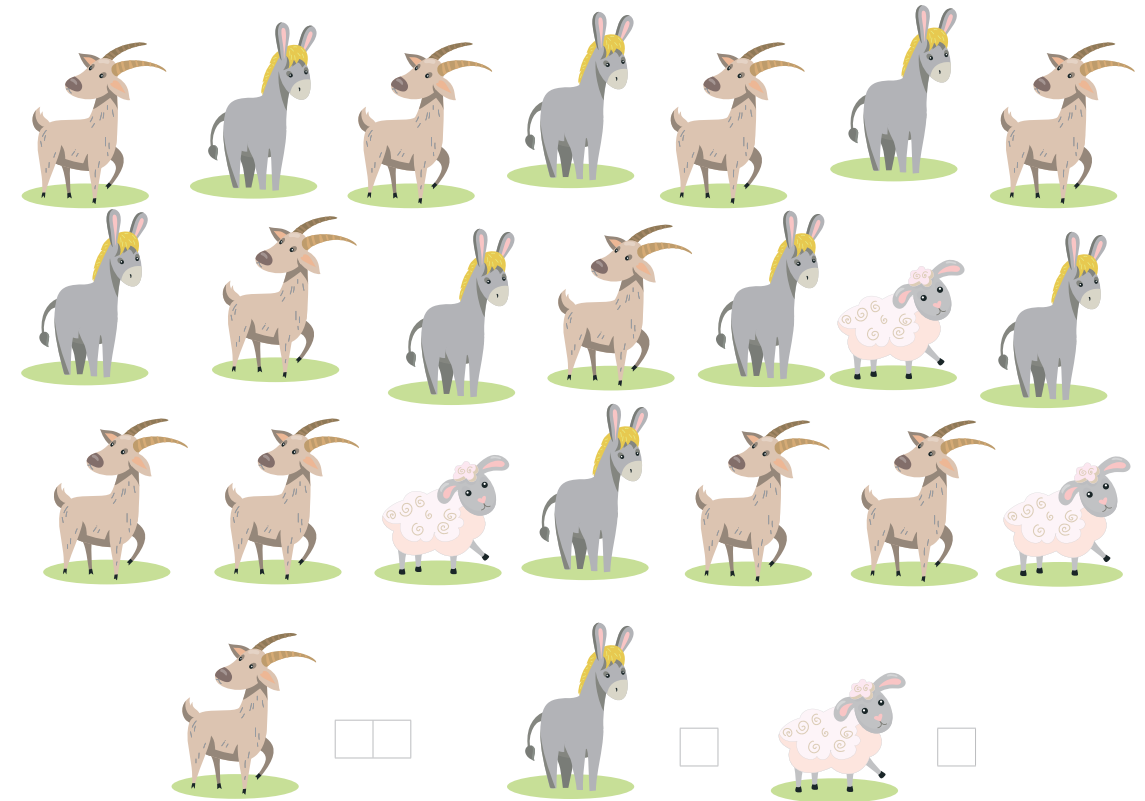

оцінювати свої досягнення

QR-кодами в посібнику позначено онлайн-тренажери та інші цікаві електронні додатки.

ТЕСТ ЗА 1 КЛАС: ЩО МИ ВЖЕ ЗНАЄМО І ВМІЄМО

1 Полічи тварин на малюнку, запиши їх кількість.

2 Установи відповідність між числами та їх назвами.

8	•	•	Десять
10	•	•	Три
3	•	•	Вісім

3 Познач ✓ послідовність, яка відображає кількість тварин від найменшої до найбільшої.

8, 10, 3   3, 10, 8   3, 8, 10

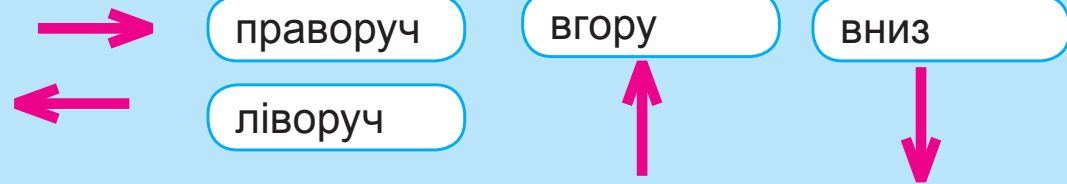

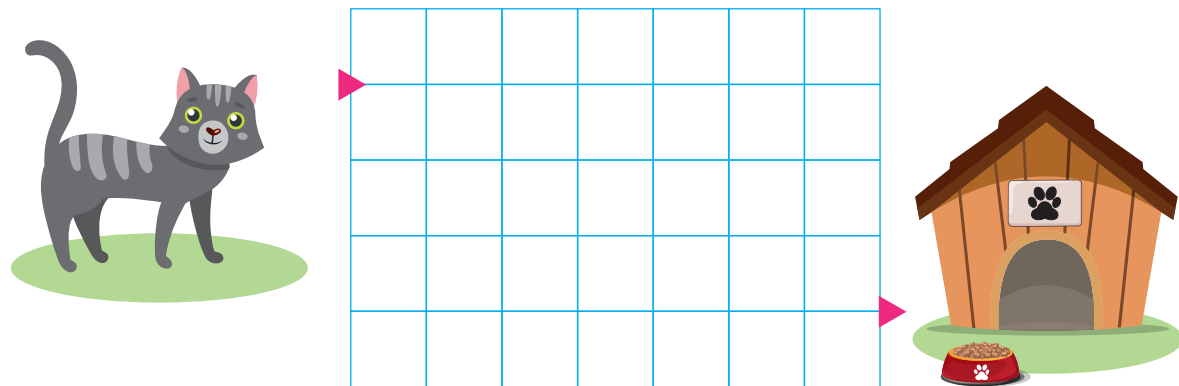

НАПРЯМОК РУХУ

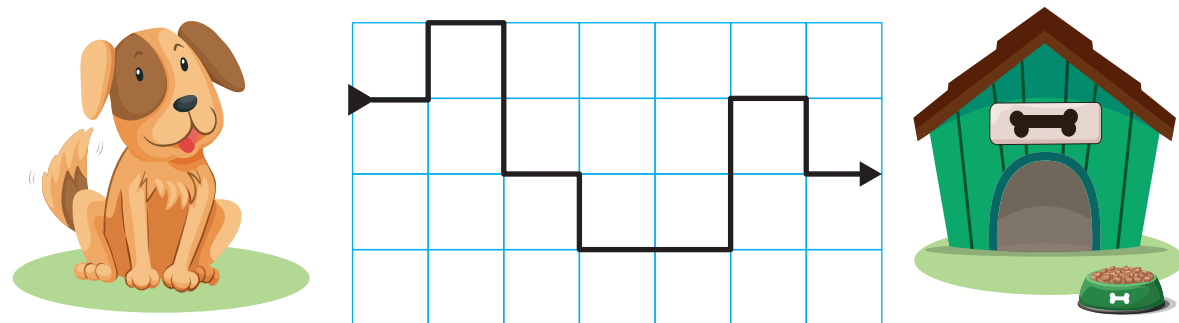

1 За допомогою коду проведи котика до його обіду.

Код → → ↓ ↓ → ↓ → → ↓ → ↑ →

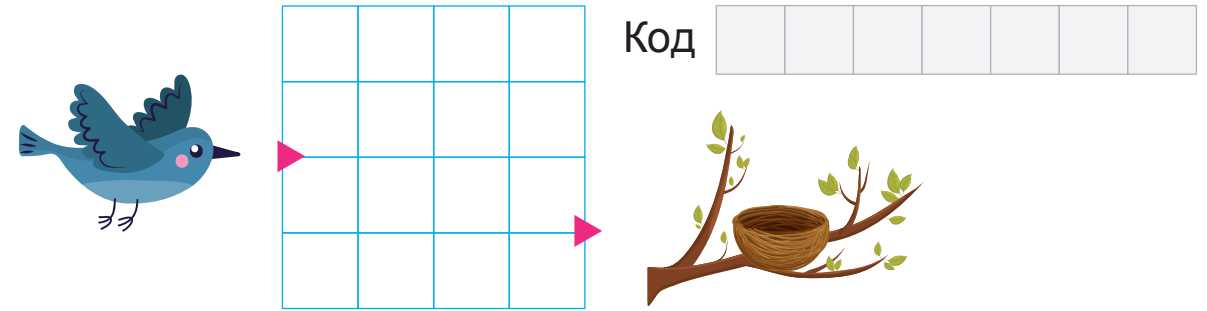

2 Закодуй шлях собаки додому.

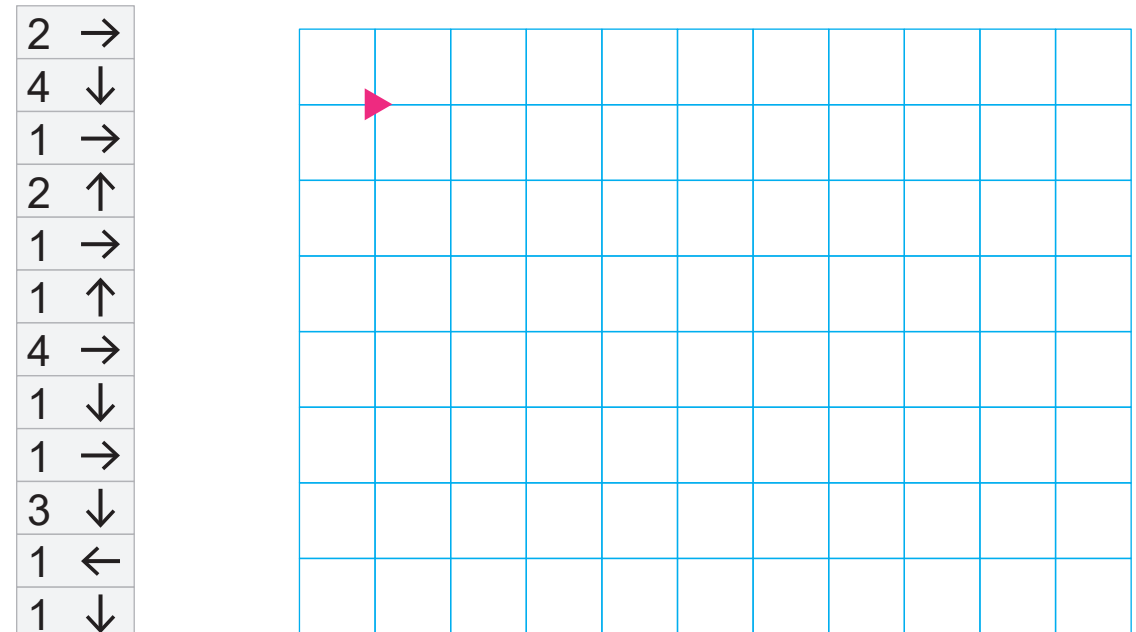

Код

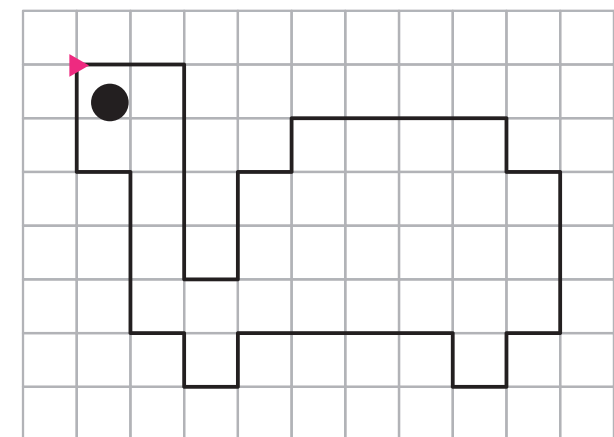
3 Проведи пташку до гнізда за допомогою 7 стрілок. Напиши цей код.

4 Намалюй черепашку, рухаючись за підказкою. Починай рух від ►.

2 →
4 ↓
1 →
2 ↑
1 →
1 ↑
4 →
1 ↓
1 →
3 ↓
1 ←
1 ↓
1 ←
1 ↑
4 ←
1 ↓
1 ←
1 ↑
1 ←
3 ↑
1 ←
2 ↑

ПОЛОЖЕННЯ В ПРОСТОРИ

між вухами
 над головою
 у роті
 на лапі
 під лапою
 за хвостом
 перед хвостом
 ліворуч від голови
 праворуч від голови

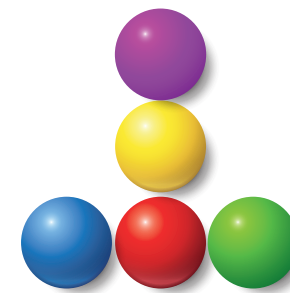
1 Досліди шлях Марка до школи і встав пропущені слова у речення: перед, під, між, за.

Марк іде _____ клумбою, а потім — _____ лавкою.

Далі він проходить _____ двома ліхтарями і _____ деревами.

2 Розглянь малюнок і визнач, які твердження істинні, а які — хибні. Постав ✓ у відповідну комірку.

Твердження	Істинне	Хибне
Фіолетова кулька — над жовтою.	☐	☐
Зелена кулька — ліворуч від червоної.	☐	☐
Синя кулька — між червоною та зеленою.	☐	☐
Жовта кулька — над червоною.	☐	☐
Червона кулька — між синьою і зеленою.	☐	☐

3 Розглянь малюнок і закресли зайві слова.

Собака лежить ліворуч/праворуч від дерева.

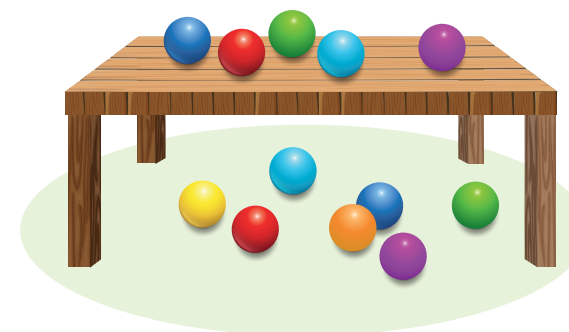
Кіт лежить ліворуч/праворуч від дерева.

Птах летить над/під деревом.

Дерево стоїть за/між котом і собакою.

Дерево стоїть за/під птахом.

4 Полічи кульки і доповни речення.

На столі лежить кульок.

Під столом лежить кульок.

Усього під столом і на столі лежить кульок.

ПОЛОЖЕННЯ В ТАБЛИЦІ

ліворуч посередині праворуч

вгорі
посередині
внизу

	у центрі	

1 * Познач ✓ положення предметів у таблиці.

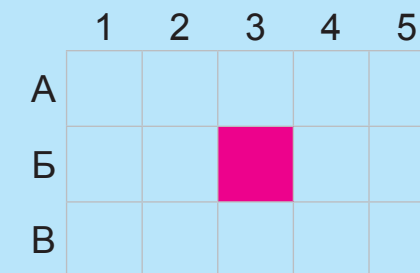

Предмети	Ліворуч	Посередині	Праворуч	У центрі	Вгорі	Внизу
Виноград		✓	✓			
Кавун						
Вишні						
Полуниці						
Яблуко						
Сливи						
Капуста						
Перець						
Диня						

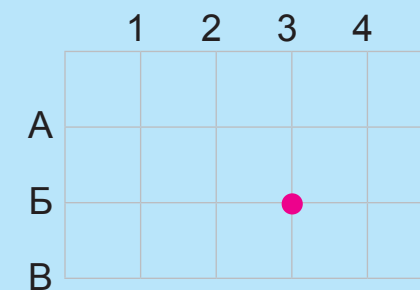
ПОЛОЖЕННЯ НА СІТЦІ

Сітка — це таблиця, яка містить комірки і вузли.
Рядки і стовпці або лінії сітки позначають числами і буквами.

Щоб знайти комірку на сітці, подивися на букву рядка та номер стовпця. Комірка Б 3.

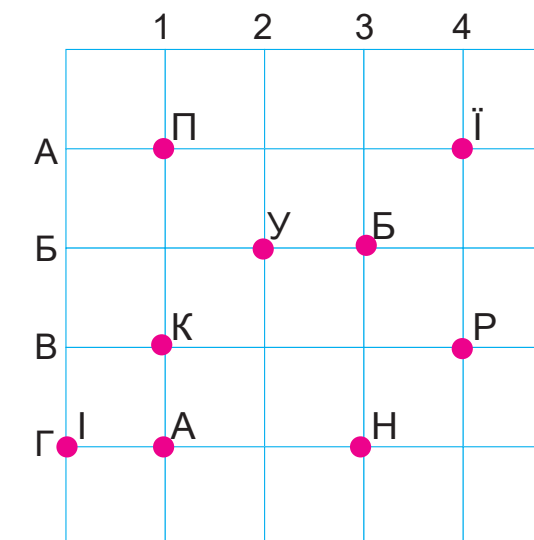
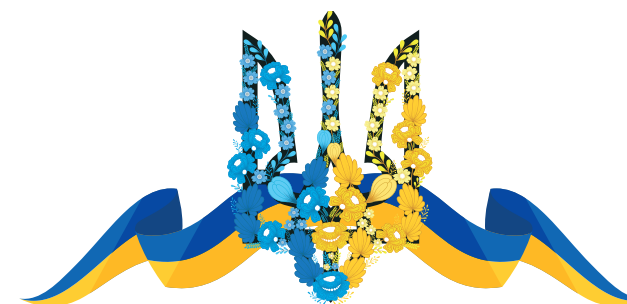

Вузол — це точка перетину горизонтальної і вертикальної лінії на сітці. Вузол Б 3.

1 Розшифруй приховане слово.

Б 2	В 1	В 4	Г 1	А 4	Г 3	Г 1

2 За допомогою коду проведи козака комірками сітки до Січі. Дорогою збери атрибути козака і запиши назви комірок, де вони розташовані.

1 → 2 ↓ 1 → 3 ↑ 3 → 2 ↓ 1 ← 2 ↓ 1 →

	1	2	3	4	5
А					
Б					
В					
Г					
Д					

Б-1

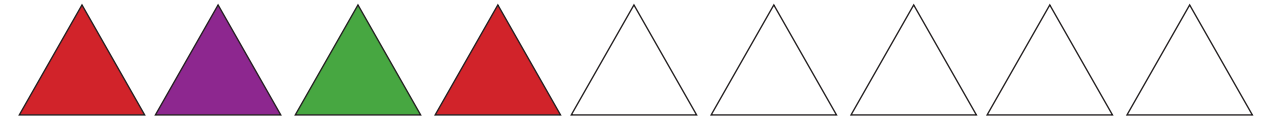
3 Розмісти геометричні фігури на відповідних вузлах.

	А - 4
	В - 2
	Б - 3
	Г - 1
	Б - 2

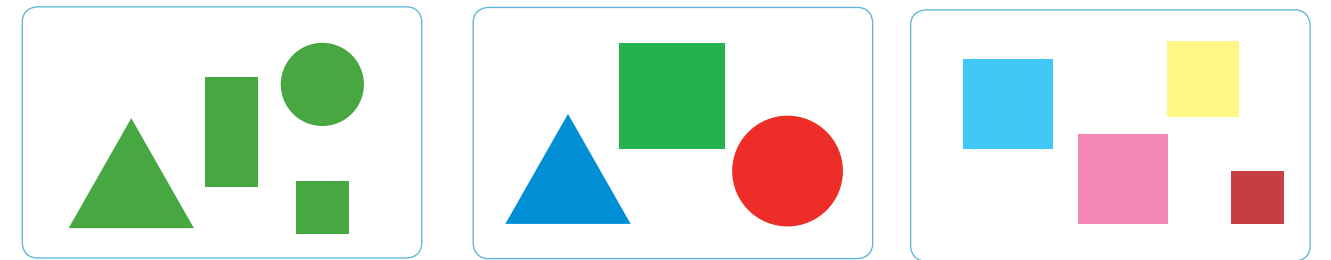
	1	2	3	4
А				
Б				
В				
Г				

ТЕСТ ЗА ВСТУПОМ

1 Визнач закономірність і розфарбуй трикутники.

2 Установи відповідність між групами геометричних фігур та їхніми ознаками.

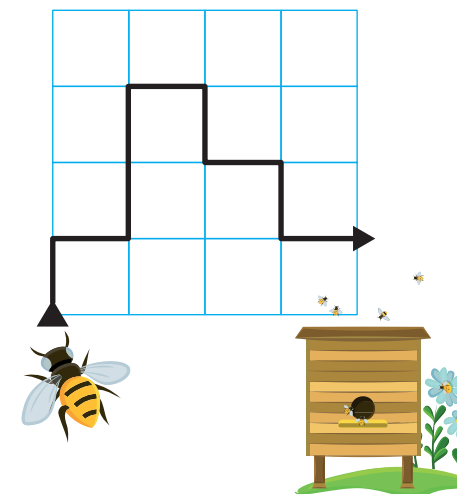

Розмір

Форма

Колір

3 Познач ✓ код шляху, яким бджілка дісталася до вулика.

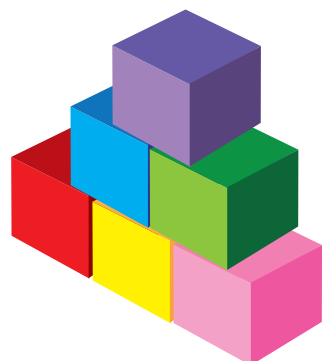

1 ↑ 1 → 3 ↑ 1 → 1 ↓ 1 → 1 ↓ 1 →

1 ↑ 1 → 2 ↑ 1 → 1 ↓ 1 → 1 ↓ 1 →

1 ↑ 1 → 2 ↑ 1 → 1 ↑ 1 → 1 ↓ 1 →

4 Розглянь малюнок. Визнач, які твердження істинні, а які — хибні. Постав ✓ у відповідну комірку.

Твердження	Істинне	Хибне
Синій кубик — справа від зеленого.		
Жовтий кубик — між червоним і рожевим.		
Зелений кубик — над фіолетовим.		
Фіолетовий кубик — на синьому і зеленому.		
Червоний кубик — під синім.		

5 Домалюй фігури у відповідні комірки таблиці.

 — по центру таблиці

 — між зірочкою і хрестиком

 — вгорі зліва

6 Розфарбуй задані комірки червоним кольором.

А 3, А 4, А 8, А 9
 Б 2, Б 3, Б 4, Б 5,
 Б 7, Б 8, Б 9, Б 10,
 В 2, В 3, В 4, В 5, В 6,
 В 7, В 8, В 9, В 10,
 Г 3, Г 4, Г 5, Г 6,
 Г 7, Г 8, Г 9, Д 4, Д 5,
 Д 6, Д 7, Д 8, Д 9,
 Е 5, Е 6, Е 7, Є 6

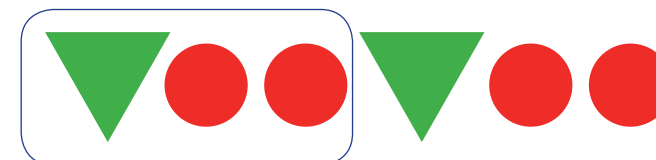
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
А											
Б											
В											
Г											
Д											
Е											
Є											

ОЦІНЮЮ СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

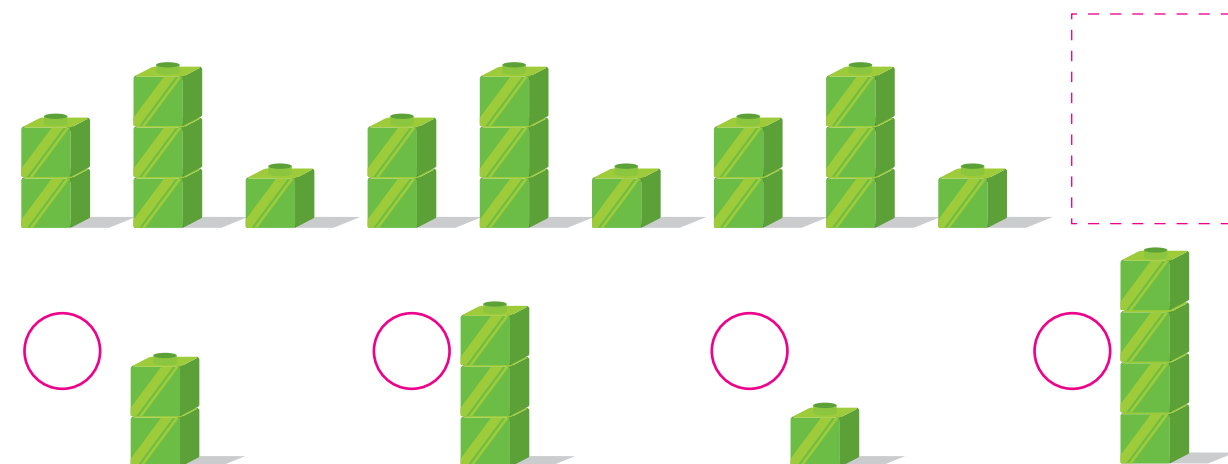
Результат 1.

Я вмію визначати закономірності та продовжувати послідовності.

1 Визнач закономірність і познач ✓ фігуру, яка має бути наступна.

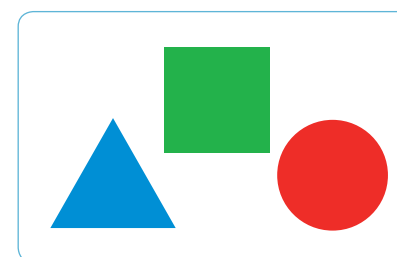

Результат 2.

Я вмію об'єднувати об'єкти у групи.

2 Обведи ознаку, за якою об'єднані геометричні фігури.

Розмір

Колір

Форма

Результат 3.

Я можу визначити напрямок руху і положення в просторі, у таблиці й на сітці.

→ праворуч
← ліворуч
 вгору ↑   вниз ↓

	зліва	посередині	справа
вгорі			
посередині		у центрі	
внизу			

3 За допомогою коду проведи Інну до школи. Дорогою збери шкільне приладдя і запиши назви комірок, де вони розташовані.

Код 3 ↓ 2 → 2 ↑ 2 → 3 ↓ 3 ← 1 ↓ 3 →

В-1

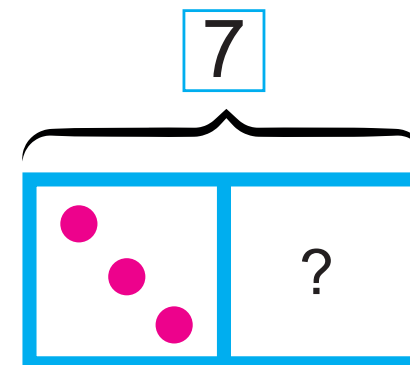
	1	2	3	4	5
А					
Б					
В					
Г					
Д					

ШКОЛА

ВЧИМОСЯ РОЗВ'ЯЗУВАТИ ЗАДАЧІ

МАТЕМАТИЧНИЙ СЛОВНИК:

- ✓ умова задачі;
- ✓ числові дані;
- ✓ запитання;
- ✓ шукане;
- ✓ розв'язання;
- ✓ короткий запис задачі;
- ✓ відповідь;
- ✓ модель задачі.

У ЦІЙ ТЕМІ ТИ НАВЧИШСЯ:

- ✓ розпізнавати види задач і обирати дію для їх розв'язання;
- ✓ створювати короткий запис задачі і модель;
- ✓ розв'язувати задачі на знаходження суми та остачі;
- ✓ розв'язувати задачі на різницеве порівняння й збільшення або зменшення числа на декілька одиниць.

ГРА «СКЛАДАЄМО ЗАДАЧІ»

Вам знадобляться:

- по 11 різнокольорових кружечків;
- два кубики.

Кількість гравців

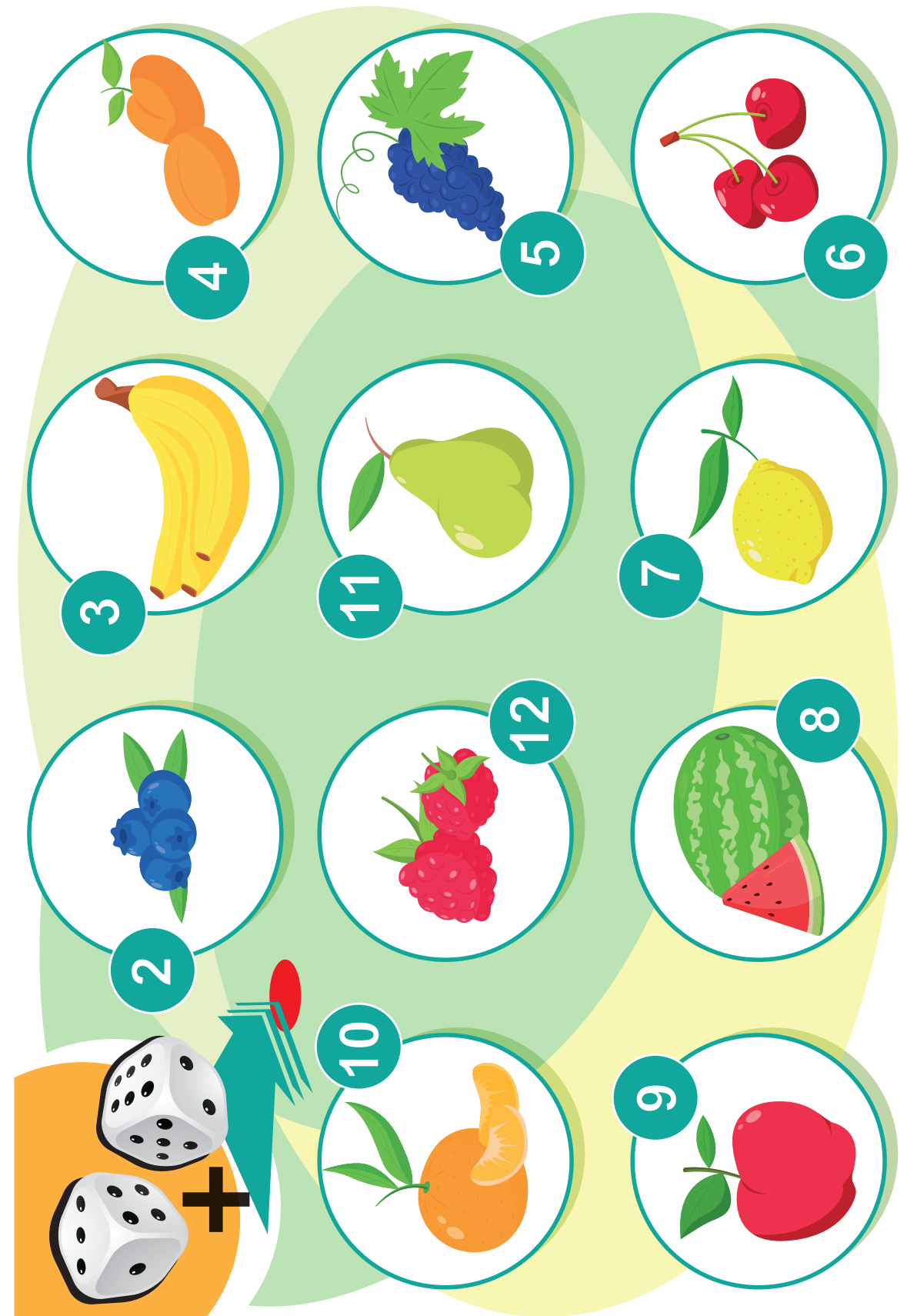
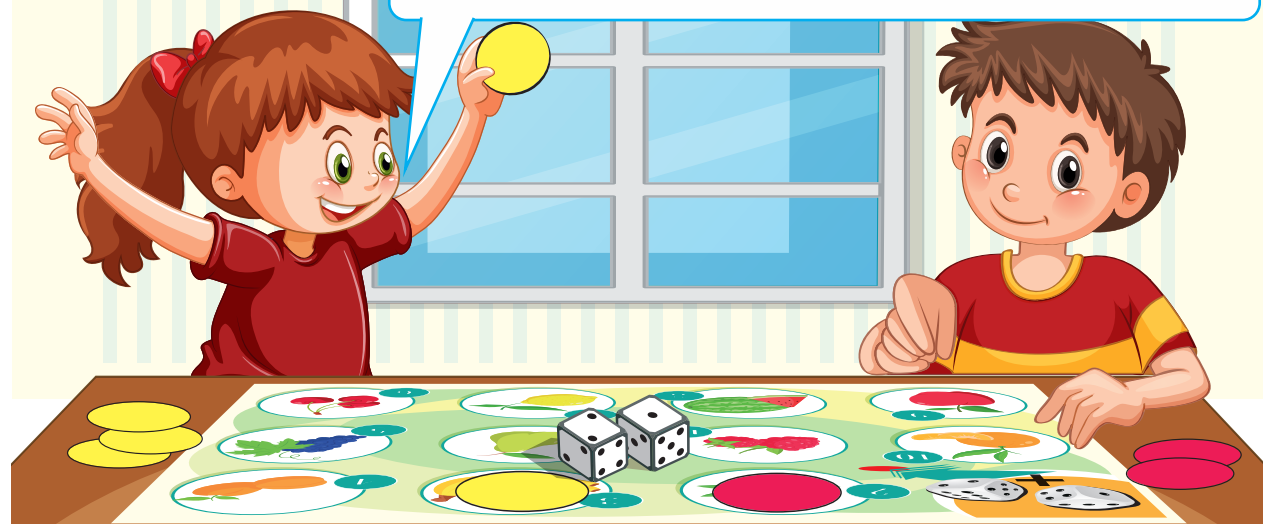
2

Як грати:

- 1 Визначте, хто починає гру. Кинь кубики.
- 2 Додай числа на кубиках. Накрий об'єкт із такою ж сумою своїм кружечком.
- 3 Склади задачу про цей об'єкт із числами, що випали.
- 4 Передай хід.
- 5 Якщо гравцю випадає сума чисел, яка вже накрита, то він пропускає хід.
- 6 Виграє той/та, хто накриє найбільше об'єктів.

Отже, $2 + 1 = 3$.

На столі лежало 2 банани. Марк купив ще 1 і поклав на стіл. Скільки всього бананів на столі?

РОЗВ'ЯЗУЄМО ЗАДАЧІ

Математична задача схожа на ребус або загадку.

В кожній задачі є умова, яка містить числові дані.

Другою складовою задачі є запитання. Щоб розв'язати задачу, потрібно знайти відповідь на запитання (шукане).

Постарайся правильно зрозуміти запитання, щоб обрати числові дані, які допоможуть знайти шукане.

1 Установи відповідність і з'єднай пари.

На пам'ятнику засновникам Києва зображено 3 чоловіків і 1 жінку.

ЗАПИТАННЯ

Скільки всього людей зображено на пам'ятнику?

УМОВА ЗАДАЧІ

2 Прочитай задачі й розфарбуй усі вирази, за допомогою яких можна їх розв'язати. В умові задачі викресли зайву інформацію, якщо вона є.

Ліза поставила у вазу 3 троянди і 6 гілочок лаванди. Скільки всього квітів стоїть у вазі?

$6 - 3$

$6 + 3$

$2 + 6$

$3 + 6$

На столі стоять два пироги з м'ясом і один — з капустою. Потім поставили ще дві вазочки з полуницею. Скільки всього пирогів стоїть на столі?

$2 + 1 + 2$

$2 + 2$

$1 + 2$

$2 + 1$

3 * Прочитай задачі. Знайди значення виразів та підбери рівності до задач (обведи їх відповідними кольорами).

У благодійному ярмарку брали участь 5 класів. Серед них — 2 других класи, а решта — перші класи. Скільки перших класів брали участь в ярмарку?

Столи на ярмарку застелили двома блакитними скатертинами, двома жовтими і однією білою. Скільки всього скатертин використали?

Діти 2-Б класу принесли на благодійну ярмарку тістечка. 6 тістечок вони купили, а 4 — приготували. Скільки всього тістечок принесли діти?

Діти 2-А класу випили 2 пляшки з домашнім лимонадом. У кожній пляшці було по 5 склянок. Скільки всього склянок лимонаду випили діти?

$5 + 5 = 10$

$6 + 4 = \square$

$5 - 2 = \square$

$2 + 2 + 1 = \square$

КОРОТКИЙ ЗАПИС ЗАДАЧІ І МОДЕЛЬ ЗАДАЧІ

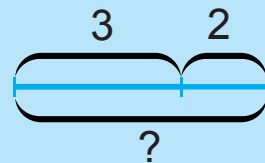
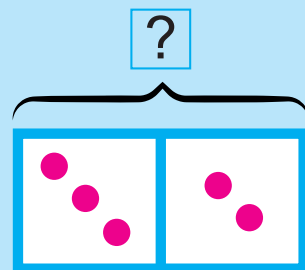
Короткий запис задачі або її моделі (малюнки, схеми тощо) допомагають розв'язувати задачі.

У Ніки є 3 котики і 2 собачки. Скільки всього домашніх тварин є у Ніки?

Короткий запис задачі містить числові дані і шукане. А також символи, які замінюють деякі слова. У нашому прикладі слова «скільки всього» замінюють фігурною дужкою, поряд із якою пишуть знак питання.

К. — 3
С. — 2 } ?

Модель задачі ми можемо намалювати, накреслити, доповнити.

$$3 + 2 = 5 \text{ (т.)}$$

Відповідь: у Ніки всього 5 домашніх тварин.

1 Обведи короткий запис задачі, який відповідає її умові.

Захар поклав у пенал 3 сині ручки та 5 коричневих. Скільки всього ручок є у пеналі Захара?

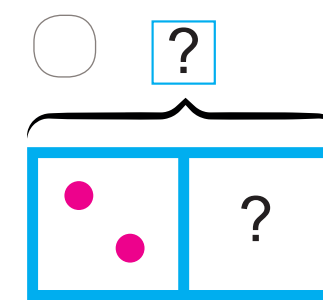
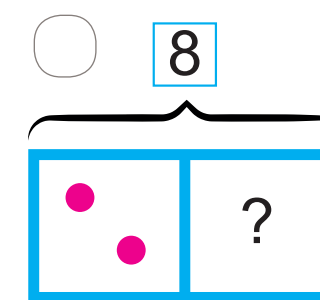
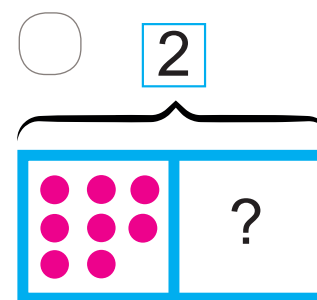
С. — 5 р. }
К. — 3 р. } ?

С. — 3 р. }
К. — 5 р. } ?

С. — 3 р. }
К. — ? } ?

2 Познач ✓ модель, яка відповідає умові задачі.

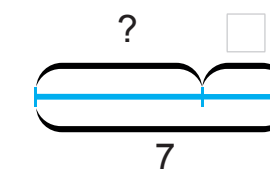
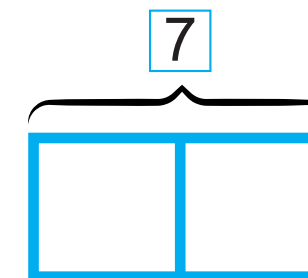
У Віри було 8 цукерок. 2 цукерки вона з'їла. Скільки цукерок залишилося?

3 Доповни короткий запис задачі і моделі відповідно до умови задачі.

У Лесі було 7 повітряних кульок. 2 кульки лопнули. Скільки повітряних кульок залишилося у Лесі?

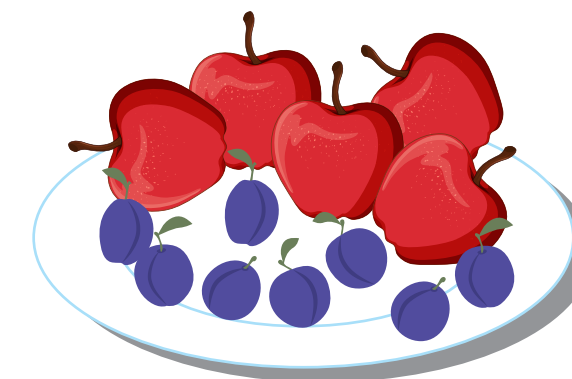
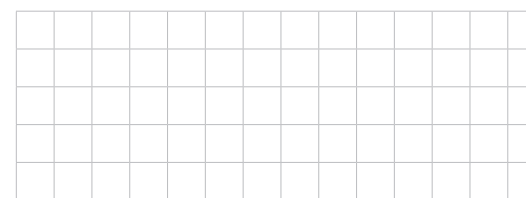
Було — □ к.
Лопнули — □ к.
Залишилося — ?

4 Петрик склав короткий запис задачі, але неправильно. Запиши правильний короткий запис задачі.

На тарілці лежить 5 яблук, а слив — на 3 більше. Скільки слив лежить на тарілці?

Ябл. — 3 ←
Сл. — ?, на 5 більше

ЗАДАЧІ НА ЗНАХОДЖЕННЯ СУМИ (ЦІЛОГО)

Щоб знайти суму (ціле), потрібно виконати дію додавання.
Ціле дорівнює частина плюс частина.

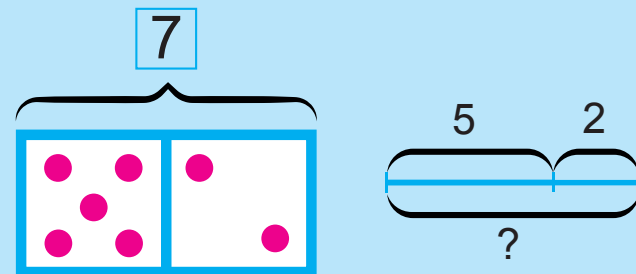
На паркані сидить 5 сірих голубів і 2 білих. Скільки всього голубів сидить на паркані?

5 сірих голубів — перша частина, 2 білих голубів — друга частина. Щоб знайти ціле, потрібно додати ці частини.

С. — 5 г. }
Б. — 2 г. }

$$5 + 2 = 7 \text{ (г.)}$$

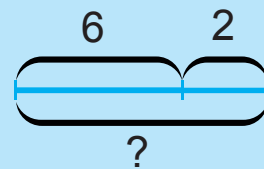
Відповідь: на паркані сидить 7 голубів.

На листочку сиділо 6 комах. До них приєднались ще 2 комах. Скільки всього комах сидить на листочку?

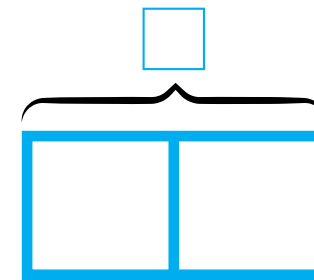
Було — 6 к.
Приєднались — 2 к.
Стало — ?

$$6 + 2 = 8 \text{ (к.)}$$

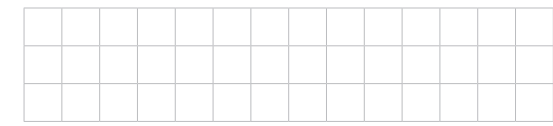
Відповідь: на листочку сидить 8 комах.

Інна знайшла 6 жовтих листочків і 4 багряних. Скільки всього листочків знайшла Інна?

Ж. — 6 л. }
Б. — 4 л. }

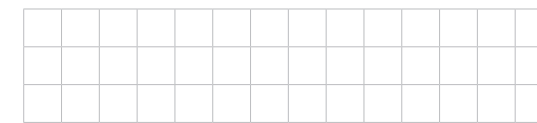

Відповідь: Інна знайшла листочків.

2 Доповни короткий запис задачі. Розв'яжи задачу.

Ілля намалював 4 жовті зірочки і 3 помаранчеві. Скільки всього зірочок намалював Ілля?

Ж. — з. }
П. — з. }

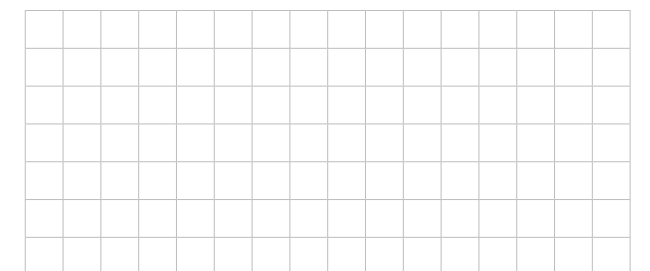
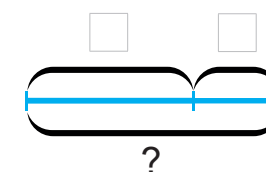
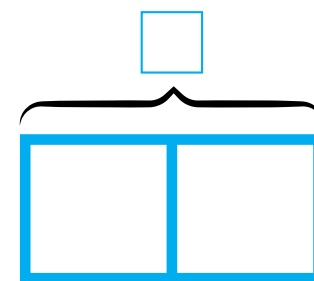
Відповідь: Ілля намалював зірочок.

3 Надворі співало 2 пташки. Потім ще 3 пташки почали співати. Познач ✓, скільки всього пташок співає.

3   2
 4   5

4 * Об'єднайтеся у пари. Складіть задачі про котиків на знаходження суми. Доповніть моделі своєї задачі. Розв'яжіть задачі одне одного.

ЗАДАЧІ НА ЗНАХОДЖЕННЯ ОСТАЧІ (ЧАСТИНИ ЦІЛОГО)

Щоб знайти остачу (частину цілого), потрібно виконати дію віднімання. Частина дорівнює ціле мінус частина.

Іванка знайшла 9 мушель. 4 мушлі вона віддала брату. Скільки мушель залишилося в Іванки?

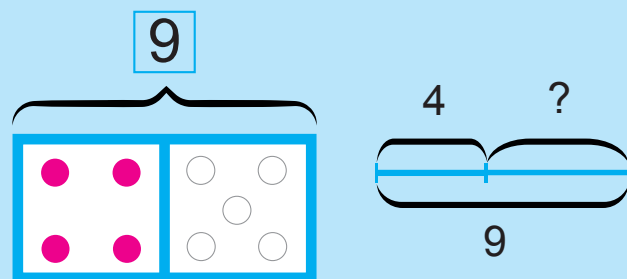

Щоб розв'язати таку задачу, я можу скласти короткий запис задачі і доповнити його моделями.

Було — 9 м.
Віддала — 4 м.
Залишилося — ?

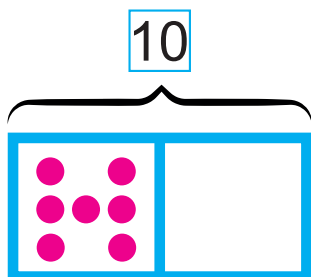
$$9 - 4 = 5 \text{ (м.)}$$

Відповідь: в Іванки залишилося 5 мушель.

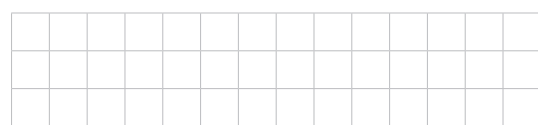

1 Доповни моделі до задач і розв'яжи їх.

У Назара було 10 камінців. 7 камінців він кинув у воду. Скільки камінців залишилося у Назара?

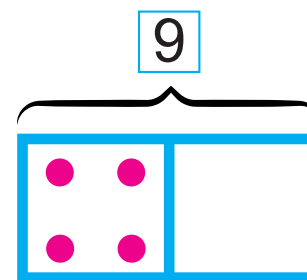

Було — 10 к.
Кинув — 7 к.
Залишилося — ?

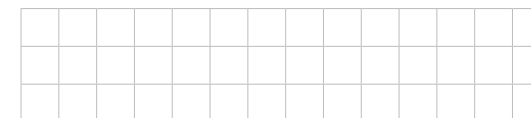

Відповідь: у Назара залишилося камінці.

На пляжі лежало 9 надувних кульок. 4 кульки здуло у воду. Скільки кульок залишилося на пляжі?

Лежало — 9 к.
Здуло — 4 к.
Залишилося — ?

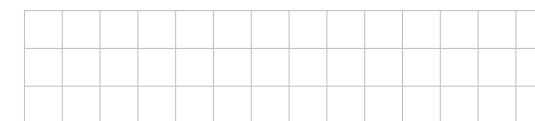

Відповідь: на пляжі залишилося кульок.

2 Доповни короткий запис задачі. Розв'яжи задачу.

На дереві сиділо 7 мавп. 3 мавпи спустилися на землю. Скільки мавп залишилося на дереві?

Сиділо — м.
Спустилися — м.
Залишилося — ?

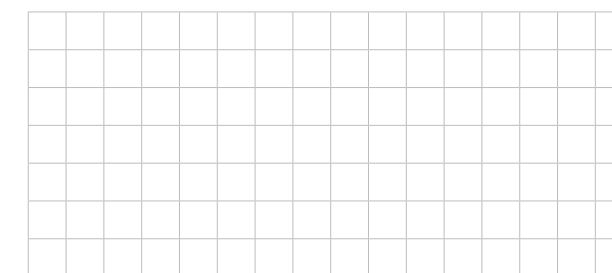
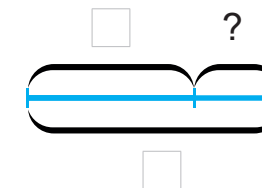
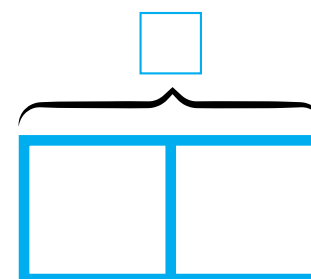
Відповідь: на дереві залишилося мавпи.

3 На лататті було 8 жабок. 4 жабки вистрибнули на берег. Познач ✓, скільки жабок залишилося на лататті.

2   3   4   5

4 * Об'єднайтеся у пари. Складіть свої задачі про птахів на знаходження остачі. Запишіть короткий запис задачі, створіть моделі та розв'яжіть задачі одне одного.

ЗАДАЧІ НА РІЗНИЦЕВЕ ПОРІВНЯННЯ

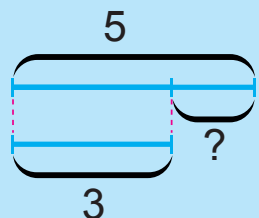
Задачі на різницеве порівняння містять слова: «на скільки більше» або «на скільки менше». Для їх розв'язання потрібно від більшого числа відняти менше.

У Євгена є 5 котів і 3 собаки. На скільки більше котів, ніж собак?

Щоб розв'язати таку задачу, я можу скласти короткий запис задачі і модель. У короткому записі задачі треба використати круглу дужку.

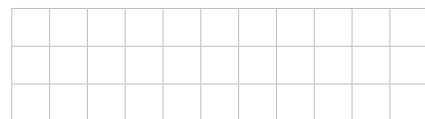
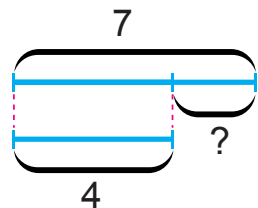
К. — 5
С. — 3) на ?
 $5 - 3 = 2$ (к.)

Відповідь: у Євгена на 2 коти більше, ніж собак.

1 Розв'язи задачу.

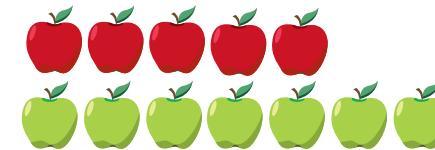
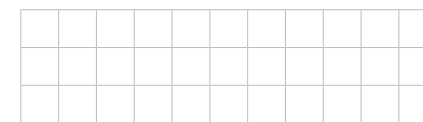
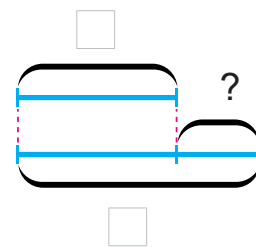
В Ані є 7 наліпок, а в Марка — 4. На скільки більше наліпок у Ані, ніж у Марка?

Відповідь: у Ані на наліпки більше, ніж у Марка.

2 Доповни короткі записи задач або моделі. Розв'язи їх.

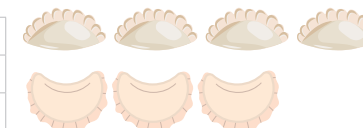
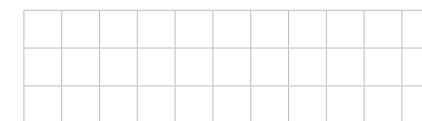
У Кіри є 5 червоних яблук і 7 зелених. На скільки менше червоних яблук, ніж зелених?

Відповідь: у Кіри на червоні яблука менше, ніж зелених.

Ігор з'їв 4 вареники з картоплею і 3 вареники з сиром. На скільки більше Ігор з'їв вареників з картоплею, ніж із сиром?

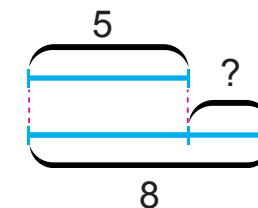
К. — в.
С. — в.) на ?

Відповідь: Ігор з'їв на вареник з картоплею більше, ніж із сиром.

3 У Мишка є 5 коміксів із супергероями, а у Наталки — 8. Познач ✓, на скільки менше коміксів у Мишка, ніж у Наталки.

на 2   на 3
 на 4   на 5

4 * Усно склади задачу на різницеве порівняння про червоні і білі квіти за допомогою короткого запису задачі.

Ч. — 7 кв.
Б. — 9 кв.) на ?

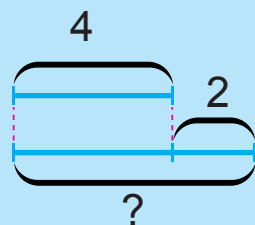
ЗАДАЧІ НА ЗБІЛЬШЕННЯ АБО ЗМЕНШЕННЯ ЧИСЛА НА ДЕКІЛЬКА ОДИНИЦЬ

При розв'язанні таких задач я шукаю в умові задачі слова «**більше**» або «**менше**». Якщо там слово «більше» — виконую дію додавання, якщо «менше» — віднімання. У короткому записі задачі використовую зворотню стрілку.

У акваріумі є 4 жовті рибки, а червоних — на 2 більше. Скільки червоних рибок є в акваріумі?

Ж. — 4 р. ←
Ч. — ?, на 2 р. більше →
 $4 + 2 = 6$ (р.)

Відповідь: в акваріумі є 6 червоних рибок.

1 Обведи розв'язання задачі.

$$3 + 4 = 7$$

У вазі стоять 3 червоні троянди, а рожевих — на 4 більше. Скільки рожевих троянд стоїть у вазі?

$$4 - 3 = 1$$

2 Познач ✓ короткий запис задачі.

На тарілці лежить 5 бутербродів із паштетом, а із сиром — на 2 менше. Скільки бутербродів із сиром лежить на тарілці?

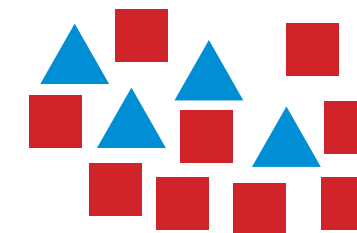
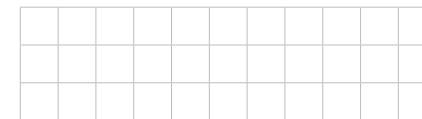
П. — 5 б. ←
С. — ?, на 2 б. більше →

П. — 5 б. ←
С. — ?, на 2 б. менше →

3 Доповни моделі або короткі записи задач. Розв'яжи задачі.

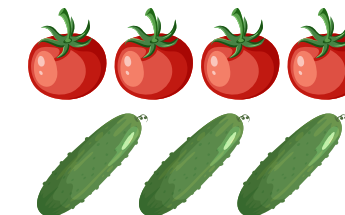
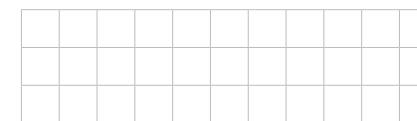
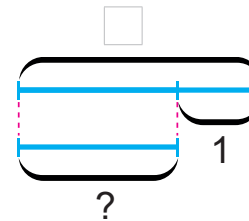
На уроці математики Андрій вирізав 4 трикутники, а квадратів — на 5 більше. Скільки квадратів вирізав Андрій?

Тр. — ←
Кв. — ?, на більше →

Відповідь: Андрій вирізав квадратів.

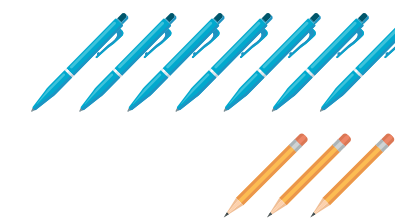
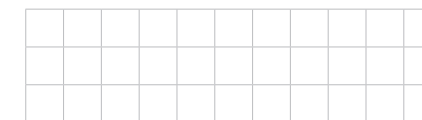
Єва нарізала в салат 4 помідори, а огірків — на 1 менше. Скільки огірків нарізала Єва?

Відповідь: Єва нарізала огірки.

У пеналі є 7 ручок, а олівців — на 4 менше. Скільки олівців є у пеналі?

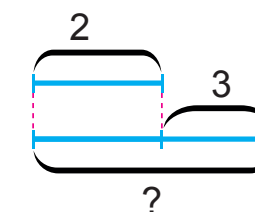
Р. — ←
Ол. — ?, на менше →

Відповідь: у пеналі є олівці.

4 У дворі бігає 2 собаки, а котів — на 3 більше. Познач ✓, скільки котів бігає у дворі.

3   5
 4   6

ТЕСТ ЗА ТЕМОЮ

- 1 Прочитай задачу. Підкресли умову задачі прямою лінією, а запитання — хвилястою.

У Марка було 9 олівців. 2 олівці зламалися. Скільки цілих олівців залишилося у Марка?

- 2 Познач ✓ дію, за допомогою якої можна розв'язати кожну задачу.

Задача	+	-
Міра купила 4 мандарини. 2 мандарини вона дала друзям. Скільки мандарин залишилося у Міри?		
Марк надув 6 повітряних кульок. 1 кулька луснула. Скільки повітряних кульок залишилося у Марка?		
У Емми було 5 заколок для волосся. Бабуся подарувала їй ще 3 заколки. Скільки всього заколок стало у Емми?		
Артем побачив у парку 3 білки та 7 собак. Скільки всього тварин побачив Артем у парку?		

- 3 Обведи короткий запис задачі.

На гілці сиділо 2 голуби. До них прилетіли ще 3 голуби. Скільки всього голубів сидить на гілці?

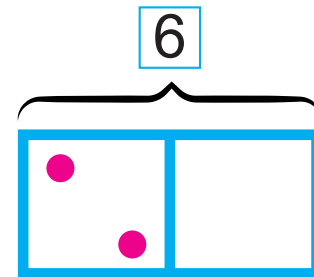
Було — 3 г.
Прилетіли — 2 г.
Стало — ?

Було — 2 г.
Прилетіли — 3 г. $\left. \begin{array}{l} \curvearrowright \\ \curvearrowleft \end{array} \right\}$ на ?

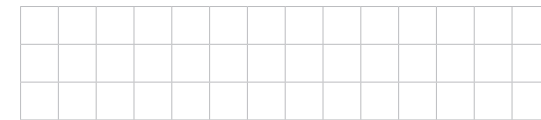
Було — 2 г.
Прилетіли — 3 г.
Стало — ?

- 4 Доповни модель до задачі та розв'яжи її.

На столі лежало 6 яблук. 2 яблука розрізали. Скільки яблук залишилися цілими?

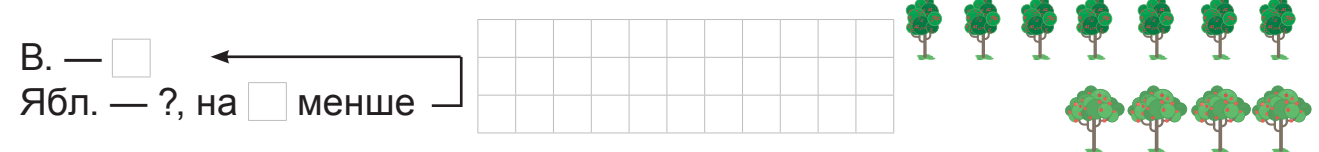
Було — 6 ябл.
Розрізали — 2 ябл.
Залишилися — ?

Відповідь: цілими залишилися яблук.

- 5 Доповни короткий запис задачі та розв'яжи задачу.

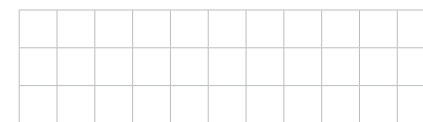
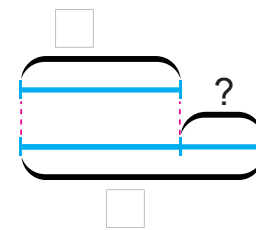
У саду росте 7 вишневих дерев, а яблунь — на 3 менше. Скільки яблунь росте у саду?

Відповідь: у саду росте яблуні.

- 6 Доповни модель та розв'яжи задачу.

У коробці лежить 7 пакетиків чорного чаю та 9 зеленого. На скільки пакетиків чорного чаю менше, ніж зеленого?

Відповідь: чорного чаю на пакетики менше, ніж зеленого.

ОЦІНЮЮ СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

Результат 1.

Я розпізнаю слова, які допомагають обрати дію для розв'язання задачі.

Дія додавання: додали, ще, прийшли, поклали, і, скільки всього/разом

Дія віднімання: відняли, з'їли, розбили, пішли, використали, скільки залишилися, в остачі

- 1 Підкресли умову задачі червоним кольором, а запитання — синім. Познач ✓ рівність для розв'язання задачі.

У Мілани на столі є 2 підставки для канцелярії. У одній підставці — 4 олівці, а другій — 3 ручки. Скільки всього олівців та ручок у Мілани?

- $2 + 2 = 4$ $4 - 3 = 1$ $4 + 3 = 7$ $4 - 2 = 2$

Результат 2.

Я вмю розв'язувати задачі на знаходження цілого за допомогою короткого запису задачі, моделей.

- 2 Познач модель до задачі.

Єва виготовила 2 червоні закладки та 3 блакитні. Скільки всього закладок виготовила Єва?

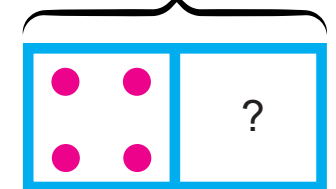
?   3   ?

Результат 3.

Я вмю розв'язувати задачі на знаходження остачі (частини цілого).

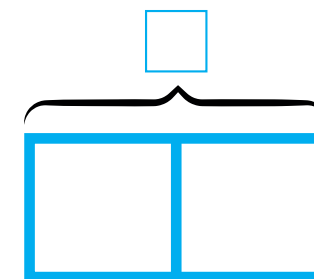
9

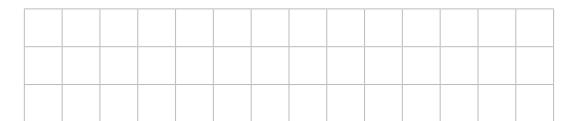
Ясмiна знайшла 9 мушель. 4 мушлі вона віддала брату. Скільки мушель залишилося в Ясмiні?

- 3 Доповни короткий запис задачі і модель та розв'язи задачу.

Серафим приготував 6 склянок апельсинового соку. 4 склянки випили рiд-ні. Скільки склянок соку залишилося?

Приготував — скл.
Випили — скл.
Залишилося — ?

Вiдповiдь: залишилося склянки соку.

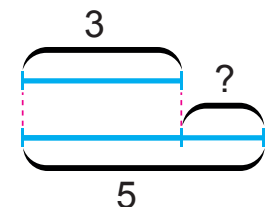
Результат 4.

Я вмю розв'язувати задачі на різницеве порівняння.

В Олени є 3 коти і 5 собак.
На скільки менше в Олени котів, ніж собак?

К. — 3
С. — 5 } на ?

ГРА «ЗРОБИ 10»

Вам знадобляться:

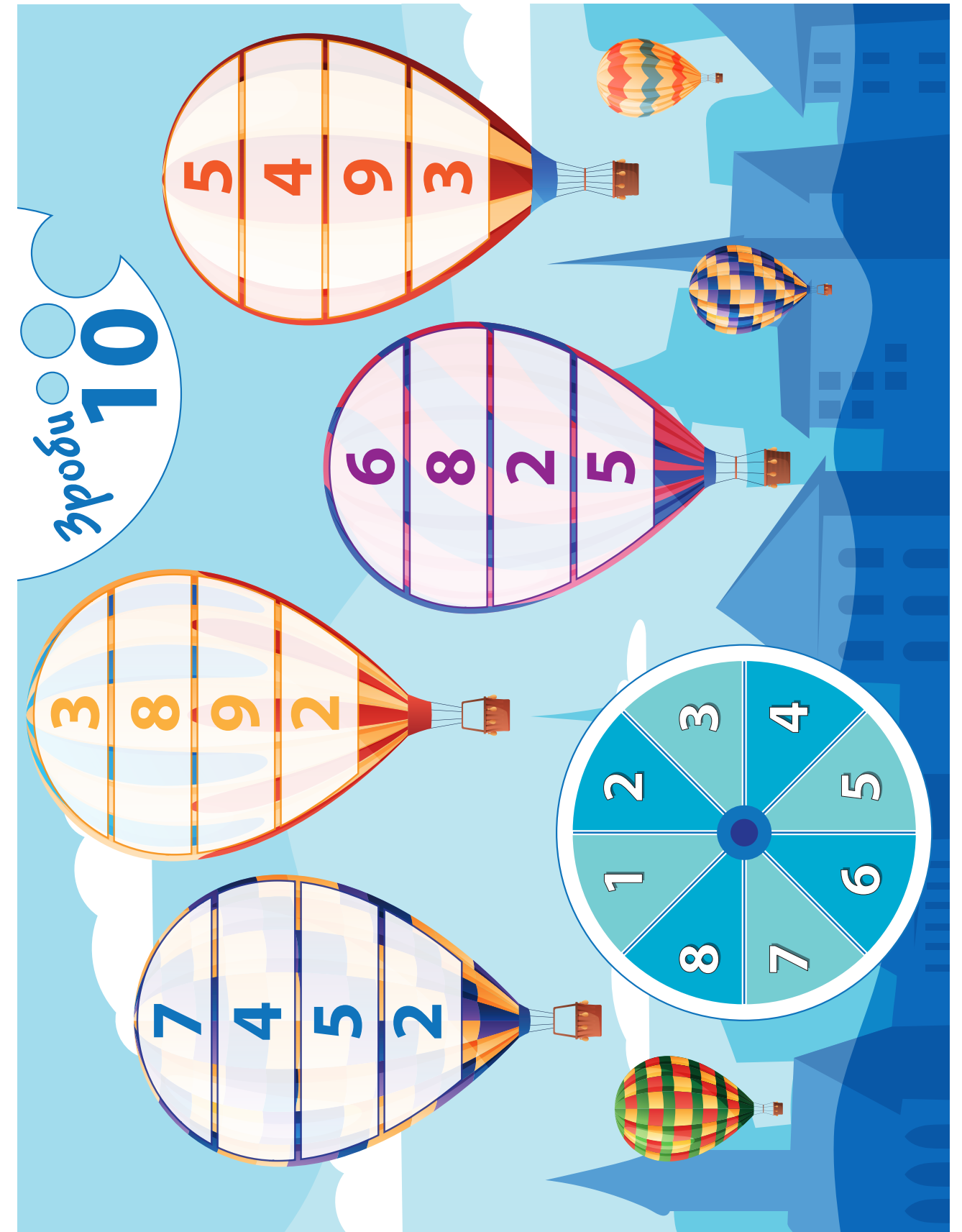
- 16 фішок (по 8 різного кольору);
- 1 скріпка для паперу;
- 1 олівець.

Кількість гравців

2

Як грати:

- 1 Домовтеся, хто грає першим.
- 2 Покрути дзиґу і назви число, яке випало.
- 3 Знайди на повітряній кулі число, яке в сумі з числом на вовчку дорівнює 10.
- 4 Закрий це число своєю фішкою. Передай хід.
- 5 Продовжуйте грати, доки не «запустите» усі повітряні кулі.

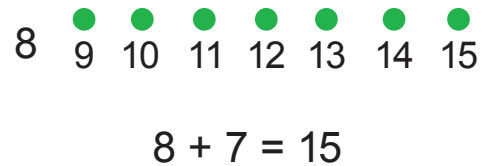

ДОДАВАННЯ ПРИЛІЧУВАННЯМ

$$8 + 7 = \square \square$$

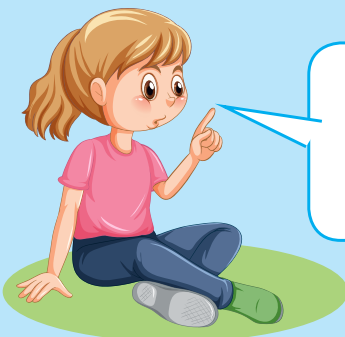
Щоб додати, почни з більшого доданка і продовжуй лічити вперед стільки разів, скільки одиниць в меншому доданку.

Так само ти можеш знаходити і невідомий доданок. Щоб знайти невідомий доданок, ми можемо полічити від відомого доданка до суми.

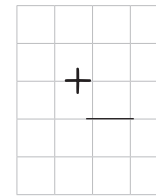
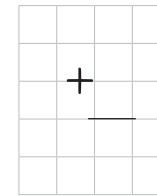
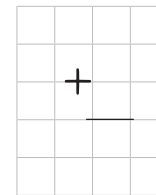
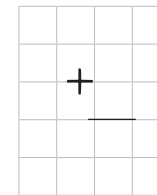

$$12 + \square = 18$$

13, 14, 15, 16, 17, 18.
Невідомий доданок 6!

1 Домалюй кружечки, щоб знайти невідомий доданок. Запиши рівності.

2 Домалюй кружечки, щоб знайти невідомий доданок. Запиши пропущені числа.

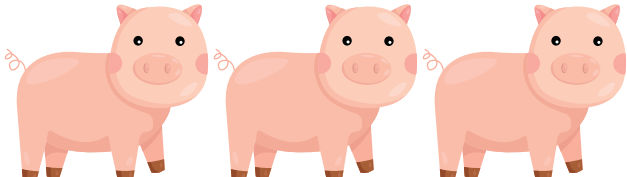

5 + = 11

7 + = 12

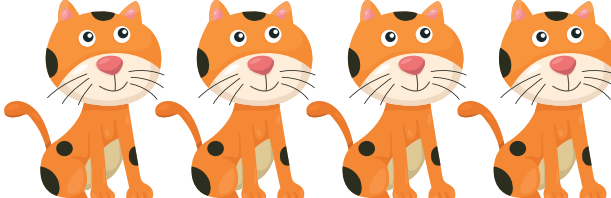
3 Назви перше число і продовжи лічити малюнки. Запиши рівності.

9

 + =

12

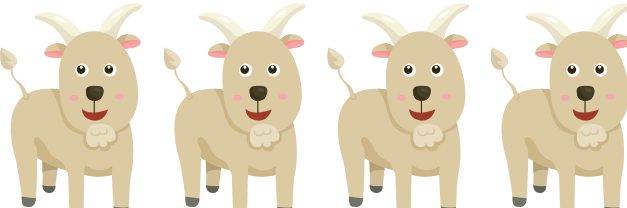

 + =

10

 + =

13

 + =

15

 +

17

 +

4 Знайди значення виразів шляхом прилічування.

9
 — — — — —
 9 + 4 =

7
 — — — — —
 7 + 5 =

8
 — — — — —

8 + 8 =

11
 — — — — —

11 + 4 =

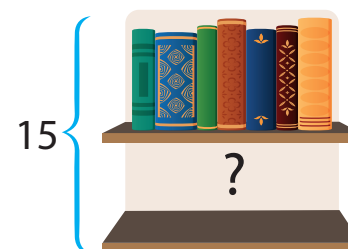

6
 — — — — —

6 + 5 =

13
 — — — — —

13 + 6 =

5 Андрій хоче купити серію з 15 книжок. 7 книжок у Андрія вже є. Скільки книжок залишилося купити Андрію?

15 {

 - =

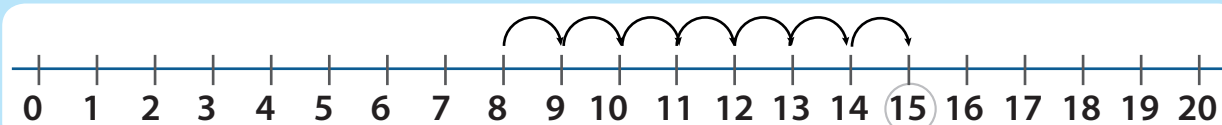
Відповідь: Андрію залишилося купити книжок.

ДОДАВАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ЧИСЛОВОЇ ПРЯМОЇ

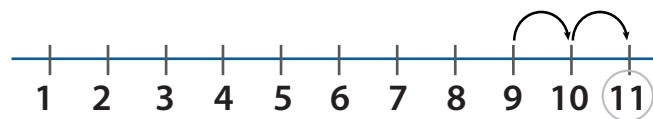

Познач на числовій прямій більший доданок. Лічи вперед і малюй стільки дужок вправо, скільки одиниць в меншому доданку. Обведи суму.

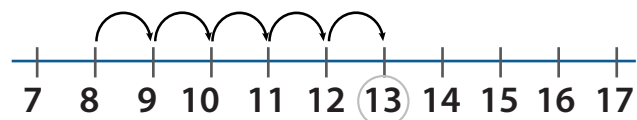
$$7 + 8 = 15$$

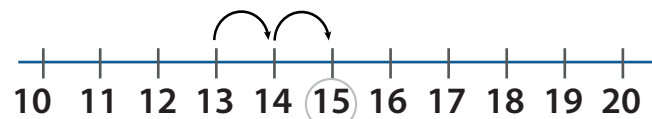
1 Познач ✓ рівність, яка зображена на числовій прямій.

- $2 + 8 = 10$ $2 + 9 = 11$ $3 + 10 = 13$

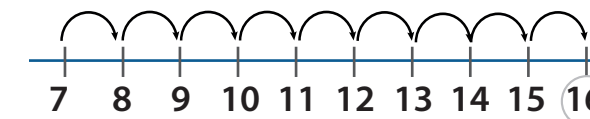
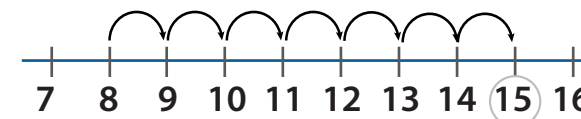
- $8 + 5 = 13$ $9 + 5 = 14$ $6 + 7 = 13$

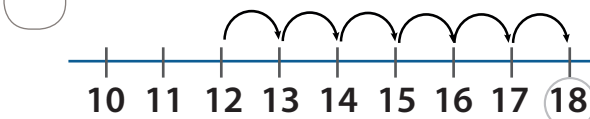
- $11 + 4 = 15$ $12 + 3 = 15$ $13 + 2 = 15$

2 Знайди і запиши значення виразів. Познач ✓ числові прямі, які відповідають рівностям.

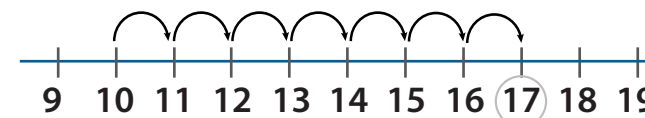
$$8 + 7 =$$

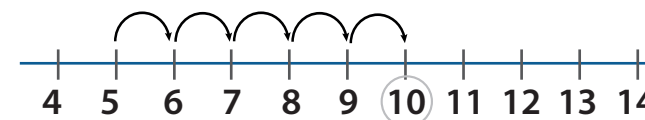

$$12 + 6 =$$

3 Запиши рівності відповідно до числових прямих.

4 Доповни короткий запис задачі і розв'яжи її.

Дарина засушила 7 жовтих листочків і 5 помаранчевих. Скільки всього листочків засушила Дарина?

Ж. — л. }
П. — л. } ?

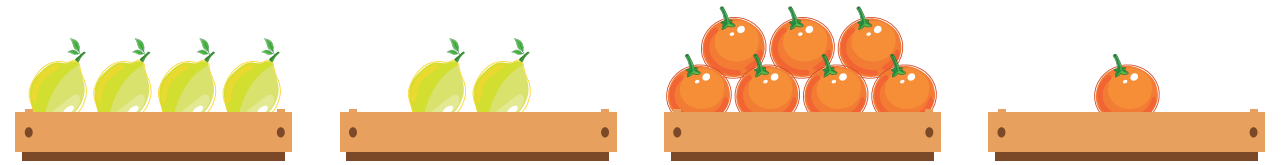
$$+ =$$

Відповідь: Дарина засушила листочків.

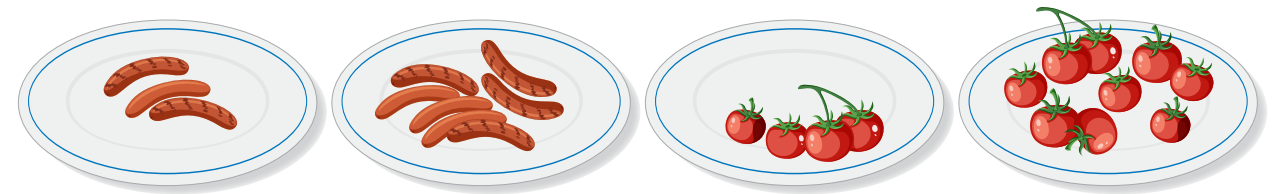
СКЛАД ЧИСЕЛ 2-9

- 1 Доповни другий ящик малюнками фруктів, щоб у ньому було стільки ж фруктів, як у першому.

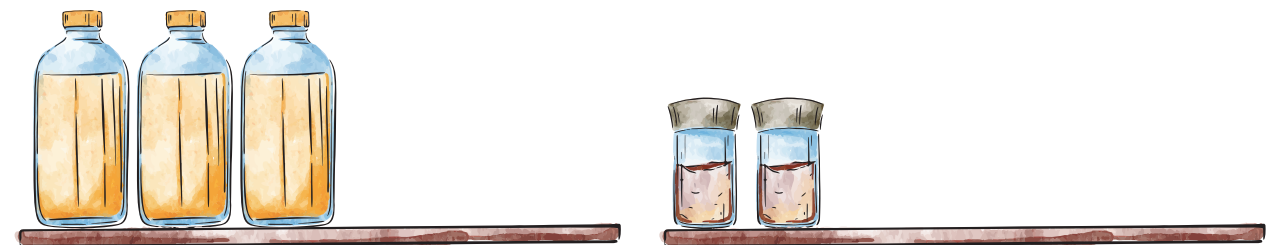
- 2 Домалюй продукти на перших тарілках так, щоб у них було стільки ж продуктів, як на других. Запиши пропущені числа.

$$3 + \quad = 7$$

$$4 + \quad = 9$$

- 3 Домалюй об'єкти, щоб їх кількість відповідала сумі. Запиши пропущені числа.

$$3 + \quad = 6$$

$$\quad + \quad = 8$$

- 4 Запиши пропущені числа.

$$1 + \quad = 3$$

$$6 + \quad = 8$$

$$\quad + 2 = 5$$

5 Розв'яжи задачі.

Руслан має 4 кубки. Як він може розставити їх на полицях? Домалюй ще 2 варіанти. Запиши пропущені числа.

$$2 + 2 = 4$$

$$\square + \square = 4$$

$$\square + \square = 4$$

У вазі стояли 5 хризантем жовтого та білого кольорів. Розфарбуй усі можливі поєднання кольорів квітів. Запиши пропущені числа.

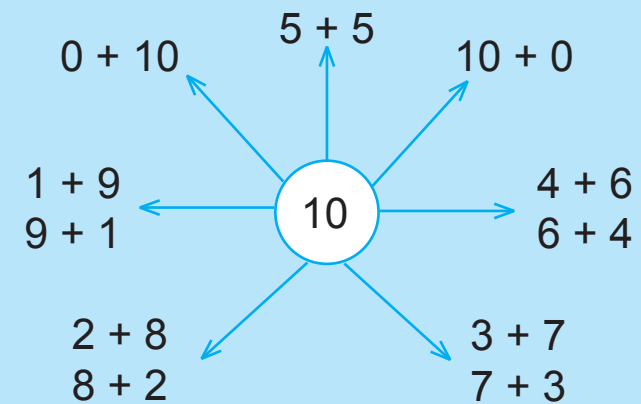
$$1 + 4 = 5$$

$$\square + \square = 5$$

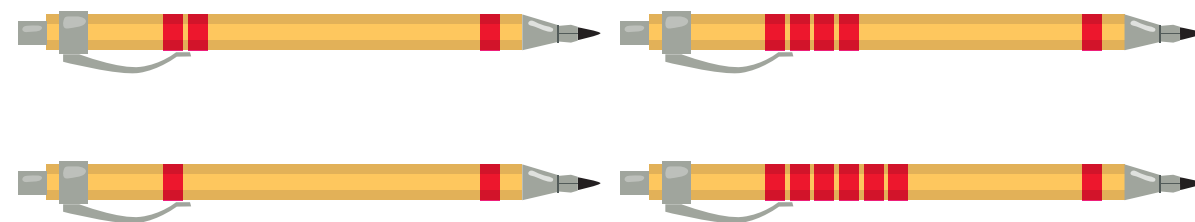
$$\square + \square = 5$$

$$\square + \square = 5$$

СКЛАД ЧИСЛА 10

1 Домалюй іншим кольором смужки на кожній ручці таким чином, щоб разом їх було 10.

2 Розфарбуй стовпчики білих жетонів такими кольорами, щоб у сумі кількість жетонів кожного кольору дорівнювала 10.

- 3 Андрій та Ліля грали в гру і деякі результати записали в таблицю. Доповни таблицю так, щоб результат кожної партії дорівнював 10.

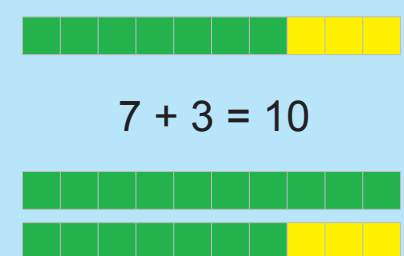
	Бали	
		
Партія 1	3	7
Партія 2		1
Партія 3		8
Партія 4	5	
Партія 5		3
Партія 6	4	
Партія 7	2	
Партія 8		9

- 5 Прочитай твердження, обведи правильну відповідь.

У цих рівностях є помилка: $5 + 4 = 9$; $6 + 3 = 9$; $8 + 1 = 9$	ТАК	НІ
Усі ці пари чисел показують склад числа 10: $7 + 3$; $6 + 3$; $5 + 5$; $6 + 4$.	ТАК	НІ
Число 7 можна розкласти на такі пари чисел: $4 + 3$; $5 + 2$; $1 + 6$; $6 + 2$.	ТАК	НІ
У складі числа 8 помилок немає: $4 + 4$; $5 + 3$; $7 + 1$.	ТАК	НІ

ДОДАВАННЯ ДВОЦИФРОВИХ ТА ОДНОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ В МЕЖАХ 20

Якщо ти знаєш склад числа 10, то легко зможеш додавати двоцифрове і одноцифрове число в межах 20.

$7 + 3 = 10$

$17 + 3 = 20$

10 + 10

11 + 9   16 + 4

12 + 8   17 + 3

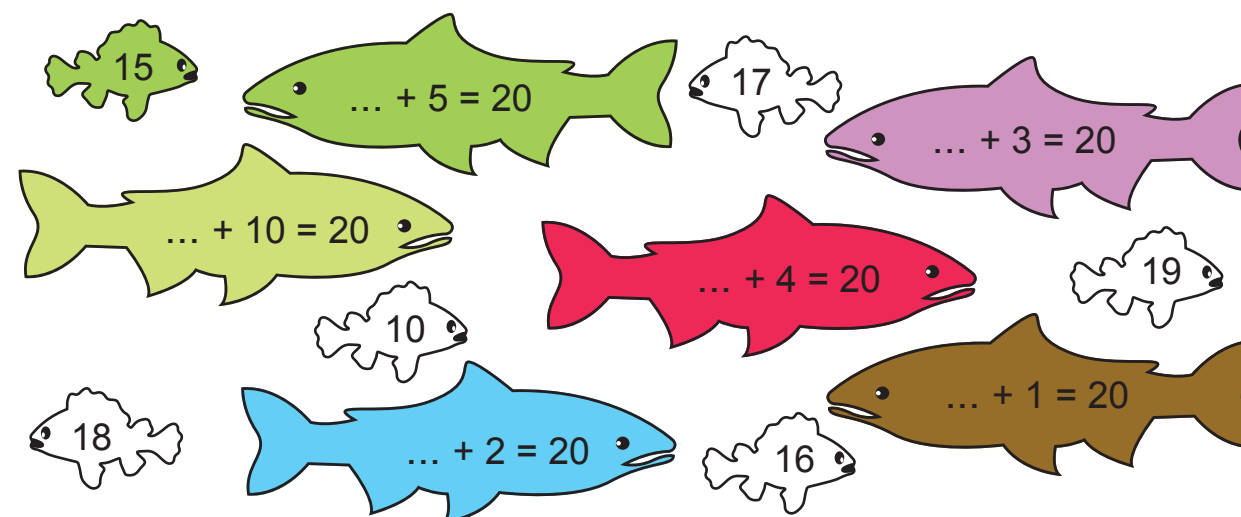
13 + 7   18 + 2

14 + 6   19 + 1

15 + 5

20

- 1 Яку маленьку рибу з'їсть кожна велика риба? Розфарбуй маленькі рибки відповідними кольорами.

2 Встав пропущені числа, щоб у кожній бульбашці сума дорівнювала 20.

$12 + \square$ $2 + \square \square$ $3 + \square \square$ $6 + \square \square$
 $9 + \square \square$
 $14 + \square$ $0 + \square \square$ $20 + \square$
 $5 + \square \square$ $19 + \square$ $16 + \square$
 $10 + \square \square$ $17 + \square$
 $1 + \square \square$ $15 + \square$
 $11 + \square$ $13 + \square$ $8 + \square \square$
 $18 + \square$ $7 + \square \square$ $4 + \square \square$
20

3 Матвій склав вираз $11 + 7$. Познач $\checkmark$ число, яке є значенням цього виразу.

- 8   17   18
 60

4 Знайди значення виразів і розфарбуй кожну комірку відповідним кольором.

$12 + 8$ $10 + 10$
 $15 + 3$ $11 + 5$ $11 + 7$
 $15 + 1$ $10 + 6$
 $11 + 1$ $14 + 2$ $15 + 5$
 $16 + 0$ $10 + 2$
 $11 + 9$ $10 + 8$ $12 + 4$
 $17 + 3$ $13 + 3$
 $14 + 6$ $13 + 7$ $16 + 4$
 $19 + 1$ $12 + 6$

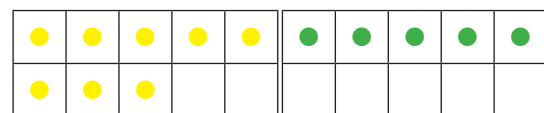
12   16   18   20
 61

ДОДАВАННЯ З ПЕРЕХОДОМ ЧЕРЕЗ РОЗРЯД НА ДЕСЯТКОВІЙ РАМЦІ

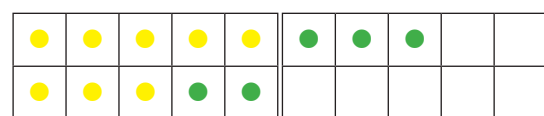

Коли ми додаємо два числа з переходом через розряд, то другий доданок можна додати частинами.
Одна його частина доповнить перший доданок до десяти, а другу буде зручно додати до десятка.
Ці частини назвали зручними доданками.

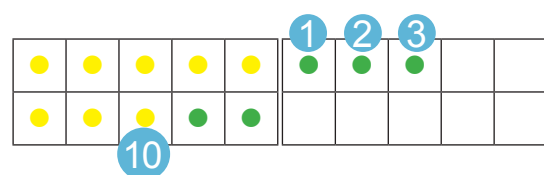
Змоделуй вираз на десятикових рамках.

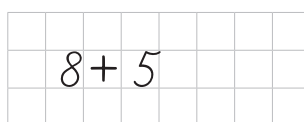
Доповни зеленими кружечками першу десятикову рамку.

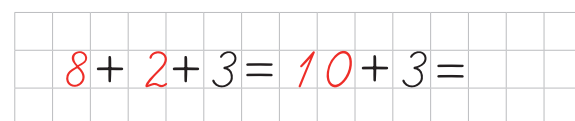
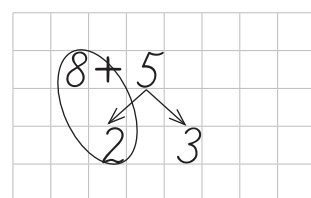
Тепер перша десятикова рамка має 10 кружечків, а друга — 3.

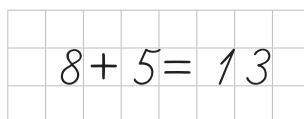
Запиши вираз.

Розклади другий доданок на частини.

Запиши значення виразу.

1 Познач ✓ вирази на додавання з переходом через розряд.

- $7 + 1$
- $9 + 3$
- $5 + 6$
- $3 + 4$
- $5 + 3$
- $6 + 9$

2 Познач ✓ рівність, яка зображена на десятикових рамках.

$8 + 6 = 8 + 2 + 4 = 14$

$9 + 7 = 9 + 1 + 6 = 16$

3 За допомогою десятикових рамок виконай додавання частинами.

$8 + 4 = 8 + 1 + 3 = 13$

$9 + 4 = 9 + 1 + 3 = 13$

$8 + 3 = \quad + \quad + \quad =$

$8 + 3 = \quad + \quad + \quad =$

$7 + 8 = \quad + \quad + \quad =$

$7 + 8 = \quad + \quad + \quad =$

$6 + 7 = \quad + \quad + \quad =$

$6 + 7 = \quad + \quad + \quad =$

4 Змодельуй вирази на десяткових рамках. Виконай додавання частинами.

$$6 + 7 = \square + \square = \square$$

$$7 + 5 = \square + \square = \square$$

$$8 + 6 = \square + \square = \square$$

$$9 + 7 = \square + \square = \square$$

5 Змодельуй умову задачі за допомогою десяткових рамок. Розв'яжи задачу.

Мар'яна назбирала 9 кленових листочків і 8 дубових листочків. Скільки всього листочків назбирала Мар'яна?

$$\square + \square = \square$$

Відповідь: Мар'яна назбирала листочків.

ДОДАВАННЯ ЧАСТИНАМИ ЗА ДОПОМОГОЮ СХЕМИ

$$7 + 4 = \square$$

Ти можеш додавати частинами за допомогою схеми.

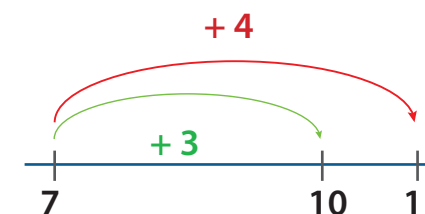
Розкладаємо на частини.

Сума чисел 7 і 4 більша за 10. Тому другий доданок можна розкласти на частини.

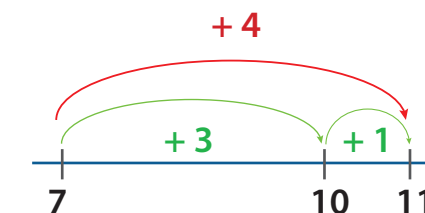
$$7 + 4 = 7 + 3 + 1 = 11$$

Схема.

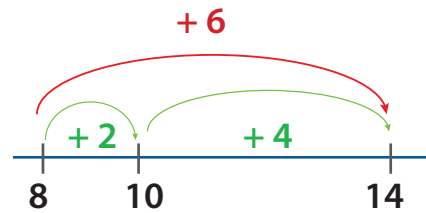
Почни з 7 і додай 3. Отримаємо 10.

Потім додай 1. Отримаємо 11.

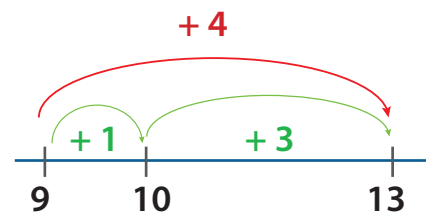
1 Познач ✓ рівність, яка зображена на схемі.

$8 + 4 = 12$

$8 + 6 = 14$

$8 + 2 = 10$

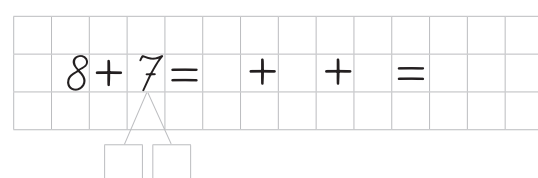
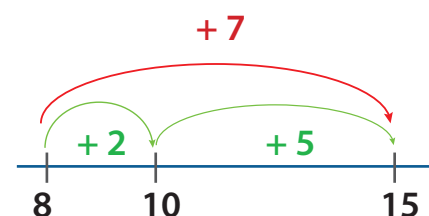
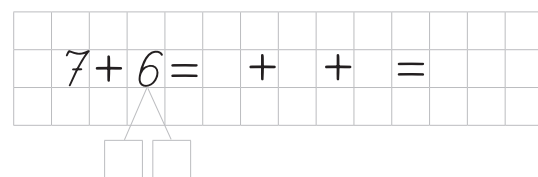
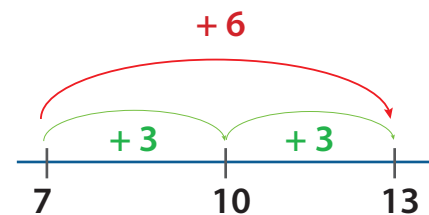
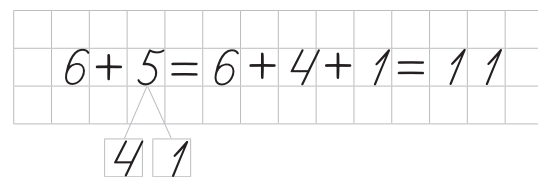
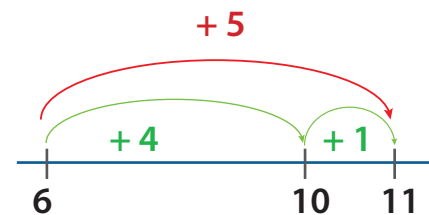

$9 + 1 = 10$

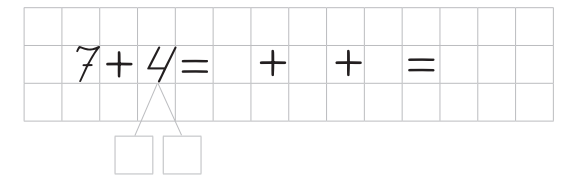
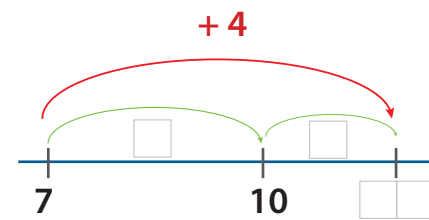
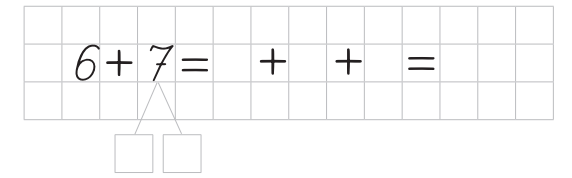
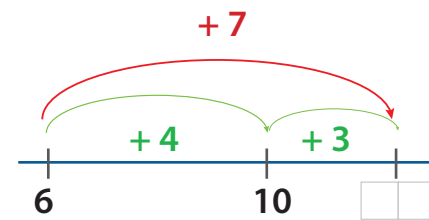
$9 + 2 = 11$

$9 + 4 = 13$

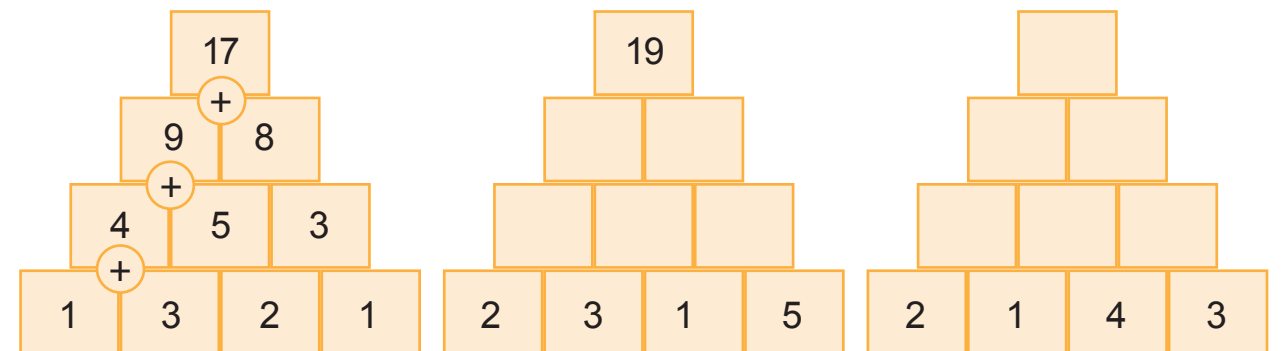
2 За допомогою схем виконай додавання частинами.

3 Доповни схему і виконай додавання частинами

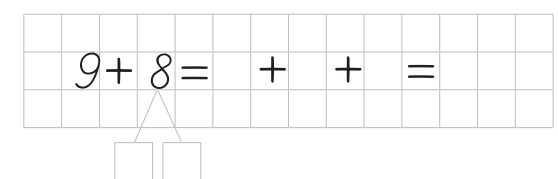
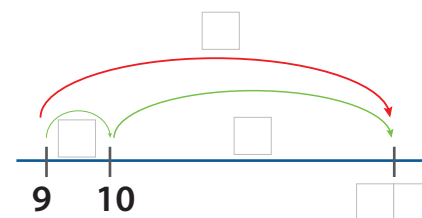

4 Розв'яжи математичні піраміди за допомогою схем.

5 Доповни схему і розв'яжи задачу (виконай додавання частинами).

Максим надув 9 повітряних кульок. Потім він надув ще 8 кульок. Скільки всього кульок надув Максим?

Відповідь: Максим надув кульок.

ПОДВОЄННЯ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ 20

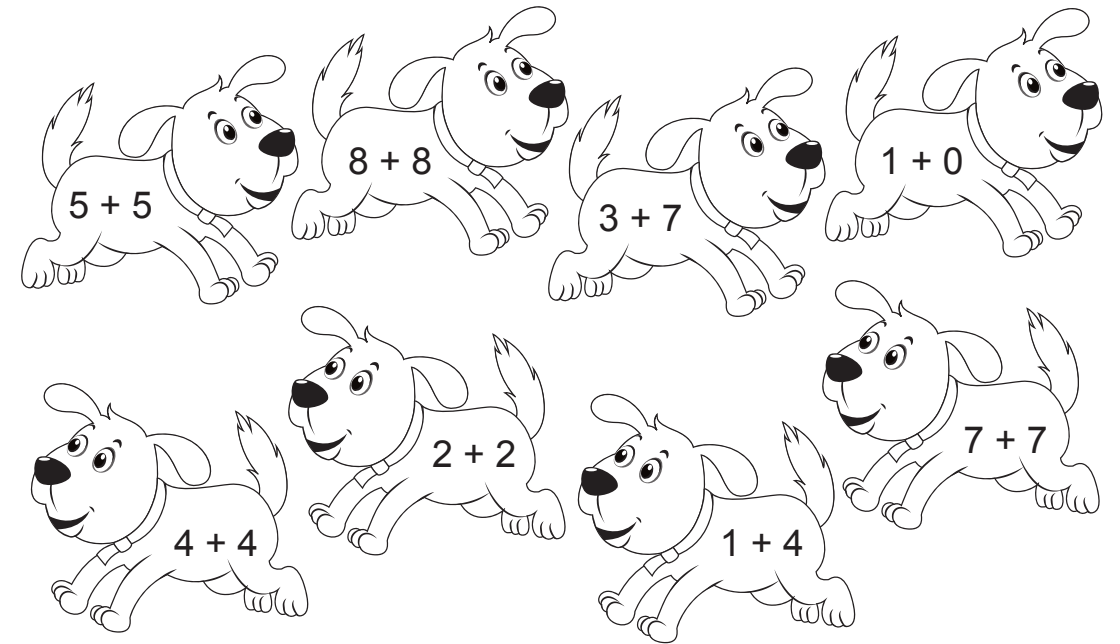

Подвоїти — означає додати число, яке дорівнює тому, що ми вже маємо.
 Наприклад, $1 + 1$, $2 + 2$, $3 + 3$, $4 + 4$, $5 + 5$,
 $6 + 6$, $7 + 7$, $8 + 8$, $9 + 9$, $10 + 10$.
 У мене було 6 гривень, а потім сестра дала ще 6 гривень. Тепер у мене 12 гривень.

- 1** Розглянь малюнки. Придумай правило для кожного подвоєння. Наприклад, всі комахи мають 3 пари кінцівок. Тому $3 + 3 = 6$ можна назвати «Правило комахи» або «Правило мурахи». А всі павуки мають 4 пари кінцівок. Тому $4 + 4 = 8$ можна назвати «Правило павучка».

$1 + 1 = 2$ 	$2 + 2 = 4$ 	$3 + 3 = 6$ 	$4 + 4 = 8$ 																																																	
$5 + 5 = 10$ 	$6 + 6 = 12$ 	$7 + 7 = 14$ СІЧЕНЬ <table border="1"> <tr><td>ПН</td><td>ВТ</td><td>СР</td><td>ЧТ</td><td>ПТ</td><td>СБ</td><td>НД</td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>1</td></tr> <tr><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td><td>8</td></tr> <tr><td>9</td><td>10</td><td>11</td><td>12</td><td>13</td><td>14</td><td>15</td></tr> <tr><td>16</td><td>17</td><td>18</td><td>19</td><td>20</td><td>21</td><td>22</td></tr> <tr><td>23</td><td>24</td><td>25</td><td>26</td><td>27</td><td>28</td><td>29</td></tr> <tr><td>30</td><td>31</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </table>		ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	НД							1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31					
ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	НД																																														
						1																																														
2	3	4	5	6	7	8																																														
9	10	11	12	13	14	15																																														
16	17	18	19	20	21	22																																														
23	24	25	26	27	28	29																																														
30	31																																																			
$8 + 8 = 16$ 	$9 + 9 = 18$ 	$10 + 10 = 20$ 																																																		

- 2** Знайди і розфарбуй собак з подвоєнням чисел.

- 3** Домалюй точки на сонечках і знайди значення виразів.

 $2 + 2 =$	 $3 + 3 =$	 $4 + 4 =$
 $5 + 5 =$	 $6 + 6 =$	 $7 + 7 =$

4 З'єднай пари тварин. Запиши результати подвоєння чисел.

2 3 7 5 9

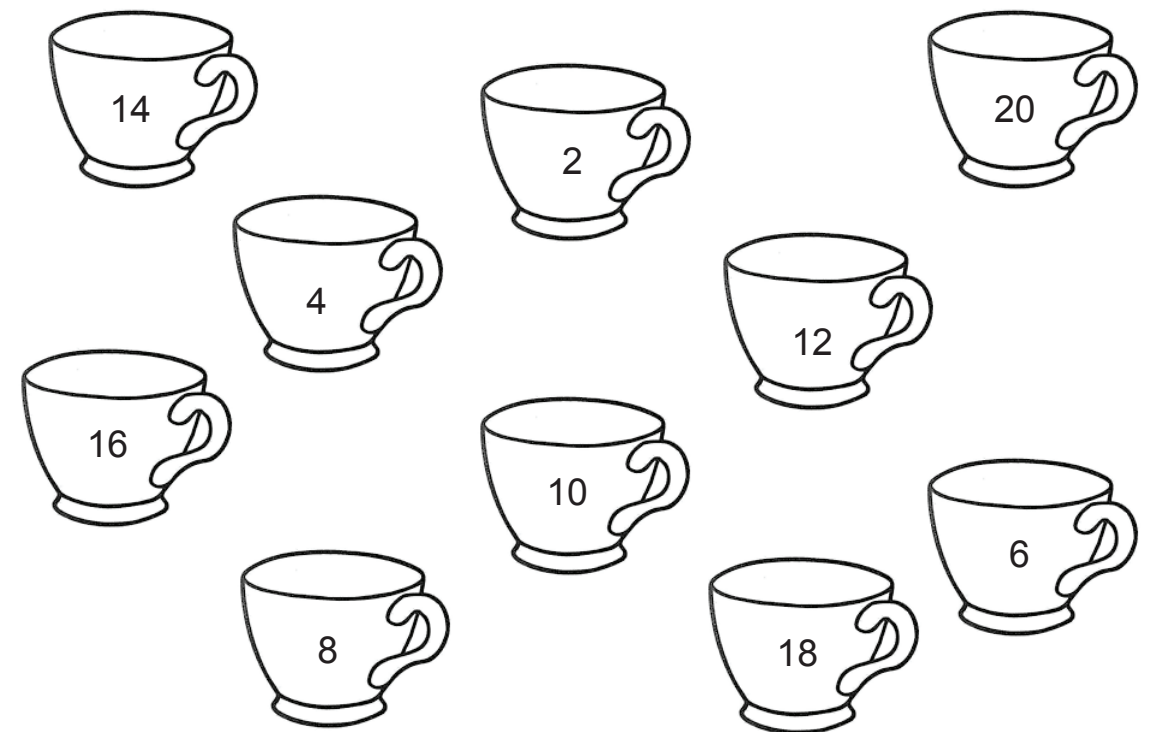
□ □ □ □ 4

5 Максим 7 днів збирав білі гриби та малював їх у таблиці. Кіра щодня збирала вдвічі більше грибів. Намалюй гриби, які збрала Кіра.

	Максим	Кіра
Понеділок		
Вівторок		
Середа		
Четвер		
П'ятниця		
Субота		
Неділя		

6 Розфарбуй чашки згідно з кодом.

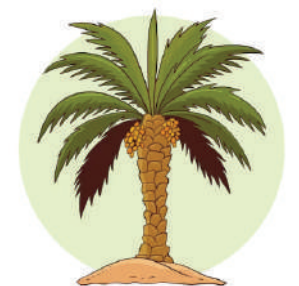
Подвоєння 6	Подвоєння 3
Подвоєння 8	Подвоєння 7
Подвоєння 2	Подвоєння 4
Подвоєння 10	Подвоєння 9
Подвоєння 1	Подвоєння 5

7 Єва з'їла 9 фініків. Максим з'їв стільки ж фініків. Скільки всього фініків з'їли діти?

		+		=															

Відповідь: діти з'їли   фініків.

ДОДАВАННЯ ВИДУ 7 + 8, 7 + 9

7 + 8 — це на 1 більше, ніж 7 + 7.
Отже, 7 + 8 = 14 + 1 = 15.

7 + 9 — це на 2 більше, ніж 7 + 7.
Отже, 7 + 9 = 14 + 2 = 16.

- 1 Обчисли суми. Розкажи, які правила подвоєння чисел тобі вдалося використати.

3 + 3 =	3 + 4 =
---------	---------

6 + 6 =	6 + 7 =
---------	---------

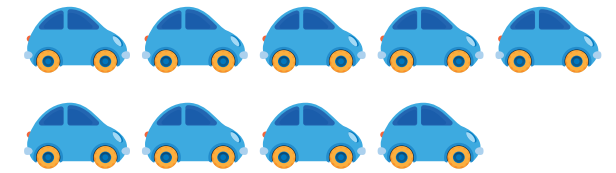
5 + 5 =	5 + 7 =
---------	---------

8 + 8 =	8 + 9 =
---------	---------

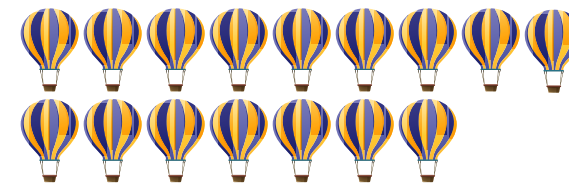
- 2 Знайди значення виразів.

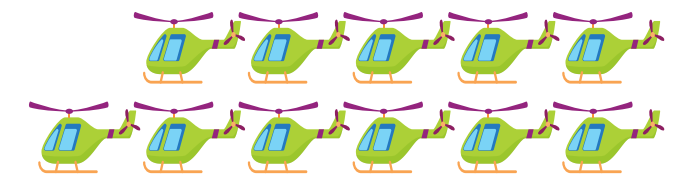
8 + 6 =
----

5 + 4 =
----

9 + 7 =
----

5 + 6 =

- 3 Данило намалював 4 автомобілі, а Руслана — на 2 автомобілі більше. Скільки автомобілів намалювала Руслана? Доповни короткий запис задачі та розв'яжи її.

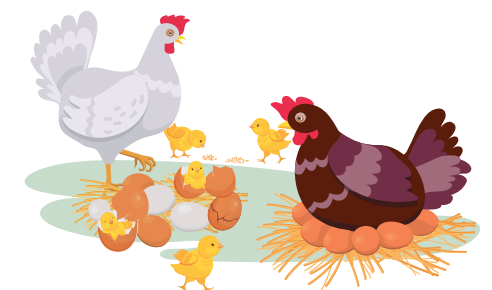
Д. —
Р. — ?, на авт. більше

<input type="text"/>	+	<input type="text"/>	=	<input type="text"/>
----------------------	---	----------------------	---	----------------------

Відповідь: Руслана намалювала автомобілів.

- 4 Дві квочки висиділи курчат. Одна квочка висиділа 8 курчат, а друга — 9. Скільки всього курчат висиділи квочки? Познач ✓ розв'язання задачі.

- 2 + 8 = 10   2 + 9 = 11
 8 + 9 = 17   8 + 1 = 9

ДОДАВАННЯ ТРЬОХ І БІЛЬШЕ ЧИСЕЛ

Щоб легше було обчислювати, ми можемо застосовувати переставний закон додавання.
Для додавання трьох і більше чисел спочатку шукай числа, які в сумі складають 10 або інші числа, які легко додавати.

$$6 + 9 + 4 = 10 + 9 = 19$$

$$6 + 6 + 2 = 12 + 2 = 14$$

$$5 + 7 + 8 = 5 + 15 = 20$$

1 Знайди значення виразів двома різними способами. Обведи числа, які додаєш першими. Справа запиши їхню суму.

$$\begin{array}{r} 4 \\ 4 \\ + 6 \\ \hline \square \square \end{array} \quad \square$$

$$\begin{array}{r} 4 \\ 4 \\ + 6 \\ \hline \square \square \end{array} \quad \square \square$$

$$\begin{array}{r} 8 \\ 2 \\ + 7 \\ \hline \square \square \end{array} \quad \square \square$$

$$\begin{array}{r} 8 \\ 2 \\ + 7 \\ \hline \square \square \end{array} \quad \square \square$$

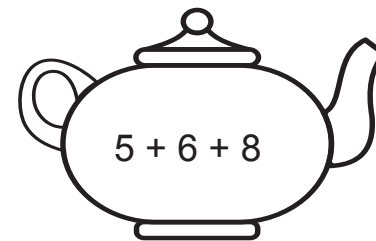
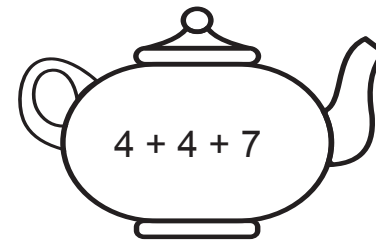
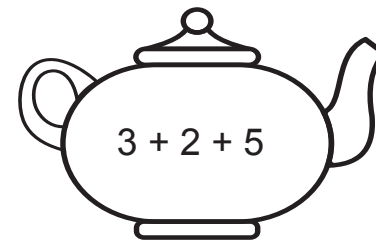
$$\begin{array}{r} 3 \\ 7 \\ + 6 \\ \hline \square \square \end{array} \quad \square \square$$

$$\begin{array}{r} 3 \\ 7 \\ + 6 \\ \hline \square \square \end{array} \quad \square \square$$

$$\begin{array}{r} 6 \\ 6 \\ + 7 \\ \hline \square \square \end{array} \quad \square \square$$

$$\begin{array}{r} 6 \\ 6 \\ + 7 \\ \hline \square \square \end{array} \quad \square \square$$

2 Установи відповідність.

3 Познач $\checkmark$ ім'я дитини, яка забила найбільше м'ячів. Об'єднайтеся у пари і розкажіть одне одному, які прийоми усного додавання вам допомогли у кожному випадку.

Єва					
Іван					
Кіра					
Ігор					

Єва   Іван   Кіра   Ігор

- 4 Обведи два доданки, які в сумі утворюють число 10.
Знайди значення виразів.

$$4 + 4 + 6 = 4 + 10 =$$

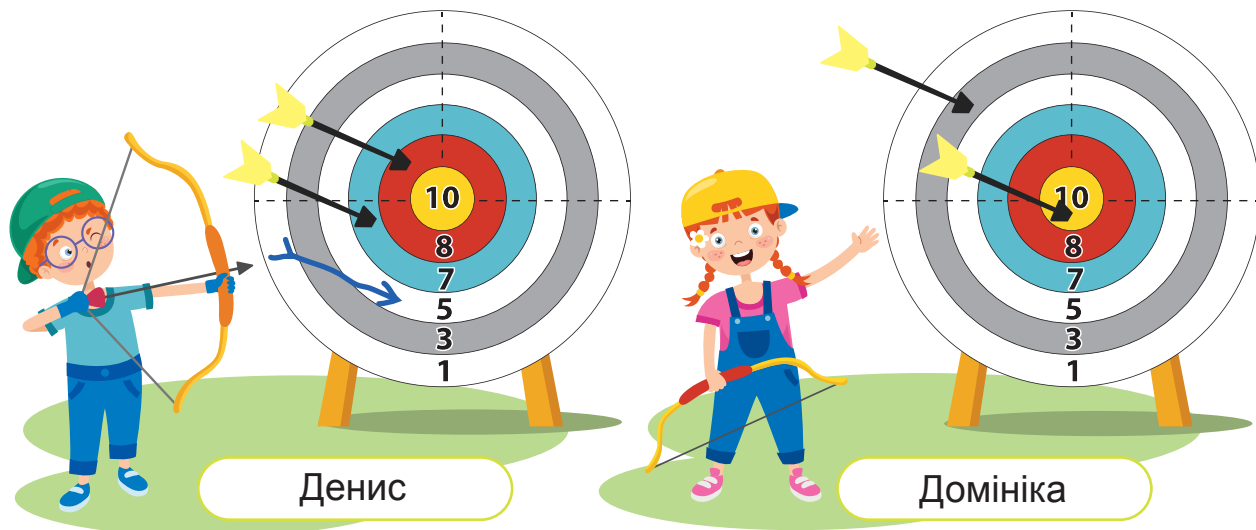
Відповідь: я з'їв   .

$$2 + 8 + 1 = \quad + \quad =$$

Відповідь: ми з'їли   .

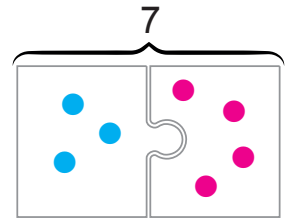
- 5 * Діти взяли участь у змаганні зі стрільби. Домініка і Денис набрали по 20 балів. Домалюй третю стрілу і запиши рівність.

$$7 + 8 + 5 = 20$$

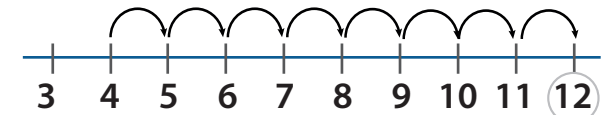
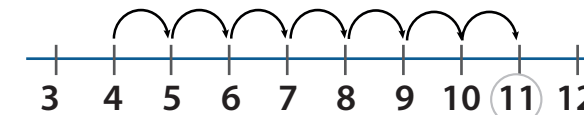

ТЕСТ ЗА ТЕМОЮ

- 1 Каріна доповнила схему, щоб знайти невідомий доданок. Напиши рівність на додавання відповідно до цієї схеми.

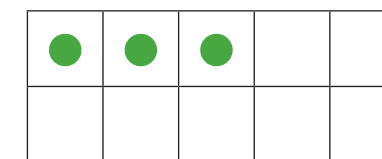
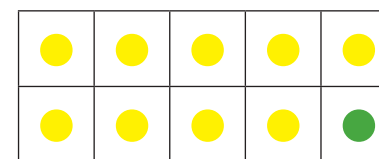

- 2 Знайди значення виразу. Познач $\checkmark$ числу прямо, яка відповідає рівності.

$$4 + 8 =$$

- 3 Ніка змодельувала вираз на десяткових рамках. Запиши рівність.

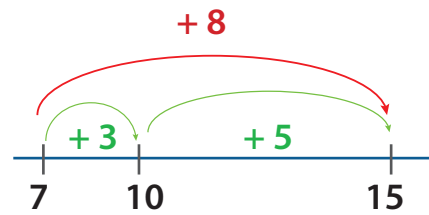

- 4 Обведи два доданки, які в сумі утворюють число 10.
Знайди значення виразу.

$$5 + 3 + 7 = \quad + 10 =$$

5 Познач ✓ рівність, яка зображена на схемі.

$7 + 3 = 10$

$7 + 8 = 15$

$10 + 5 = 15$

6 Віка складала рівність $7 + \square = 13$. Познач ✓ число, яке зробить рівність правильною.

4

5

6

7 На дереві сиділи 7 горобців та 8 синичок. Скільки всього птахів сиділо на дереві? Обведи рівність для розв'язання задачі.

$2 + 8 = 10$

$7 + 4 = 11$

$7 + 8 = 15$

$8 + 5 = 13$

8 Ігор дав 4 горіхи брату, а сестрі — на 1 горіх більше. Скільки горіхів Ігор дав сестрі? Доповни короткий запис задачі і розв'яжи її.

Б. — г.
С. — ?, на г. більше

Відповідь: Ігор дав сестрі горіхів.

ОЦІНЮЮ СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

Результат 1.

Я вмію додавати шляхом прилічування.

$15 + \text{👉} = 18$

1 Назви перше число і продовжи лічити пальці. Запиши рівності.

11 +

 + =

16 +

 + =

Результат 2.

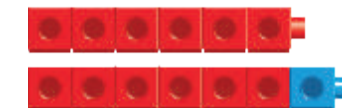

Я можу використовувати ефективні прийоми усного додавання.

$4 + 4 = 8$

$6 + 7 = 13$

2 З'єднай малюнки з відповідними рівностями.

$9 + 8 = 17$

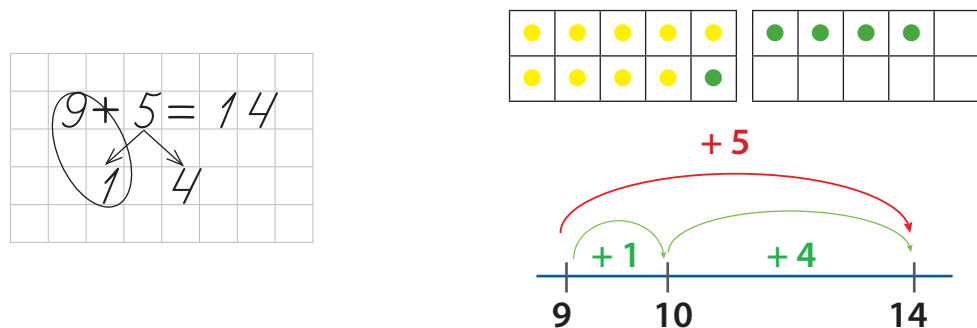

$8 + 8 = 16$

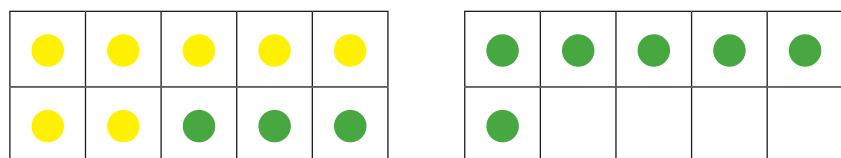
Результат 3.

Я вмію додавати частинами за допомогою схем.

3 Познач ✓ рівність, яка зображена на десятковій рамці.

- $7 + 3 = 10$ $7 + 9 = 16$ $10 + 6 = 16$

Результат 4.

Я вмію розв'язувати задачі на знаходження суми.

4 З'єднай задачі із короткими записами задач.

На озері було 7 фламінго. Потім прилетіли ще 8 фламінго. Скільки всього фламінго на озері?

На канікулах Аліса прочитала 4 книжки, а Марк — на 2 більше. Скільки книжок прочитав Марк?

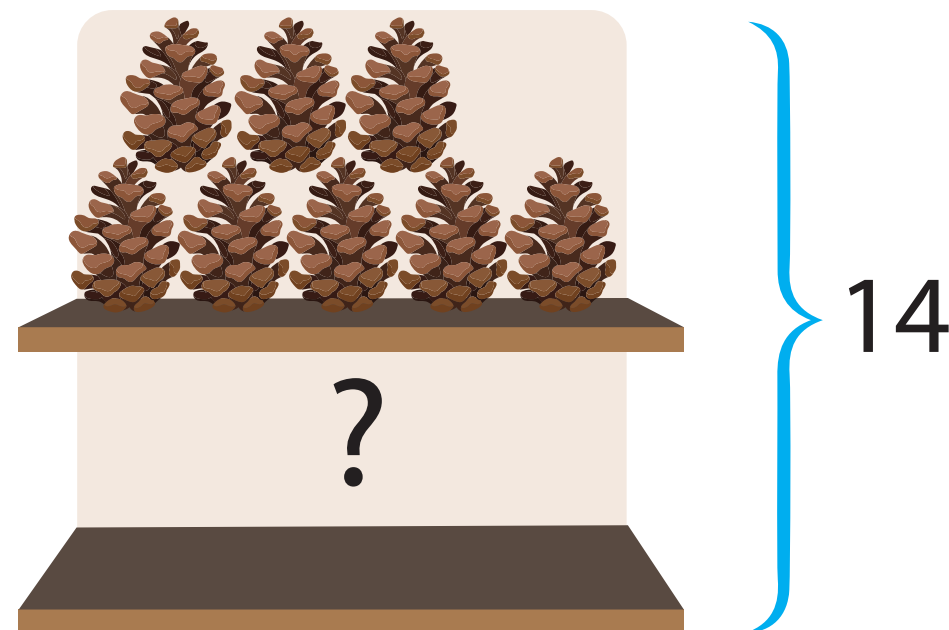
Ал. — 4 кн. ←
М. — ?, на 2 кн. більше

Було — 7 фл.
Прилетіло — 8 фл.
Стало — ?

ПРИЙОМИ ВІДНІМАННЯ У МЕЖАХ 20

МАТЕМАТИЧНИЙ СЛОВНИК:

✓ віднімання частинами.

$$14 - 8 = 6$$

У ЦІЙ ТЕМІ ТИ НАВЧИШСЯ:

- ✓ віднімати шляхом відлічування;
- ✓ віднімати частинами за допомогою десяткових рамок і схем;
- ✓ розв'язувати задачі на віднімання.

ГРА «ПОДОЛАЙ ПРІРВУ»

Вам знадобляться:

- набір карток з числами від 1 до 20;
- 10 фішок;
- папір, ручка чи олівець;
- ватні палички або кубики.

Кількість гравців

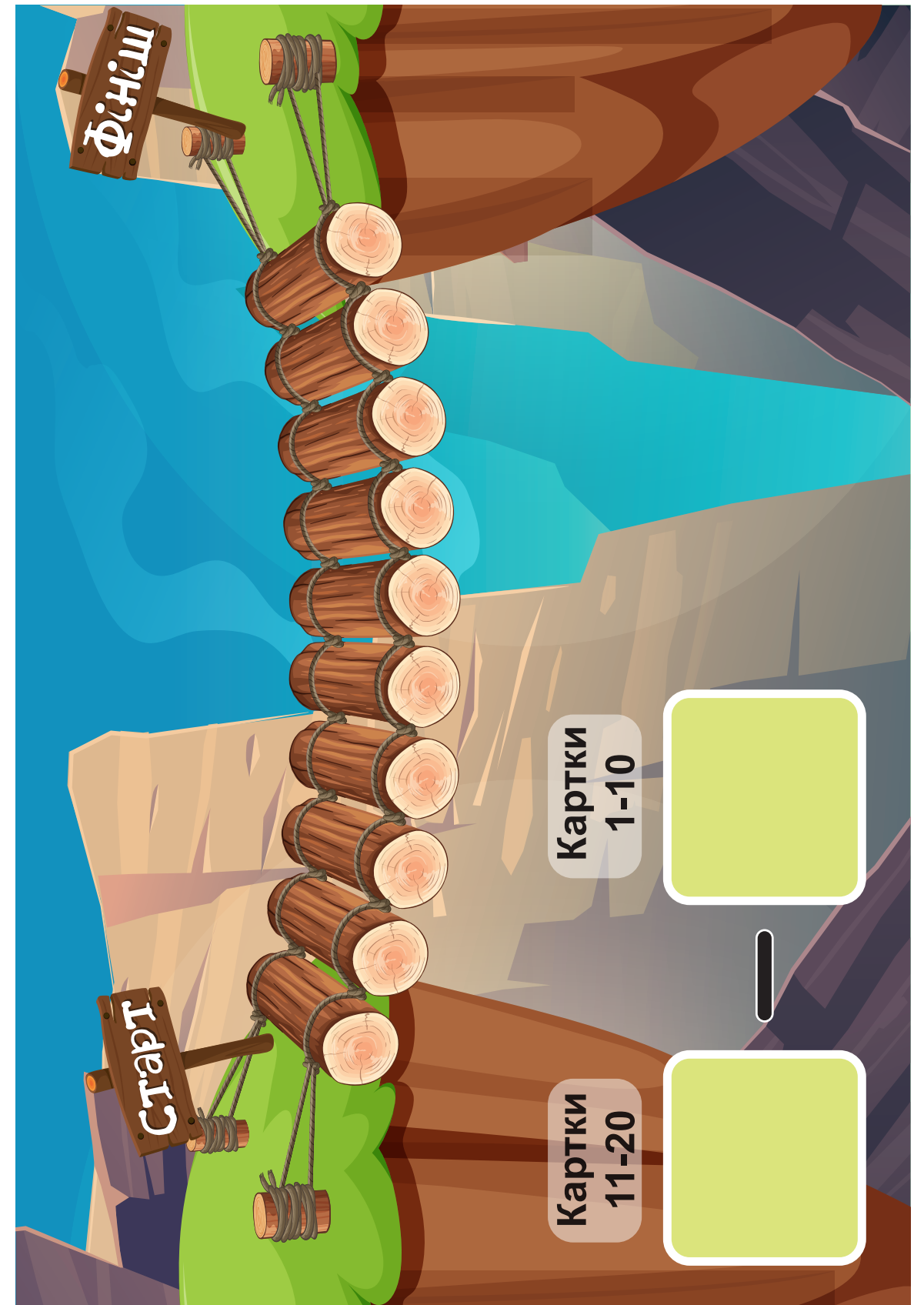
2

tinyurl.com/2p99cwpr

Як грати:

- 1 Завантажте за QR-кодом картки з числами і покладіть їх двома стосами (1-10) і (11-20) числами вниз.
- 2 Домовтеся, хто робить перший хід. Візьми по 1 картці з кожного стосу і поклади їх на ігрове поле, щоб скласти вираз.
- 3 Запиши цей вираз на аркуші паперу і обчисли різницю.
- 4 Перевіряйте одне одного за допомогою ватних паличок або кубиків.
- 5 Якщо відповідь правильна, поклади свою фішку на дощечку містка. Передай хід.
- 6 Продовжуйте грати, доки не перейдете через міст на інший бік (не закриєте всі дощечки).

ВІДНІМАННЯ ВІДЛІЧУВАННЯМ

Ти вже знаєш, як додавати шляхом прилічування. Щоб відняти шляхом відлічування, почни зі зменшуваного і продовжуй лічити у зворотньому порядку, скільки одиниць у від'ємнику.

$$11 - 3 = \square$$

Додавання прилічуванням

5 ● ● ● ● ● ● ●
 6 7 8 9 10 11 12

$$5 + 7 = 12$$

Віднімання відлічуванням

11 ● ● ●
 10 9 8

$$11 - 3 = 8$$

1 Знайди значення виразів шляхом відлічування.

15 ● ● ●
 14 13 12

$$15 - 3 = 12$$

12 ● ● ● ● ●

$$12 - 5 =$$

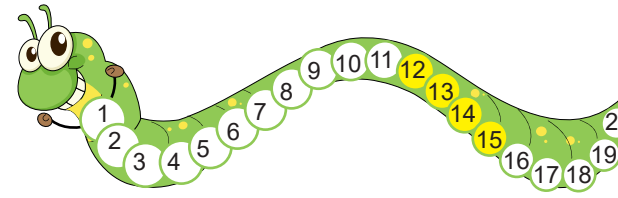
19 ● ● ● ●

$$19 - 4 =$$

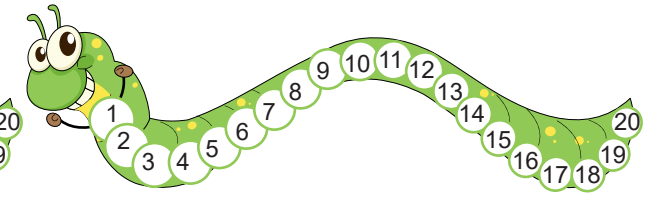
14 ● ● ● ● ● ●

$$14 - 6 =$$

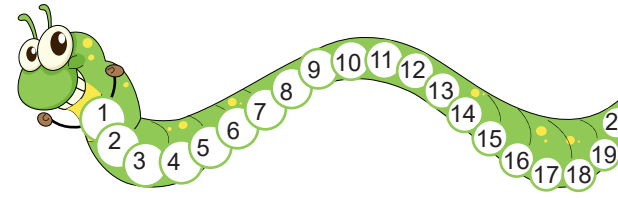
2 Знайди значення виразів шляхом відлічування. Розфарбуй відповідні кружечки з числами.

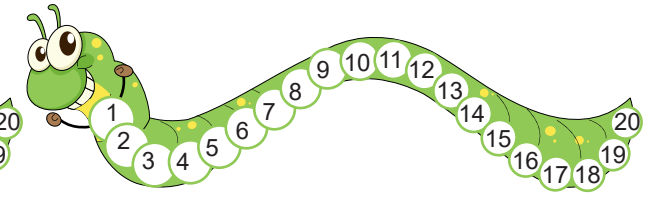
$$16 - 4 = 12$$

$$15 - 8 =$$

$$11 - 7 =$$

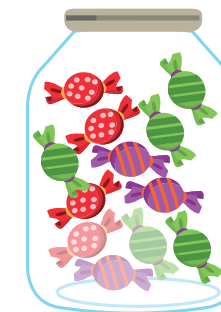

$$13 - 6 =$$

3 Розв'яжи задачу за планом.

У банці було 12 цукерок. 5 цукерок з'їли. Скільки цукерок залишилося у банці?

Полічи цукерки в банці. Закресли стільки цукерок, скільки з'їли.

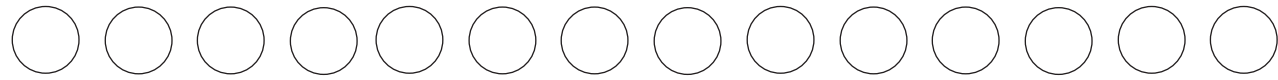
Запиши розв'язання і відповідь.

$$\square - \square = \square$$

Відповідь: у банці залишилося цукерок.

4 На полиці було 13 книжок. 5 книжок Аліна склала в наплічник. Скільки книжок залишилося на полиці?

Зафарбуй стільки кружечків, скільки книжок було на полиці спочатку.

Закресли стільки зафарбованих кружечків, скільки книжок Аліна склала до наплічника.

Запиши розв'язання і відповідь.

Відповідь: на полиці залишилося книжок.

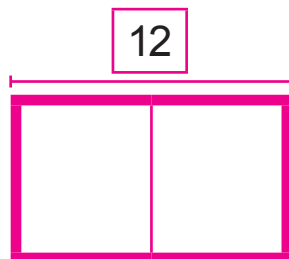
5 У першій задачі доповни короткий запис задачі, а в другій — модель. Розв'яжи задачі.

На ялинці було 14 шишок. 8 шишок впало. Скільки шишок залишилося на ялинці?

Було — ш.
Впало — ш.
Залишилося — ?

Відповідь: на ялинці залишилося шишок.

На галявині росло 12 ромашок. 5 ромашок зірвали. Скільки ромашок залишилося на галявині?

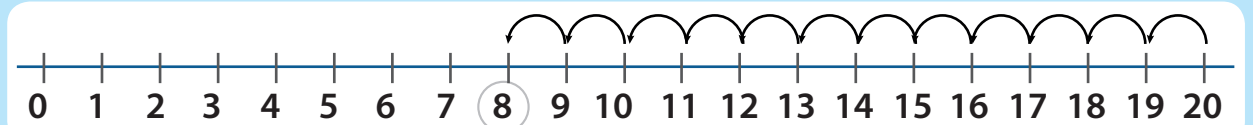

Відповідь: на галявині залишилося ромашок.

ВІДНІМАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ЧИСЛОВОЇ ПРЯМОЇ

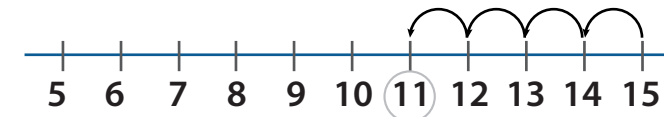

Щоб відняти від 20 число 12, познач 20 на числовій прямій. Намалюй 12 стрілочок вліво. Результат — 8.

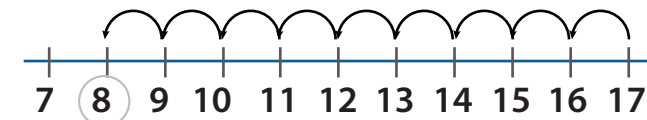
$$20 - 12 = 8$$

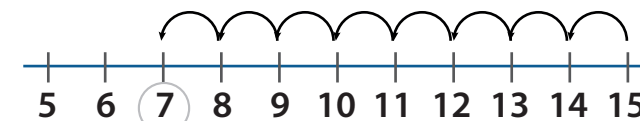
1 Познач ✓ рівність, яка зображена на числовій прямій.

$11 - 4 = 7$ $15 - 4 = 11$ $15 - 11 = 4$

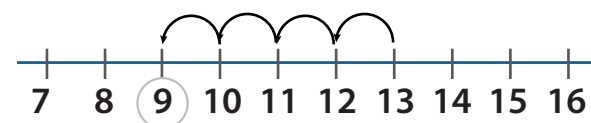
$17 - 9 = 8$ $18 - 10 = 8$ $17 - 8 = 9$

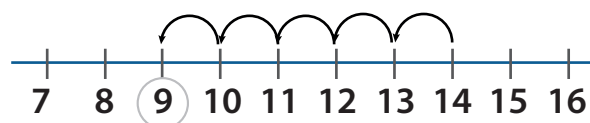

$13 - 6 = 7$ $15 - 8 = 7$ $12 - 5 = 7$

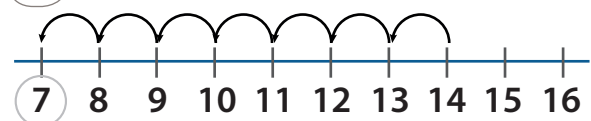
2 Знайди значення виразів. Познач $\checkmark$ числу пряму, яка відповідає рівності.

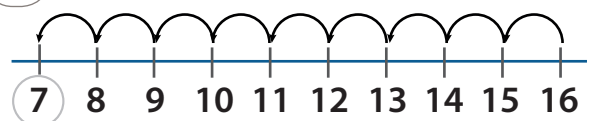
1	3	-	4	=						
---	---	---	---	---	--	--	--	--	--	--

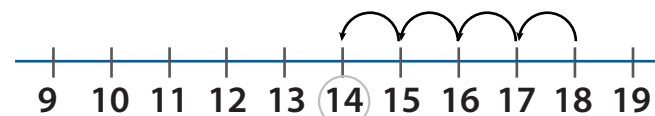

1	6	-	9	=						
---	---	---	---	---	--	--	--	--	--	--

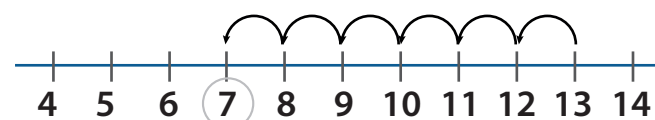

3 Запиши рівності за допомогою числових прямих.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

4 Доповни короткий запис задачі і розв'яжи її.

Богдан помив 9 тарілок. 5 тарілок він поставив у шафу. Скільки тарілок залишилося на столі?

Помив — т.
Поставив — т.
Залишилося — ?

	-	=									

Відповідь: на столі залишилося тарілки.

ВІДНІМАННЯ ЧАСТИНАМИ НА ДЕСЯТКОВИХ РАМКАХ

Коли при відніманні одноцифрового числа від двоцифрового кількість одиниць у зменшуваному менша, ніж у від'ємнику, таку дію називають віднімання з переходом через розряд.

$16 - 7 = \square$

Коли ми віднімаємо з переходом через розряд, від'ємник розкладаємо на дві частини. Перша частина зменшить зменшуване до 10, а другу частину буде легко відняти від 10.

Розглянь вираз.

1	6	-	7							
---	---	---	---	--	--	--	--	--	--	--

Розклади від'ємник на дві частини.

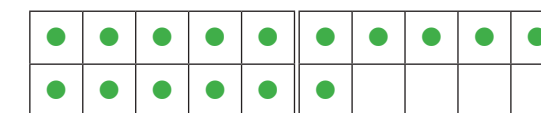
1	6	-	7							
	6		1							

1	6	-	6	-	1	=	1	0	-	1										
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

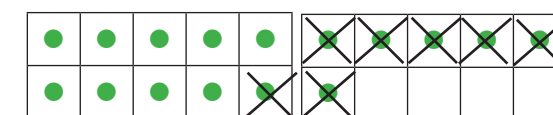
Запиши відповідь.

1	6	-	7	=	9						
---	---	---	---	---	---	--	--	--	--	--	--

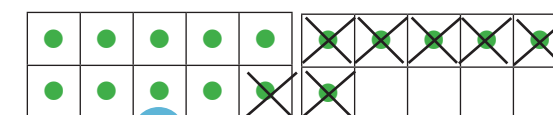
Намалюй у десяткових рамках 16 точок.

Закресли 7 точок починаючи з останньої.

Полічи, скільки точок залишилося незакресленими.

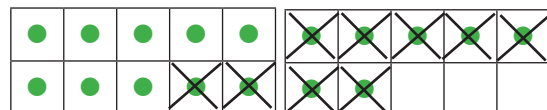
9

1 Познач ✓ вирази на віднімання з переходом через розряд.

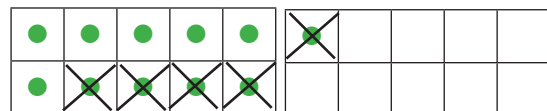
- $15 - 3$ $11 - 6$ $14 - 6$
  $12 - 4$ $15 - 2$ $16 - 9$

2 Познач ✓ рівність, яка зображена на десяткових рамках.

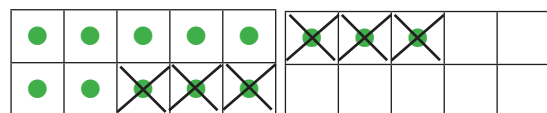
- $17 - 9 = 17 - 7 - 2 = 8$ $17 - 8 = 17 - 7 - 1 = 9$
7 2   7 1

3 За допомогою десяткових рамок виконай віднімання частинами.

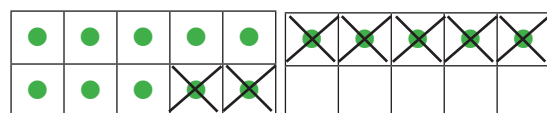
$11 - 5 = 11 - 1 - 4 = 6$

1 4

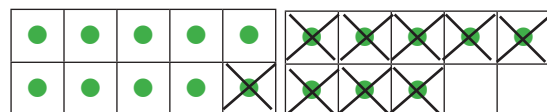
$13 - 6 = \quad - \quad - \quad =$

□ □

$15 - 7 = \quad - \quad - \quad =$

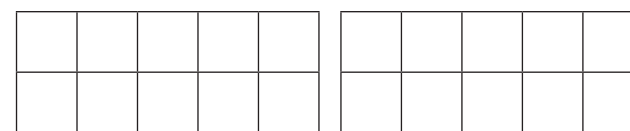
□ □

$18 - 9 = \quad - \quad - \quad =$

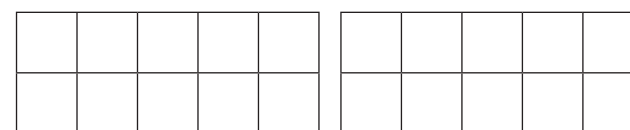
□ □

4 Змодельуй вирази на десяткових рамках. Виконай віднімання частинами.

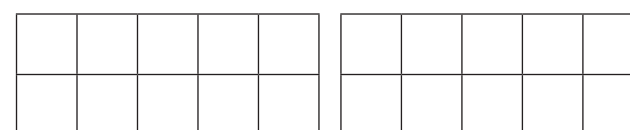
$11 - 4 = \quad - \quad - \quad =$

□ □

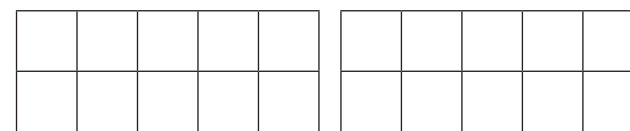
$12 - 6 = \quad - \quad - \quad =$

□ □

$14 - 8 = \quad - \quad - \quad =$

□ □

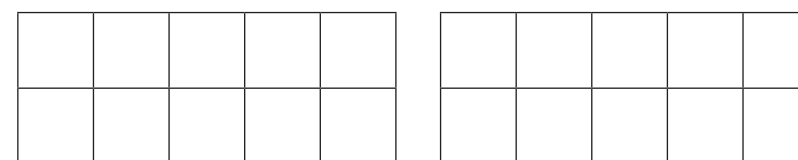

$17 - 9 = \quad - \quad - \quad =$

□ □

5 Змодельуй умову задачі на десяткових рамках. Доповни короткий запис задачі. Запиши розв'язання і відповідь.

На галявині гралося 12 панд, а їли бамбук — на 3 панди менше. Скільки панд їли бамбук?

Гралися — □ □ п. ←
Їли — ?, на □ п. менше

$\quad - \quad = \quad - \quad - \quad =$

□ □

Відповідь: □ панд їли бамбук.

ВІДНІМАННЯ ЧАСТИНАМИ ЗА ДОПОМОГОЮ СХЕМИ

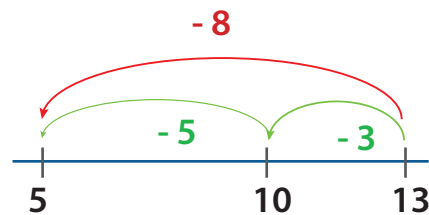
$$13 - 8 = \square$$

Ти можеш віднімати частинами за допомогою схеми.

Різниця чисел 13 і 8 менша за 10. Тому від'ємник можна розкласти на дві частини. Перша частина завжди буде дорівнювати кількості одиниць у зменшуваному.

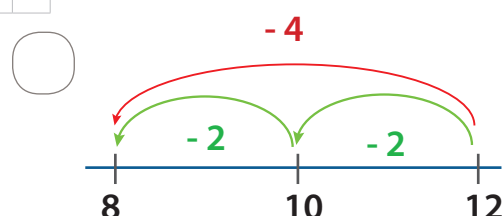
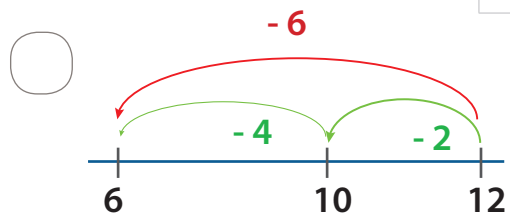
$$13 - 8 = 10 - 5 = 5$$

Ось як це виглядає на схемі.

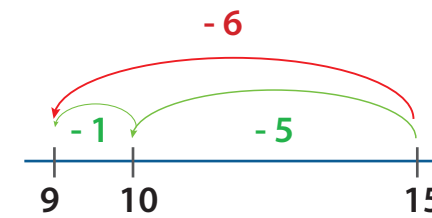

1 Познач $\checkmark$ схему, яка відповідає виразу. Запиши різницю.

$$12 - 6 = \square$$

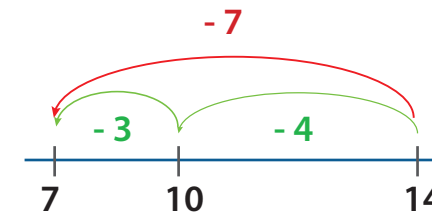
2 Познач $\checkmark$ рівність, яка зображена на схемі.

$15 - 9 = 6$

$15 - 6 = 9$

$9 - 6 = 3$

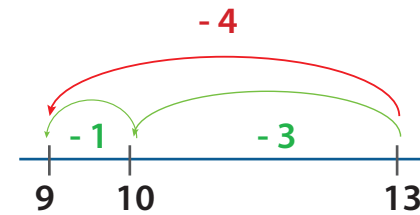

$14 - 3 = 11$

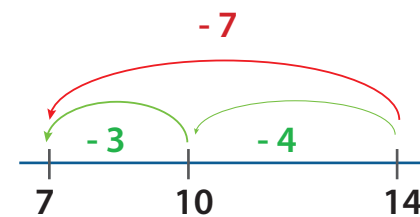
$14 - 6 = 8$

$14 - 7 = 7$

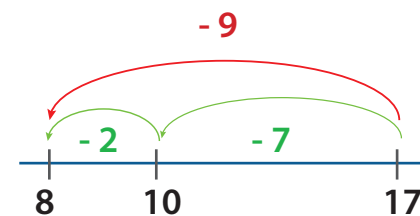
3 За допомогою схем виконай віднімання частинами.

$$13 - 4 = 10 - 1 = 9$$

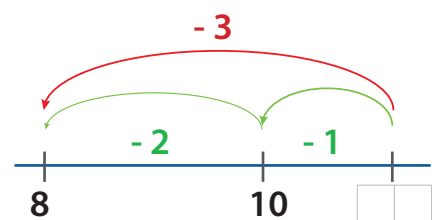

$$14 - 7 = \square - \square = \square$$

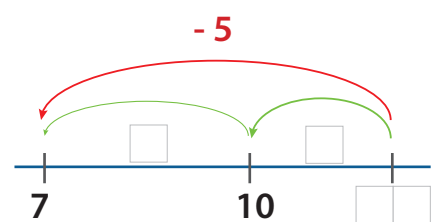

$$17 - 9 = \square - \square = \square$$

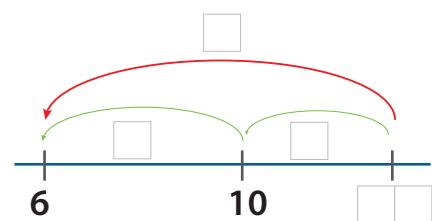
4 Доповни схеми і виконай віднімання частинами.

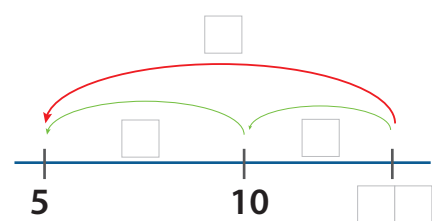
$$11 - 3 = \square - \square = \square$$

$$12 - 5 = \square - \square = \square$$

$$13 - 7 = \square - \square = \square$$

$$14 - 5 = \square - \square = \square$$

5 Доповни короткий запис задачі. Розв'яжи задачу.

У магазині було 15 кавунів, а динь — на 6 менше. Скільки динь продавалося у магазині?

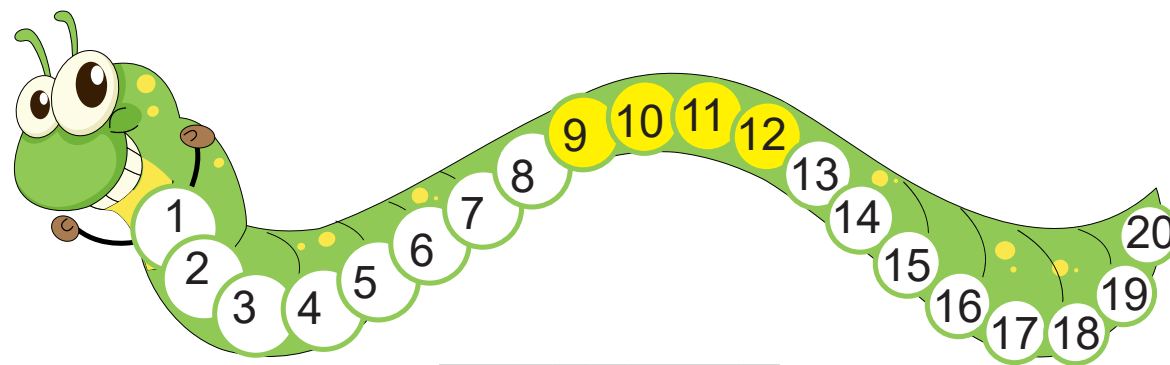
К. — $\square$
Д. — ?, на $\square$ менше

$$15 - 6 = \square - \square = \square$$

Відповідь: у магазині продавалося $\square$ динь.

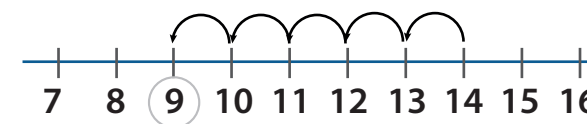
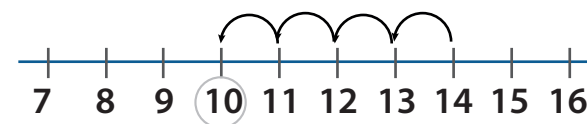
ТЕСТ ЗА ТЕМОЮ

1 Віта обчислила вираз шляхом відлічування, розфарбувавши кружечки з числами. Запиши рівність.

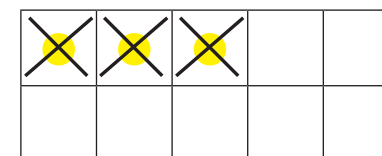
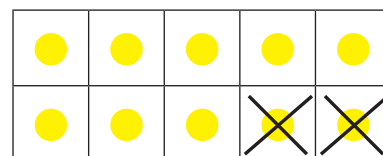

2 Познач $\checkmark$ числову пряму, яка відповідає виразу. Запиши різницю.

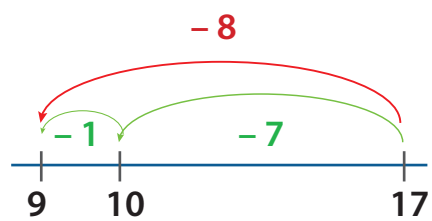
$$14 - 5 = \square$$

3 Сашко змодлював вираз на десяткових рамках. Запиши цей вираз і знайди його значення.

4 Познач ✓ рівність, яка зображена на схемі.

$17 - 7 = 10$

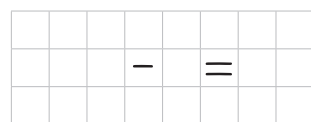
$17 - 8 = 9$

$10 - 1 = 9$

5 Доповни короткі записи задач і модель. Розв'яжи задачі.

На тарілці було 11 бананів. 6 бананів з'їли. Скільки бананів залишилося на тарілці?

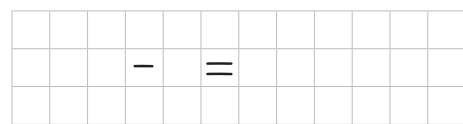
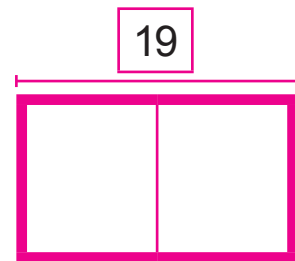
Було —   б.
 З'їли — б.
 Залишилося — ?

Відповідь: на тарілці залишилося бананів.

У 2-А класі всього 19 дітей, серед них 8 хлопчиків. Скільки дівчаток у 2-А класі?

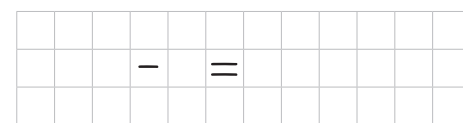
Хлопчиків — }   д.
 Дівчаток — ?

Відповідь: у 2-А класі   дівчаток.

2-Б виготовив 18 панд, а 2-В — на 2 панди менше. Скільки панд виготовив 2-В клас?

2-Б —   п. ←
 2-В — ?, на п. менше →

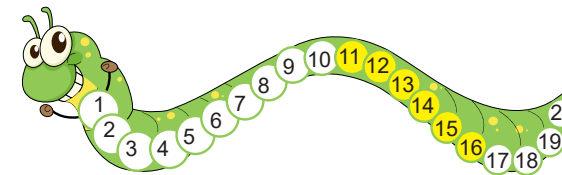
Відповідь: 2-В клас виготовив   панд.

ОЦІНЮЮ СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

Результат 1.

Я вмію віднімати шляхом відлічування.

$17 - 6 = 11$

1 Знайди значення виразів шляхом відлічування.

18 $\square - \square = \square$

$18 - 4 = \square$

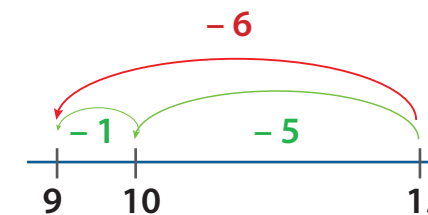
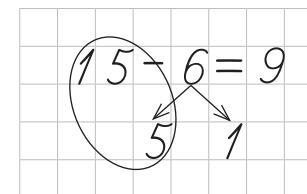
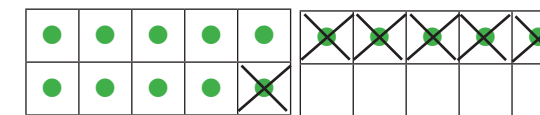
12 $\square - \square = \square$

$12 - 5 = \square$

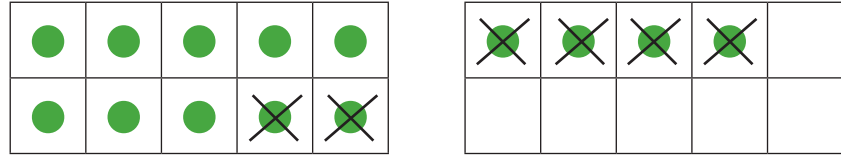
Результат 2.

Я вмію віднімати частинами за допомогою десяткових рамок і схем.

2 Познач ✓ рівність, яка зображена на десятковій рамці.

- $10 - 2 = 8$ $14 - 4 = 10$ $14 - 6 = 8$

Результат 3.

Я вмію розв'язувати задачі на віднімання.

3 З'єднай задачі з відповідними короткими записами задач.

У котика Боні було 12 рибок.
3 рибки він з'їв. Скільки рибок
залишилося?

Було — 14 авт.
Поїхали — ?
Залишилося — 9 авт.

На стоянці було 14 автомобі-
лів. Декілька автомобілів по-
їхали і залишилося 9. Скільки
автомобілів поїхали?

П. — 11 ←
В. — ?, на 2 менше

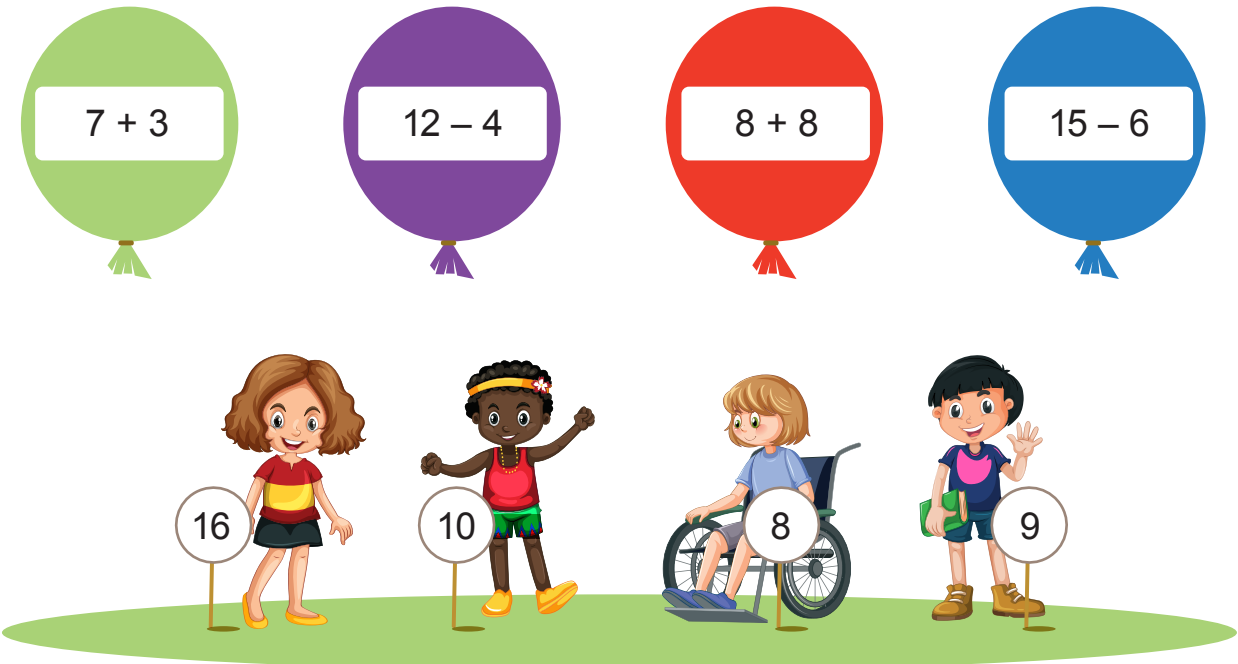
Маргарита з'їла 11 полуниць, а
вишень — на 2 менше. Скіль-
ки вишень з'їла Маргарита?

Було — 12 р.
З'їв — 3 р.
Залишилося — ?

ПРАКТИКУМ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ У МЕЖАХ 20

МАТЕМАТИЧНИЙ СЛОВНИК:

- ✓ невідоме зменшуване;
- ✓ невідомий від'ємник.

У ЦІЙ ТЕМІ ТИ НАВЧИШСЯ:

- ✓ розрізняти рівності на додавання і віднімання;
- ✓ складати сімейства рівностей в межах 20;
- ✓ знаходити невідомий доданок, зменшуване і від'ємник.

ГРА «ВСТАВ ЧИСЛО»

Вам знадобляться:

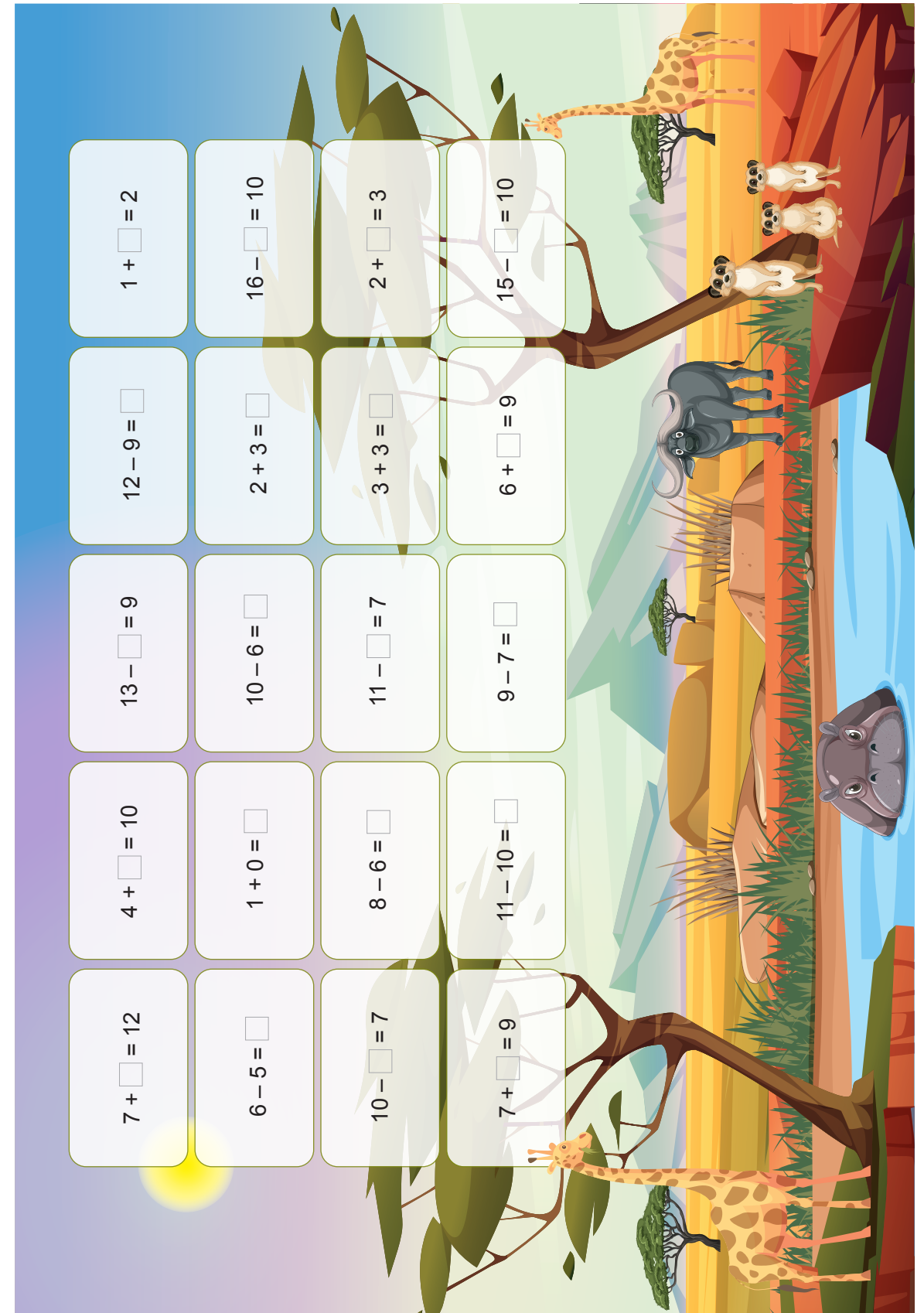
- 2 набори міток двох кольорів по 20 шт;
- гральний кубик.

Кількість гравців

2

Як грати:

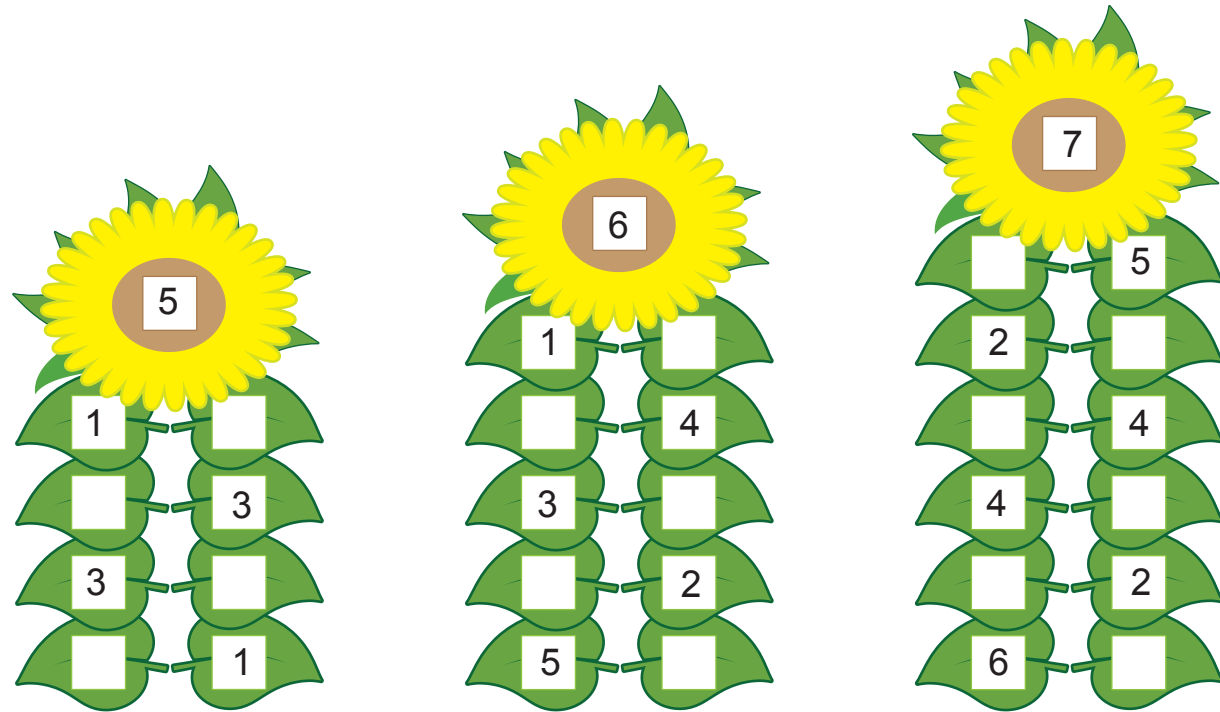
- 1 Домовтеся, хто буде грати першим. По черзі кидайте кубик і шукайте рівність, в яку можна вставити число, що випало на кубіку.
- 2 Поставте на цю рівність свою мітку. Якщо всі такі рівності зайняті, передайте хід.
- 3 Гра закінчиться, коли всі рівності будуть закриті мітками.
- 4 Полічіть свої мітки на ігровому полі і визначте, кому дісталася перемога.

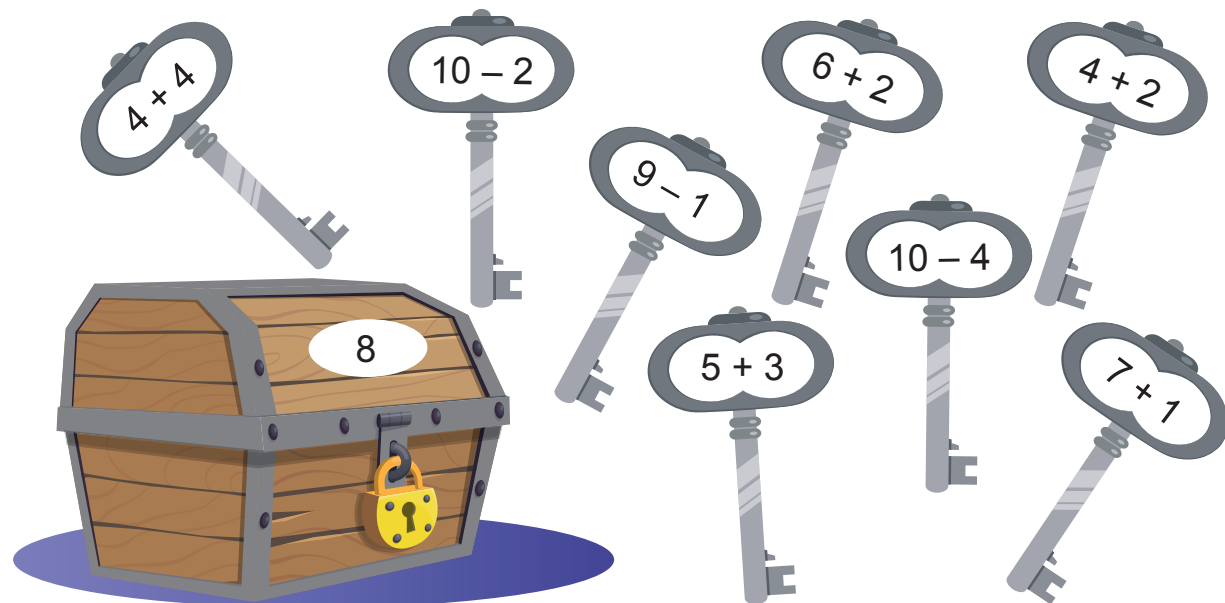

ПРАКТИКУМ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ У МЕЖАХ 20

1 Пригадай склад чисел і запиши пропущені доданки.

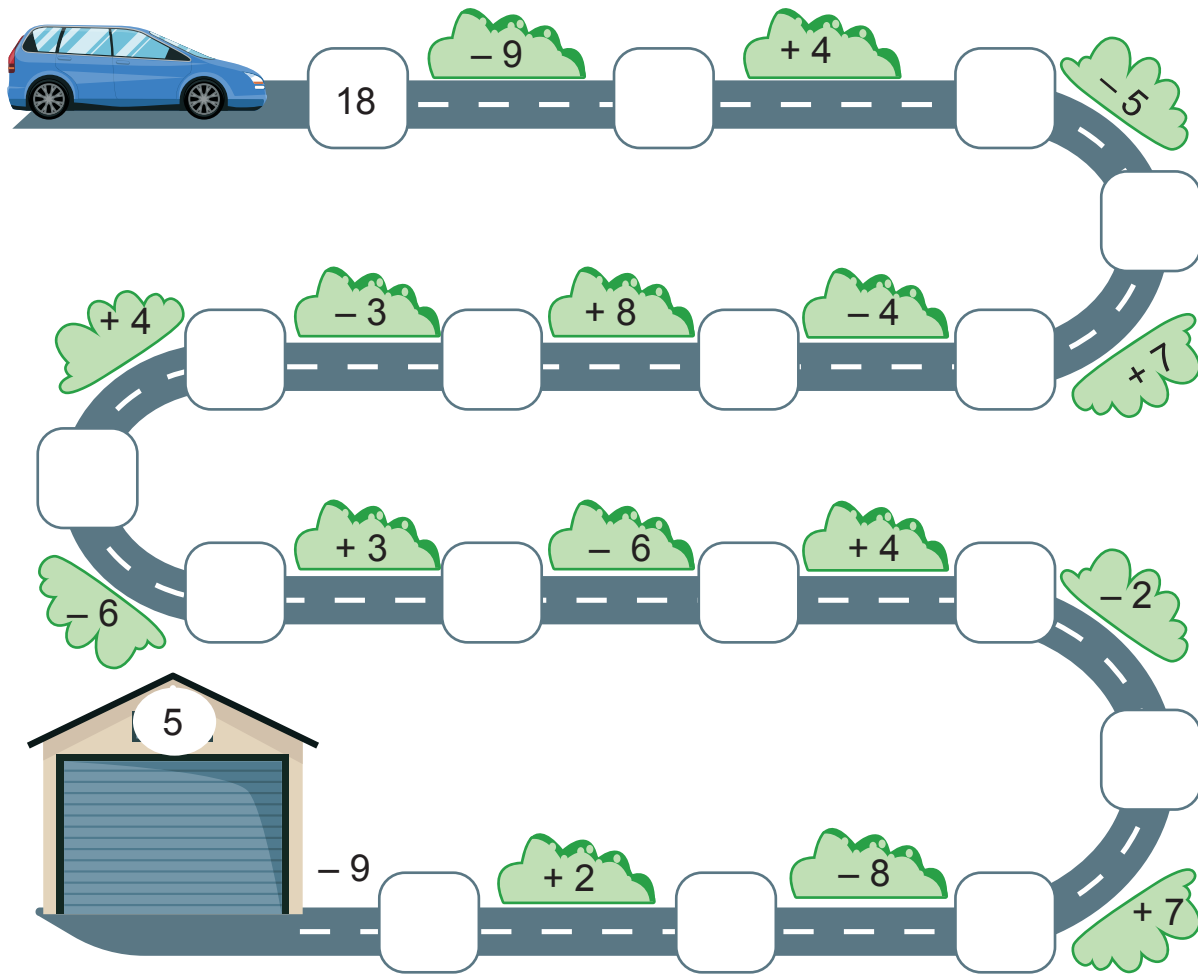

2 До скрині зі скарбами підходять ключі з номером 8. Розфарбуй вирази, значення яких — 8.

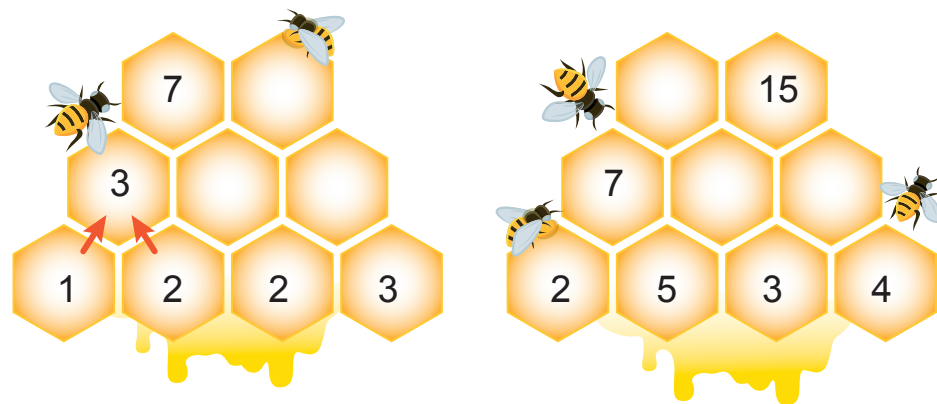

3 Знайди значення виразів і запиши результати. Установи відповідність між рукавичками з однаковими результатами.

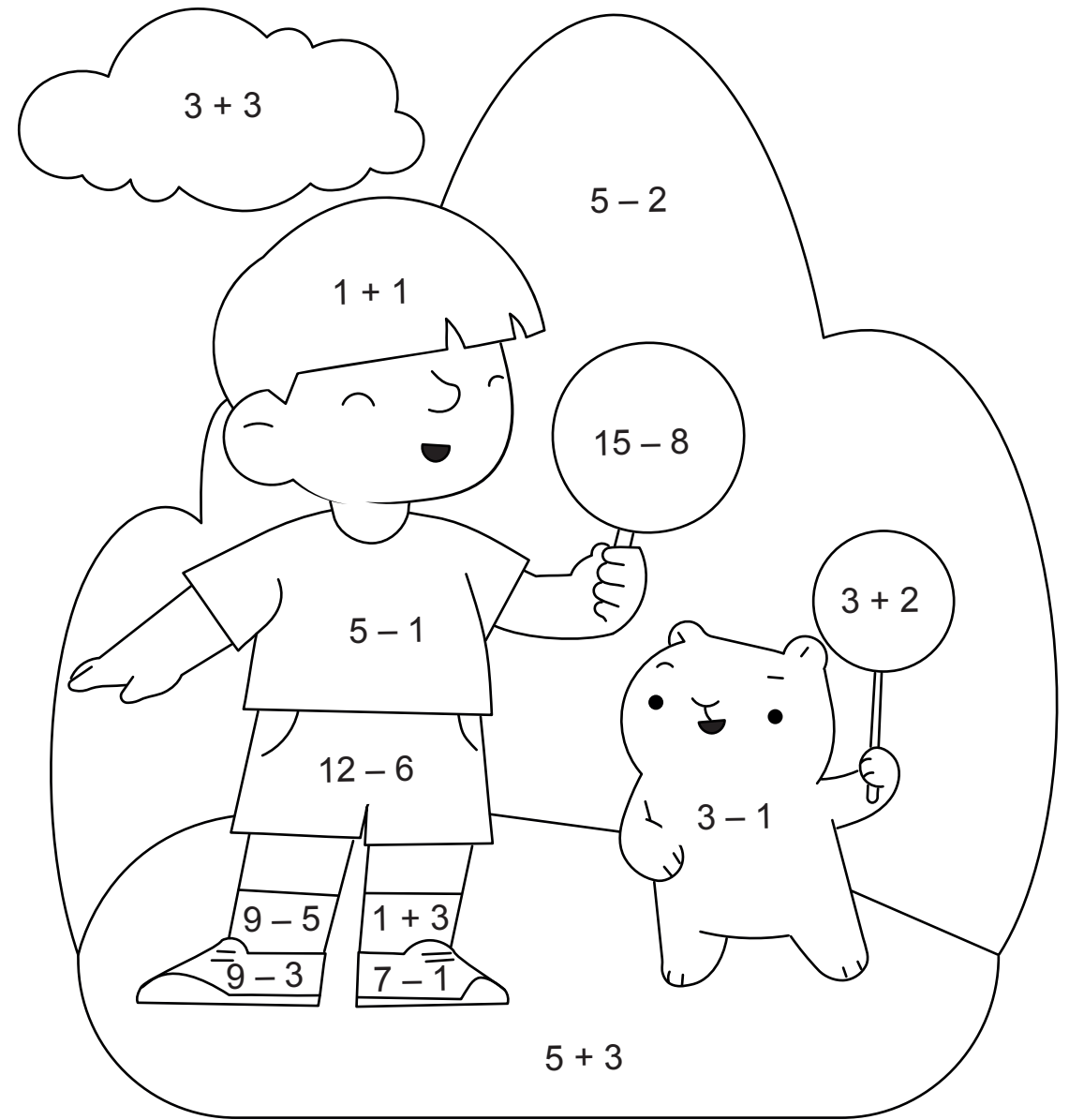
4 Знайди значення виразів, щоб допомогти автомобілю заїхати у гараж.

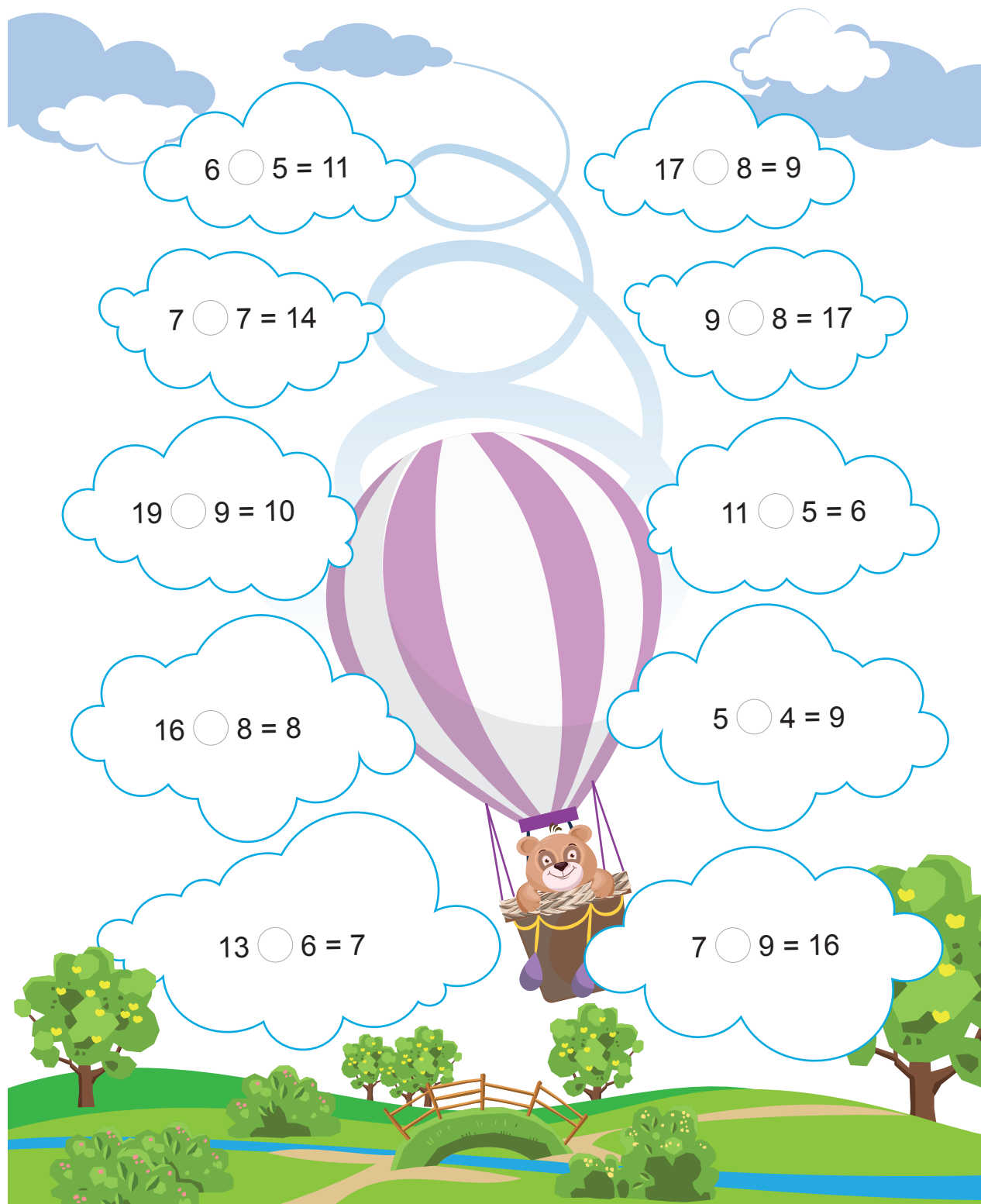
5 Допоможи бджолам заповнити стільники медом. Запиши пропущені числа.

6 Знайди значення виразів і розфарбуй малюнок відповідними кольорами.

7 Встав пропущені знаки, щоб допомогти ведмедику піднятися на повітряній кулі.

ЗВ'ЯЗОК ДОДАВАННЯ ОДНАКОВИХ ЧИСЕЛ З ВІДНІМАННЯМ

Кожну суму однакових чисел (наприклад, $4 + 4 = 8$) можна розкласти на 2 однакові частини.

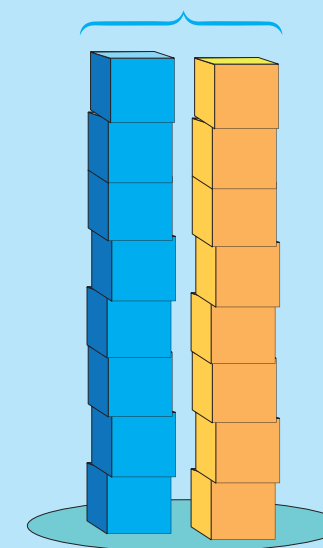
$$16 - 8 = \square$$

$$8 + 8 = 16$$

Я знаю, що $8 + 8 = 16$.
Отже, $16 - 8 = 8$.

$1 + 1 = 2$	$2 - 1 = 1$
$2 + 2 = 4$	$4 - 2 = 2$
$3 + 3 = 6$	$6 - 3 = 3$
$4 + 4 = 8$	$8 - 4 = 4$
$5 + 5 = 10$	$10 - 5 = 5$
$6 + 6 = 12$	$12 - 6 = 6$
$7 + 7 = 14$	$14 - 7 = 7$
$8 + 8 = 16$	$16 - 8 = 8$
$9 + 9 = 18$	$18 - 9 = 9$
$10 + 10 = 20$	$20 - 10 = 10$

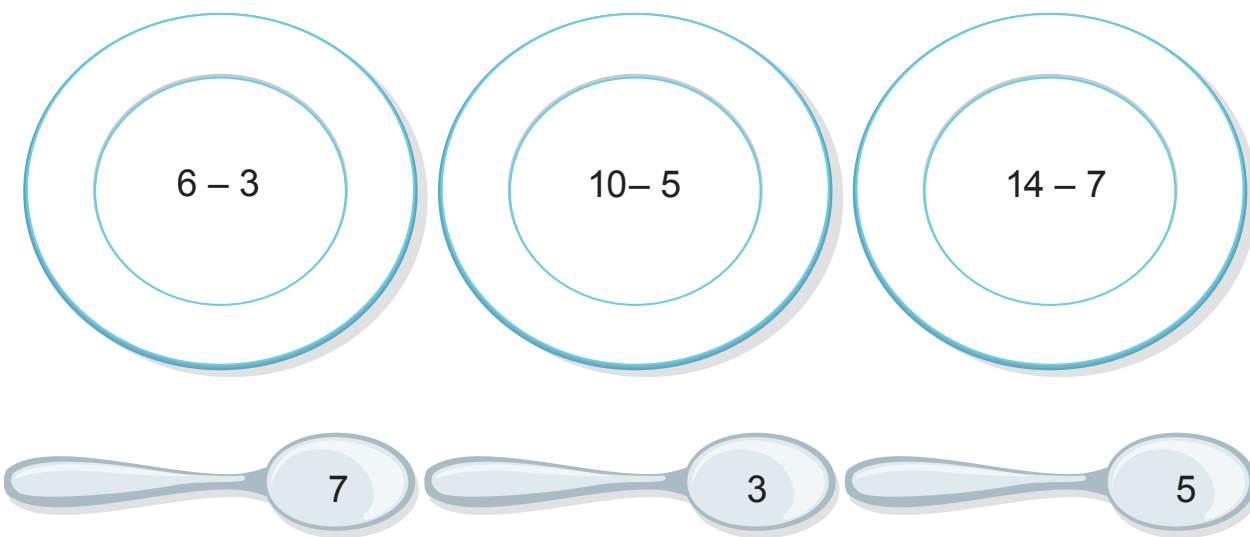
1 Запиши пропущені числа.

$4 + \quad = 8$
$8 - 4 = \quad$

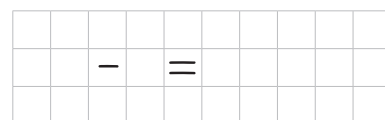
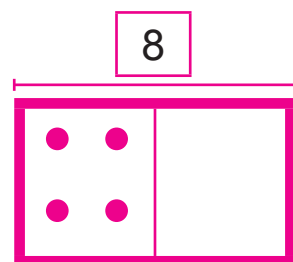
$6 + \quad = 12$
$12 - 6 = \quad$

$8 + \quad = 16$
$16 - 8 = \quad$

2 Установи відповідність.

3 Ангеліна має 8 грн. 4 грн. вона віддала Марку. Скільки грн. залишилося в Ангеліні? Доповни модель і розв'яжи задачу.

Відповідь: в Ангеліні залишилося грн.

4 У Андрія було 18 камінців. 9 камінців він роздав друзям. Скільки камінців залишилося в Андрія? Познач ✓ рівність для розв'язання задачі.

$8 + 8 = 16$

$18 - 9 = 9$

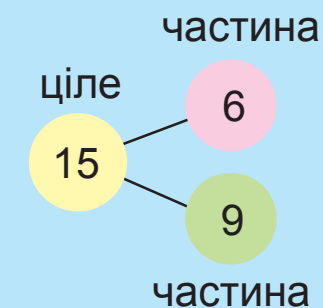
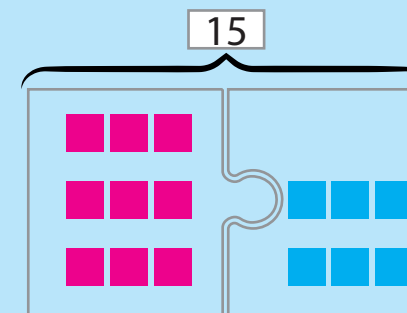
$9 + 9 = 18$

$16 - 8 = 8$

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ДІЙ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ

Сімейство рівностей складається з двох рівностей на додавання і двох рівностей на віднімання. У кожній з них використовуються однакові три числа (два числа та їх сума).

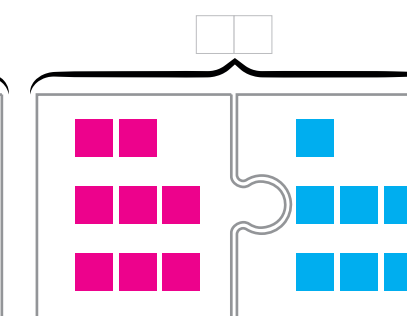
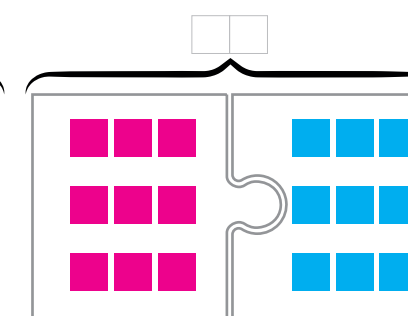
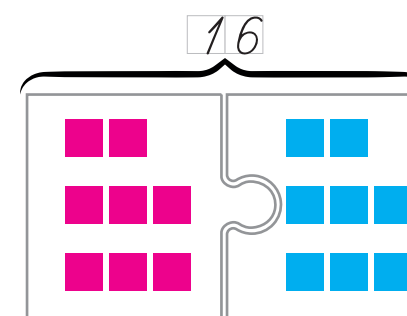
$9 + 6 = 15$

$6 + 9 = 15$

$15 - 6 = 9$

$15 - 9 = 6$

1 Знайди ціле для моделей. Зафарбуй рівності, що відповідають моделям.

$8 + 8 = 16$

$9 + 6 = 15$

$8 + 7 = 15$

$9 + 8 = 17$

$18 - 9 = 9$

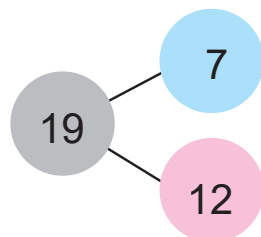
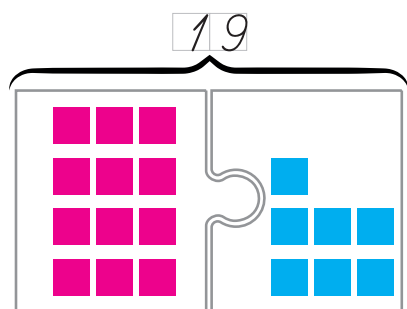
$15 - 7 = 8$

$16 - 8 = 8$

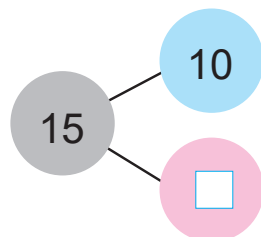
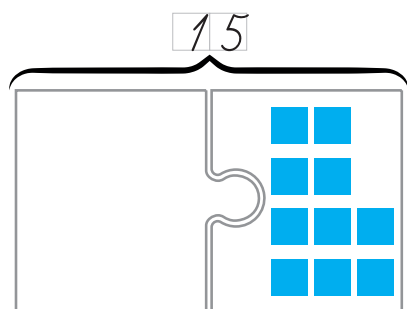
$9 + 9 = 18$

$16 - 8 = 8$

2 Доповни моделі. Запиши сімейства рівностей.

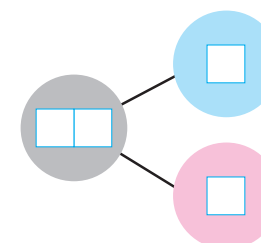
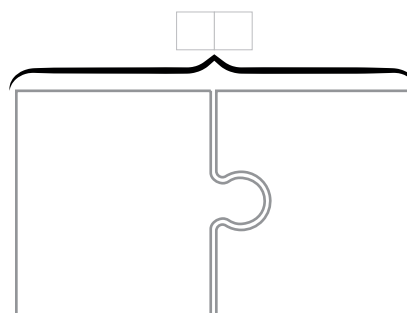
7	+	12	=	19
12	+	7	=	19
19	-	7	=	12
19	-	12	=	7

	+		=	
	+		=	
	-		=	
	-		=	

3 Створи моделі відповідно до умови задачі. Розв'яжи задачу. Усно перевір себе за допомогою дії додавання.

У 2-В класі вчиться 20 дітей. 11 хлопчиків, а решта — дівчатка. Скільки дівчаток вчиться у 2-В класі?

Відповідь: у 2-В класі вчиться дівчаток.

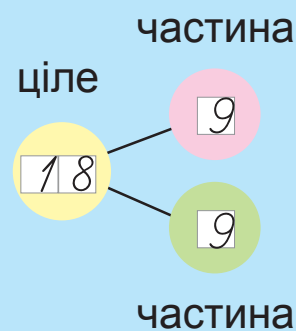
ЗНАХОДЖЕННЯ НЕВІДОМОГО ДОДАНКА

Пригадай назви компонентів та результату дії додавання.

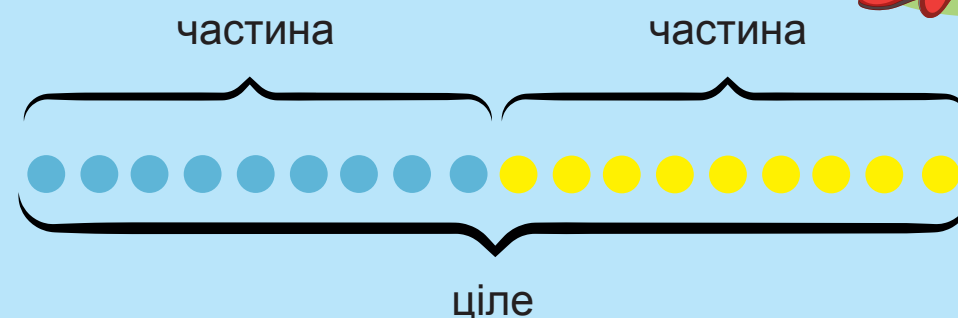
Доданок   Доданок   Сума
 $9 + \square = 18$

Ти вже знаєш, що невідомий доданок можна знайти шляхом прилічування: 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18. Невідомий доданок — 9!

Ще один спосіб знайти невідомий доданок — від суми відняти відомий доданок.
 $18 - 9 = 9$.
 Невідомий доданок — 9!

1 Перейди за QR-кодом і завантаж шаблон. За допомогою дрібних предметів змодельюй вираз і знайди невідомий доданок за допомогою дії віднімання.

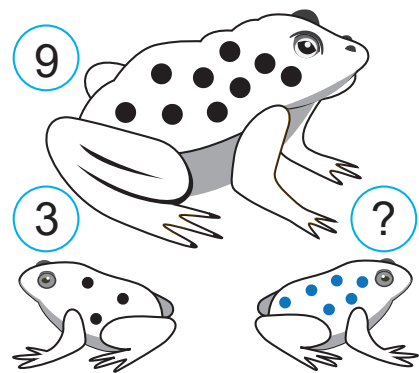
7	+		=	13
---	---	--	---	----

	-		=	
--	---	--	---	--

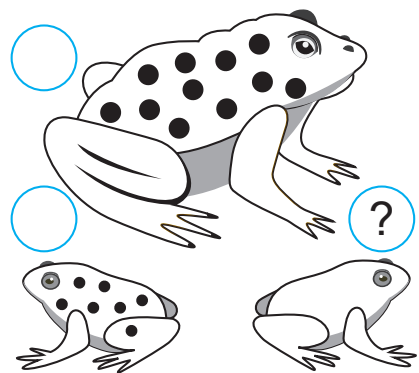

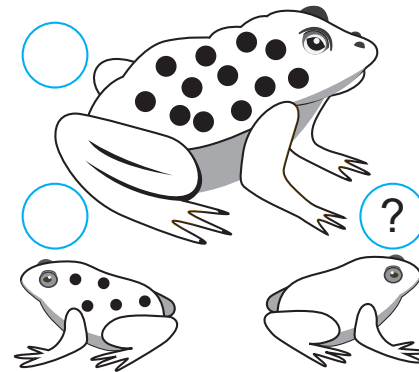
2 Домалюй точки на жабках, щоб знайти невідомий доданок. Запиши рівності.

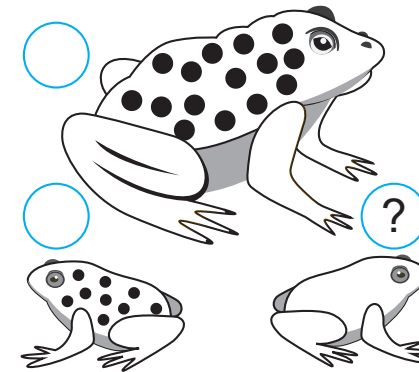
$$9 - 3 = 6$$

$$\square - 3 = 9$$

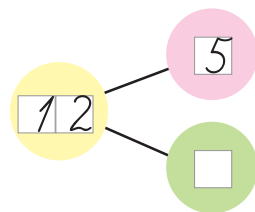
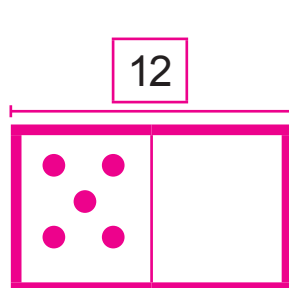
$$\square - 3 = 9$$

$$\square - 3 = 9$$

3 Доповни схеми і розв'яжи задачу.

На столі було 12 яблук, із них 5 червоні, а решта — зелені. Скільки зелених яблук було на столі?

$$\square - 5 = 12$$

Відповідь: на столі було $\square$ зелених яблук.

ЗНАХОДИМО НЕВІДОМІ ЗМЕНШУВАНЕ І ВІД'ЄМНИК

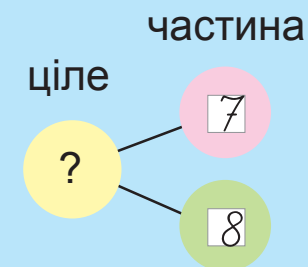
Пригадай назви компонентів та результату дії віднімання.

Зменшуване Від'ємник Різниця

$$\square - 7 = 8$$

Зменшуване — це ціле. Щоб знайти невідоме зменшуване, треба до різниці додати від'ємник.

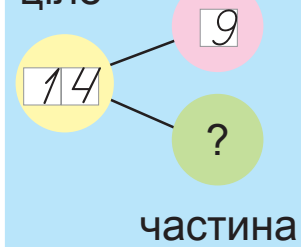

$$7 + 8 = 15$$

$$15 - 7 = 8$$

ціле частина

$$14 - \square = 9$$

Від'ємник — це частина. Щоб знайти невідомий від'ємник, треба від зменшуваного відняти різницю.

$$14 - 9 = 5$$

$$14 - 5 = 9$$

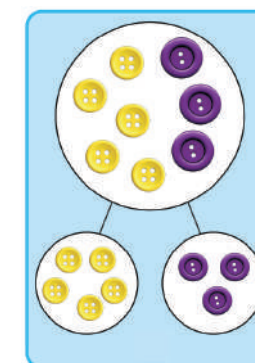
1 За допомогою шаблона і дрібних предметів знайди невідомі зменшувані і від'ємники.

$$\square - 2 = 7$$

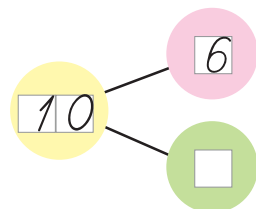
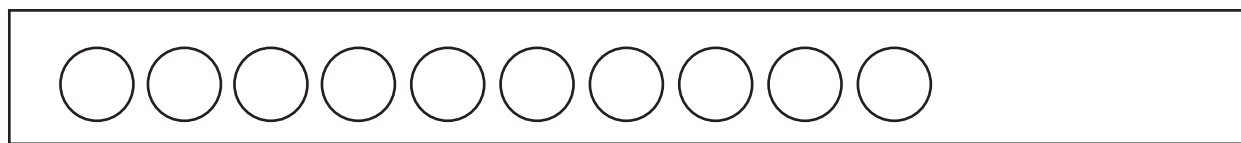
$$12 - \square = 8$$

$$10 - \square = 3$$

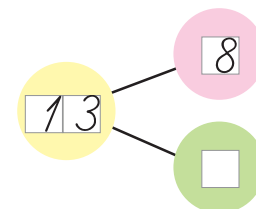
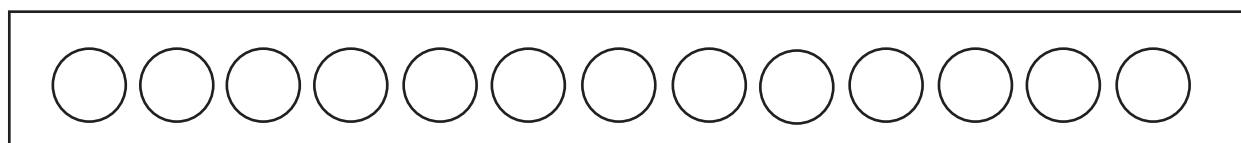
$$\square - 5 = 6$$

2 Зафарбуй кружечки відповідно до схем, щоб знайти невідомий від'ємник. Доповни схеми та рівності.

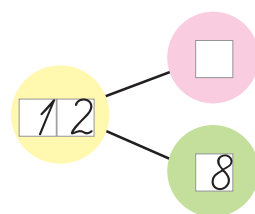
1	0	-		=	6

1	3	-		=	8

3 Розв'яжи задачі. Доповни схеми і запиши рівності та відповіді.

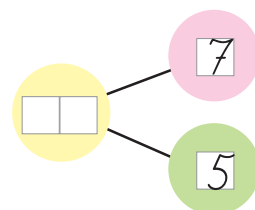
На столі було 12 яблук. Декілька яблук з'їли і залишилося 8. Скільки яблук з'їли?

		-		=	

Відповідь: з'їли яблука.

У Поліни були олівці. Коли вона віддала 7 олівців подрузі, в неї залишилось 5. Скільки олівців було у Поліни?

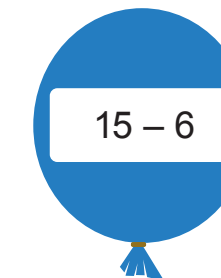

		+		=	

Відповідь: було олівців.

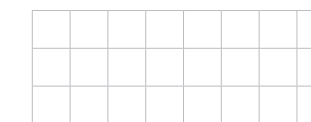
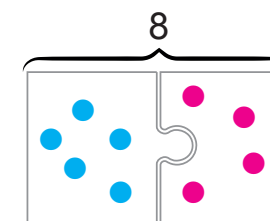
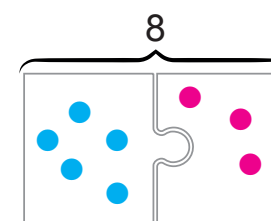
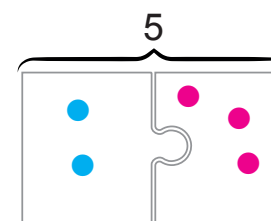
ТЕСТ ЗА ТЕМОЮ

1 Знайди значення виразів. З'єднай кульки з їх власниками.

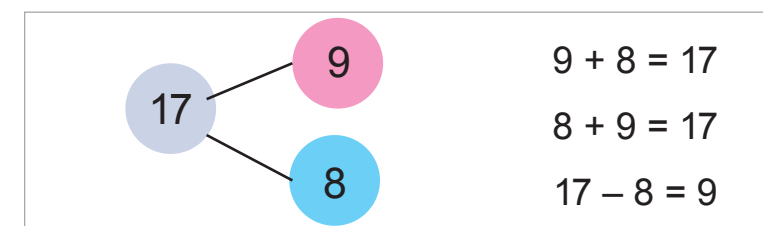
2 Обведи модель, яка ілюструє задачу і розв'яжи її.

У гнізді лежало вісім яєць. З п'ятих яєць вилупилися пташенята. Скільки яєць залишилося?

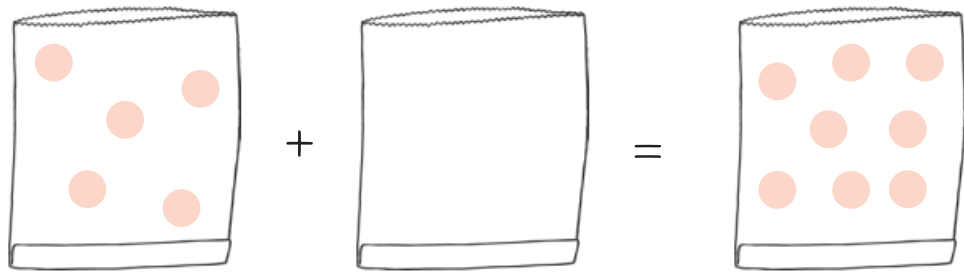
3 Познач ✓ рівність, яка доповнить сімейство рівностей до схеми.

- $8 + 9 = 17$
- $17 - 9 = 8$
- $17 - 8 = 9$

- $9 + 8 = 17$
- $8 + 9 = 17$
- $17 - 8 = 9$

4 Домалюй кружечки, щоб знайти невідомий доданок. Запиши пропущені числа.

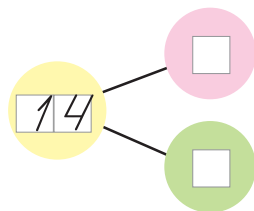

5	+		=	8
---	---	--	---	---

	-		=	
--	---	--	---	--

5 Доповни схеми і розв'яжи задачі.

Панді поклали 14 кг бамбука. Упродовж дня вона з'їла 9 кг бамбука. Скільки кілограм бамбука залишилося у панди?

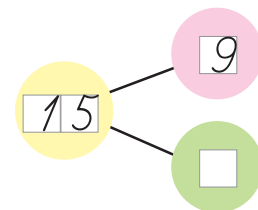

	-		=	
--	---	--	---	--

Відповідь: у панди залишилося кг бамбука.

Учні 2-Б виготовили 15 драконів, із них 9 червоного кольору, а решта — помаранчевого. Скільки помаранчевих драконів виготовили діти?

	-		=	
--	---	--	---	--

Відповідь: діти виготовили помаранчевих драконів.

ОЦІНЮЮ СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

Результат 1.

Я вмію розрізняти рівності на додавання і віднімання.

1 Встав пропущені знаки (+ або -).

$7 \bigcirc 6 = 13$

$18 \bigcirc 8 = 10$

$9 \bigcirc 5 = 14$

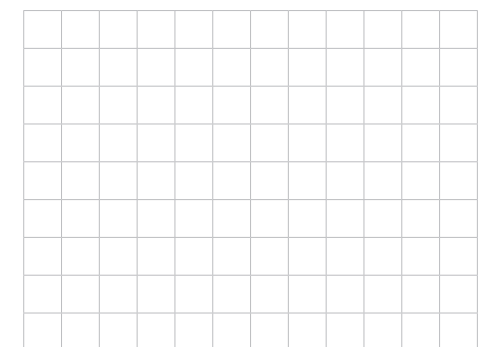
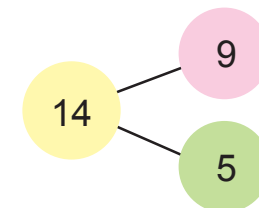
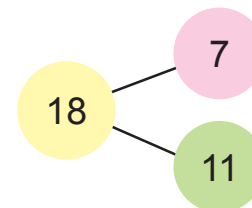
$16 \bigcirc 7 = 9$

Результат 2.

Я розумію взаємозв'язок між діями додавання і віднімання.

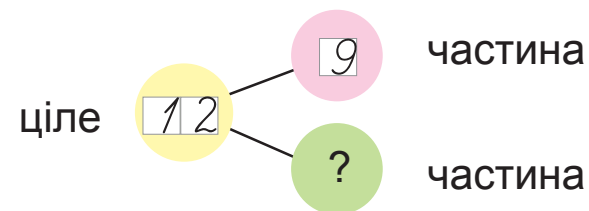
2 Відповідно до моделей запиши 2 рівності на додавання і 2 — на віднімання.

Результат 3.

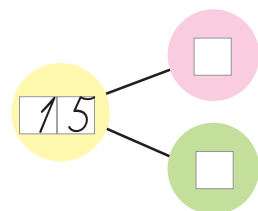
Я вмію знаходити невідомий доданок.

1	2	-	9	=	3
---	---	---	---	---	---

3 Доповни схему і розв'яжи задачу.

В Олега 15 бананів. 8 бананів він роздав друзям. Скільки бананів залишилося в Олега?

		-		=	
--	--	---	--	---	--

Відповідь: в Олега залишилося бананів.

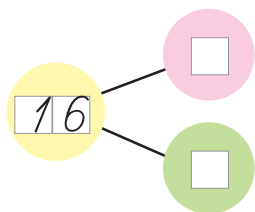
Результат 4.

Я вмію знаходити невідомі зменшуване і від'ємник.

- 7 = 8   14 - = 9

4 У магазині було 16 вишиванок, із них 7 чоловічих, а решта — жіночих. Скільки жіночих вишиванок було у магазині?

		-		=	
--	--	---	--	---	--

Відповідь: у магазині було жіночих вишиванок.

ЛІЧБА І ПОРІВНЯННЯ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ 100

МАТЕМАТИЧНИЙ СЛОВНИК:

- ✓ лічба;
- ✓ таблиця першої сотні;
- ✓ порівняння чисел.

У ЦІЙ ТЕМІ ТИ НАВЧИШСЯ:

- ✓ моделювати числа в межах 100;
- ✓ лічити у прямому порядку, зворотному, двійками, п'ятірками, десятками у межах 100;
- ✓ порівнювати числа в межах 100;
- ✓ читати і писати назви чисел у межах 100.

ГРА «ВЕЛИКИЙ ШОВКОВИЙ ШЛЯХ»

Вам знадобляться:

- гральний кубик;
- фішки;
- по 10 пучків ватних паличок для кожного.

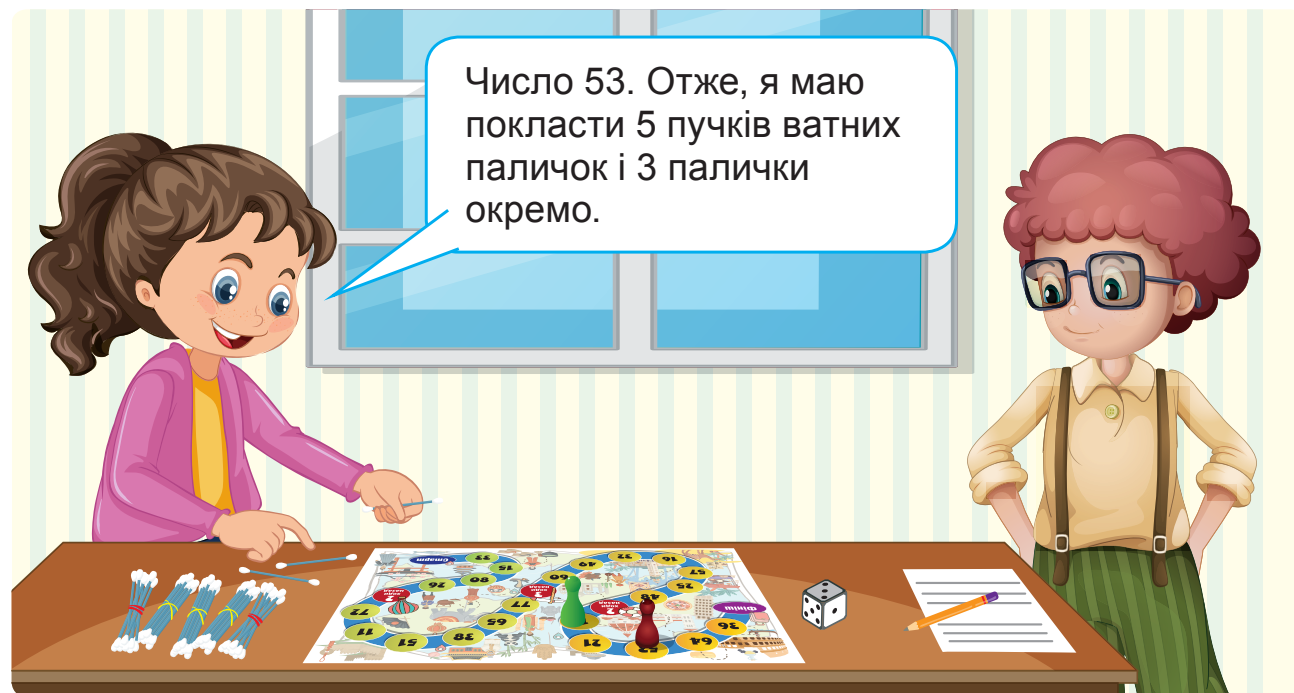

Кількість гравців

2

Як грати:

1. Визначте, хто починає гру. Кинь кубик і перестав свою фішку на таку ж кількість ходів.
2. Змоделюй ватними паличками десятки та одиниці числа, на якому стоїть фішка.
3. Передай хід.
4. Виграє той або та, хто першим досягне фінішу.

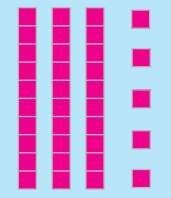

УТВОРЕННЯ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ 100 З ДЕСЯТКІВ І ОДИНИЦЬ

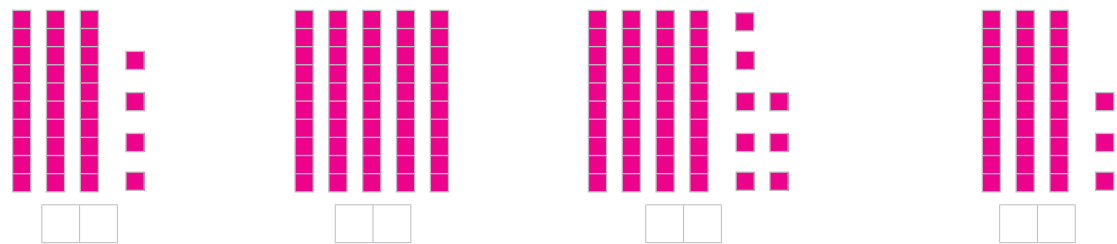

Двоцифрові числа складаються із десятків і одиниць.
10 одиниць — це 1 десяток

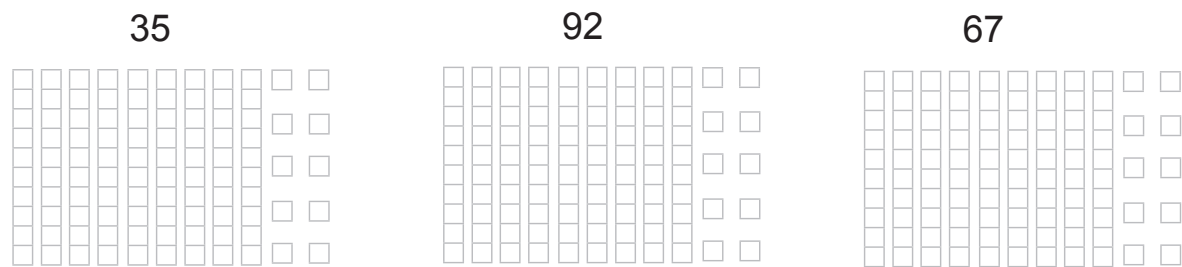
35 — це 3 дес. і 5 од.

1 Напиши числа, які відповідають моделям.

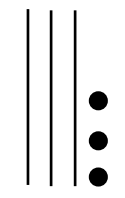
2 Розфарбуй відповідну кількість десятків та одиниць, щоб створити моделі заданих чисел.

122

3 Змодельуй задані числа.

33

26

72

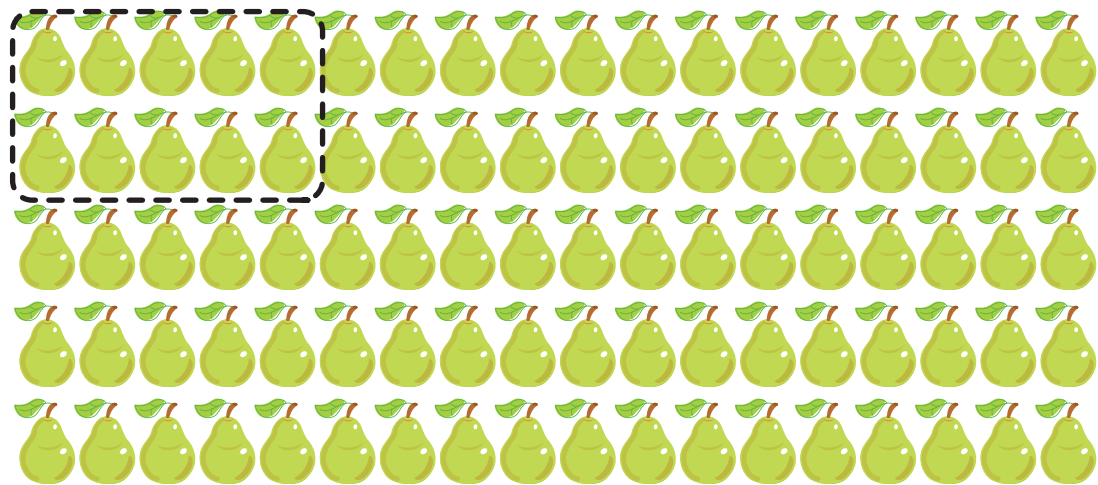
54

4 Закресли бляшанки, які Ніна має збити, щоб отримати 52 очки. Зелена бляшанка — 10 очок, а жовта — 1 очко.

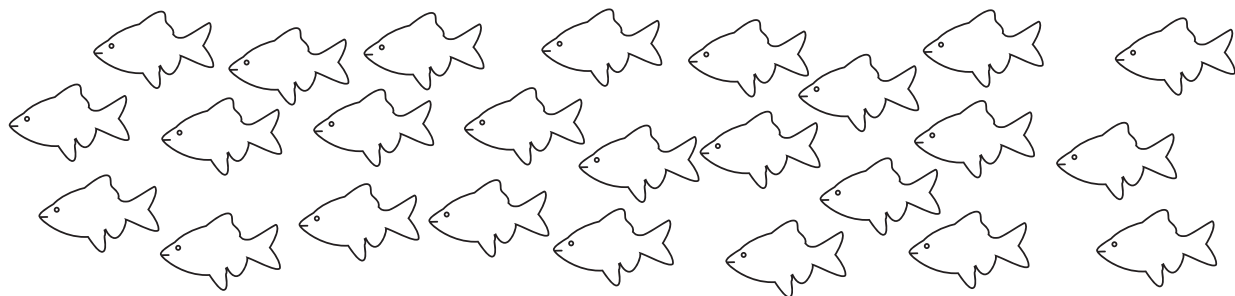

123

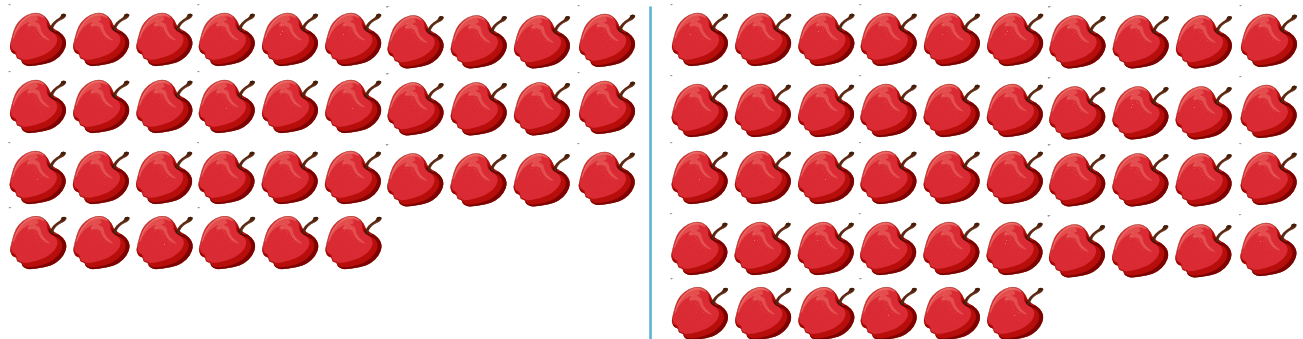
5 Обведи десятки й запиши загальну кількість груш.   груш

6 Розфарбуй 23 рибки.

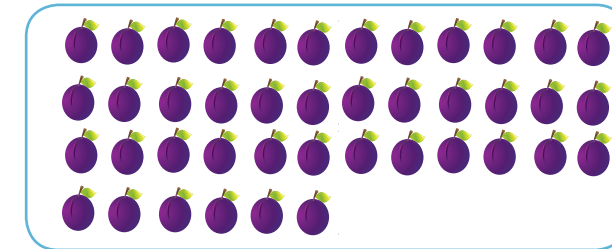
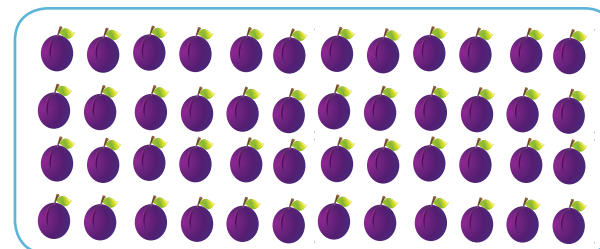
7 Обведи десятки й установи відповідність.

46 яблук

36 яблук

8 Обведи десятки й установи відповідність.

У моєму кошику 4 дес. і 2 од. слив.

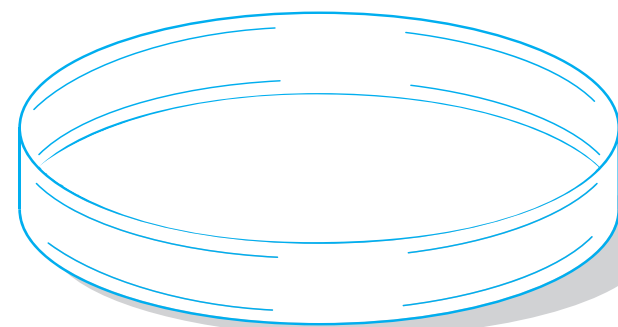
У моєму кошику 4 дес. і 8 од. слив.

9 Розфарбуй моделі чисел відповідними кольорами.

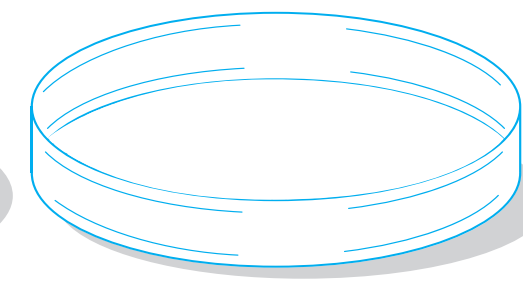
36	2 дес. і 6 од.	3 дес. і 6 од.	45
26	8 дес. і 7 од.	4 дес. і 5 од.	87

10 «Приготуй» пироги. Намалюй відповідну кількість фруктів та згрупуй їх десятками.

Пиріг із 14 сливами

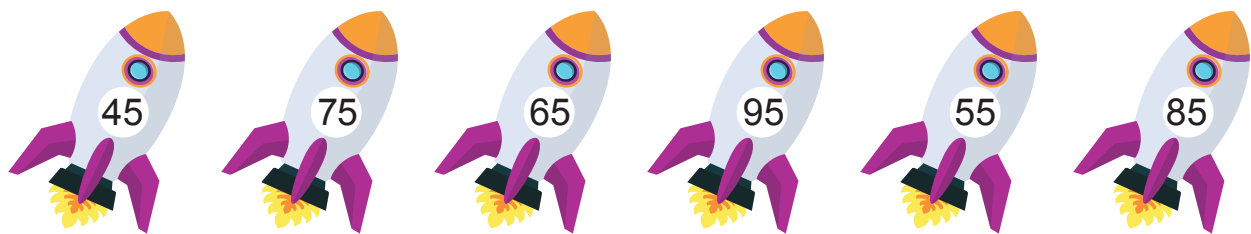
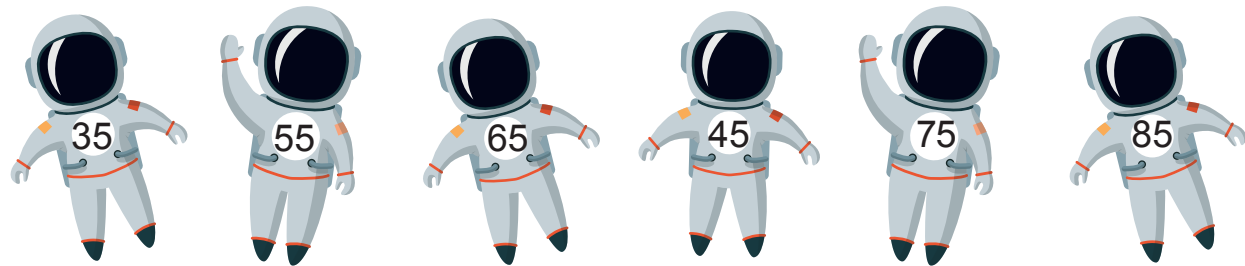

Пиріг із 24 ягодами ожини

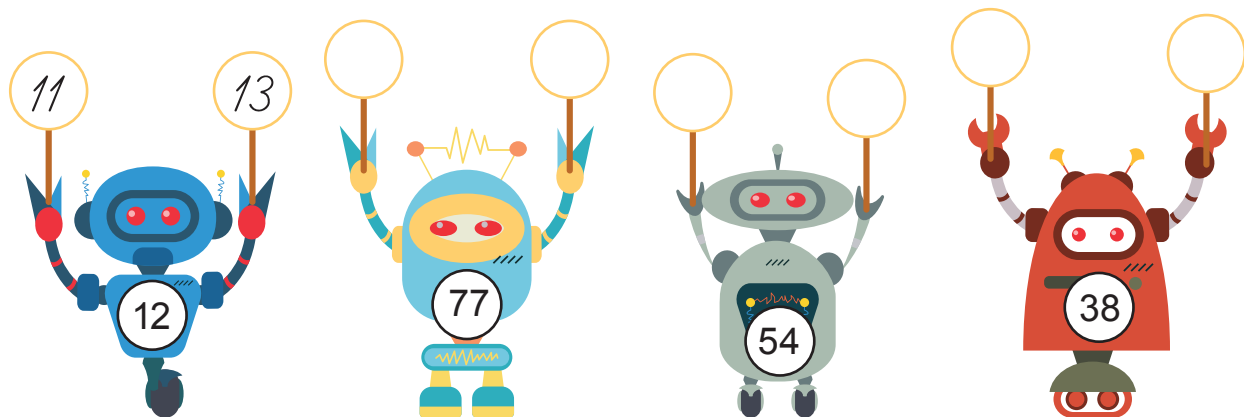

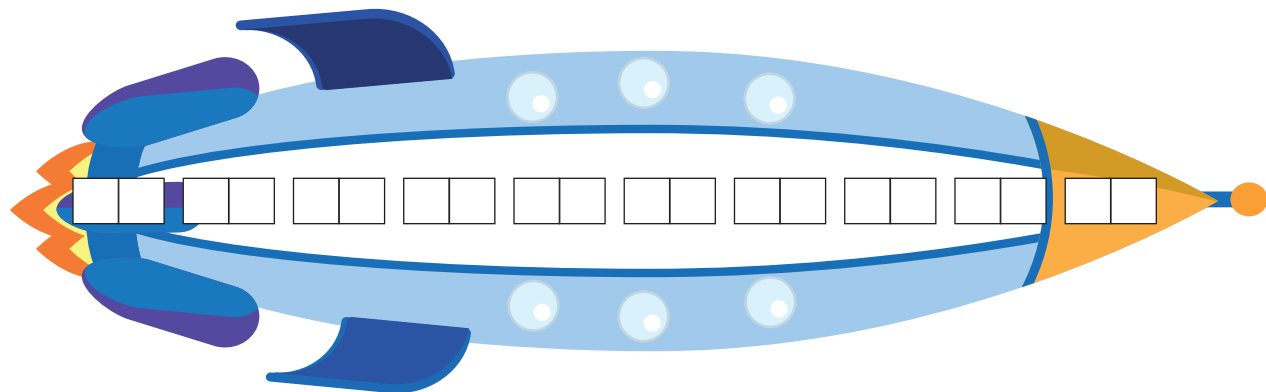
4 З'єднай кожного космонавта з ракетою, на якій число на 10 більше.

5 Запиши в лівій кульці число на 1 менше, а у правій — на 1 більше.

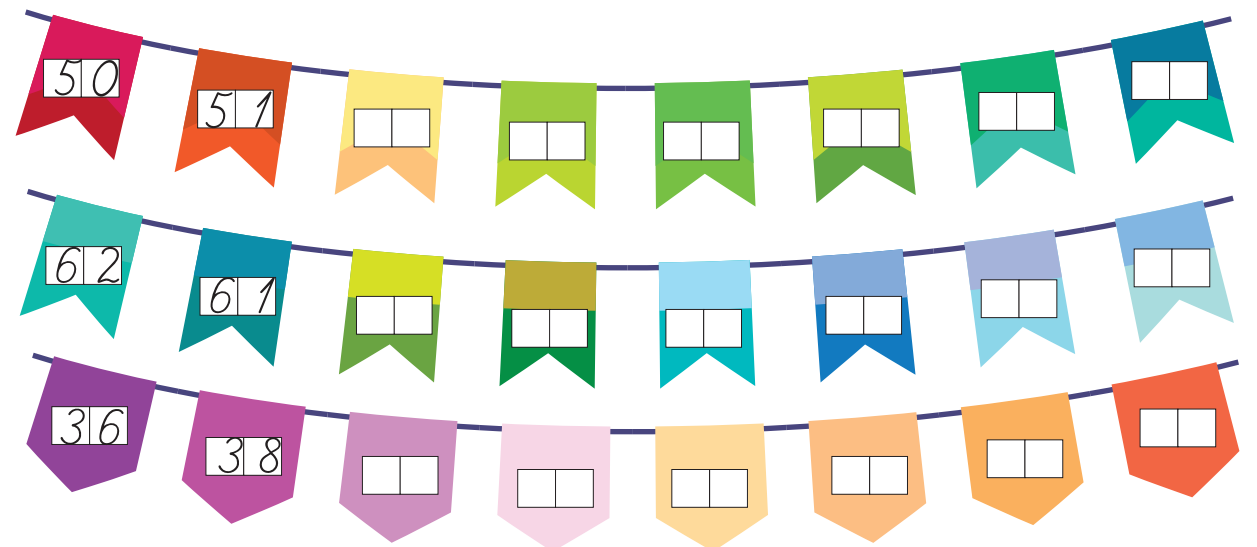

6 Запиши числа 3-го десятка.

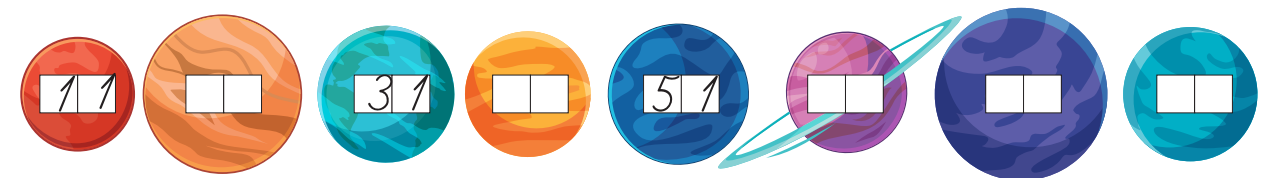

ЛІЧБА В МЕЖАХ 100

1 Продовж послідовності.

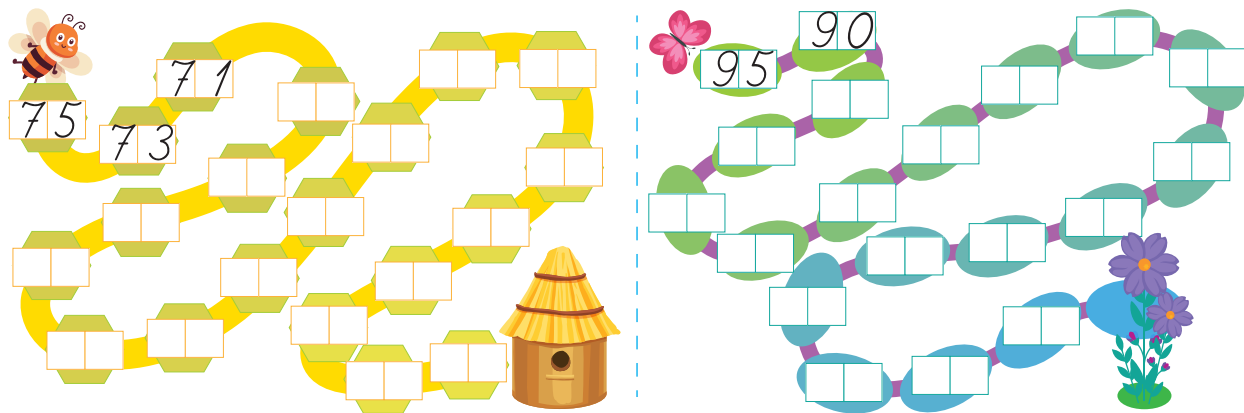
2 Запиши пропущені числа.

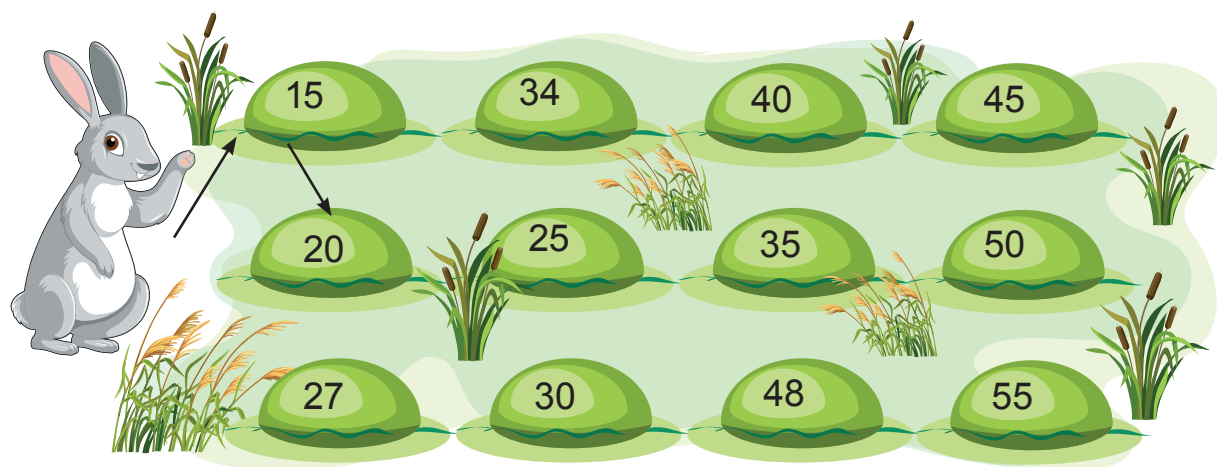
3 Визнач закономірності і продовж послідовності.

4 Визнач закономірності і продовж послідовності.

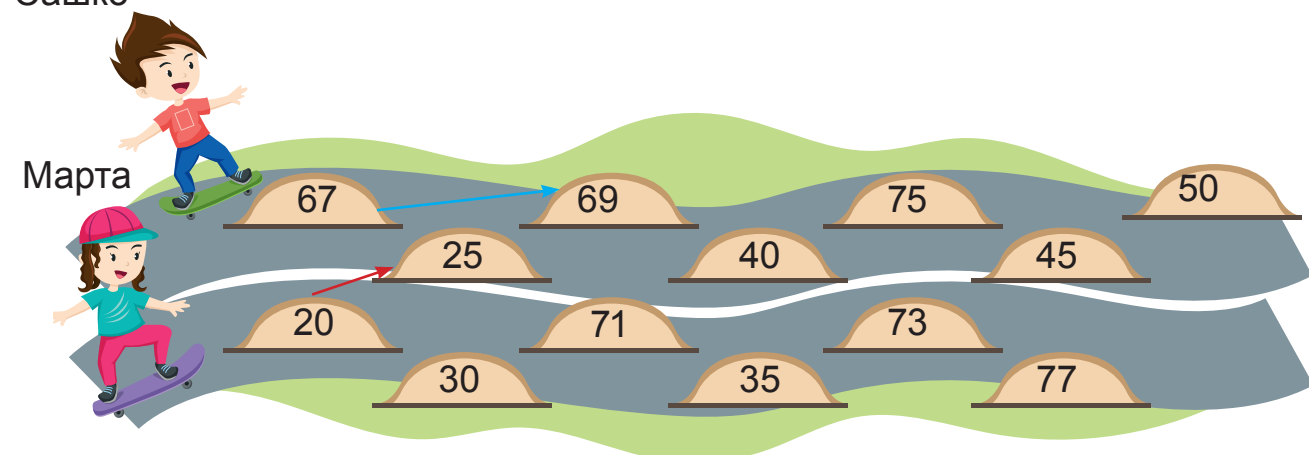

5 Полічи п'ятірками, щоб провести зайчика через болото.

6 Проклади два маршрути. Сашко лічить двійками, а Марта — п'ятірками.

Сашко

НАПИСАННЯ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ 100

1 Установи відповідність.

Двадцять чотири

70

Сімдесят

53

Тридцять сім

24

П'ятдесят три

37

2 Запиши числа цифрами.

чотирнадцять

сорок п'ять

тридцять шість

двадцять дев'ять

сімдесят сім

шістдесят вісім

п'ятдесят два

дев'яносто сім

3 Під час подорожі Ангеліна лічила автомоблі. Обчисли значення виразів і обведи правильну кількість автомобілів різного кольору.

Ангеліна побачила три/тринадцять зелених автомобілів, тринадцять/п'ятнадцять жовтих автомобілів, двадцять п'ять/двадцять три синіх автомобілів і тридцять п'ять/тридцять червоних автомобілів.

5 + 8

7 + 8

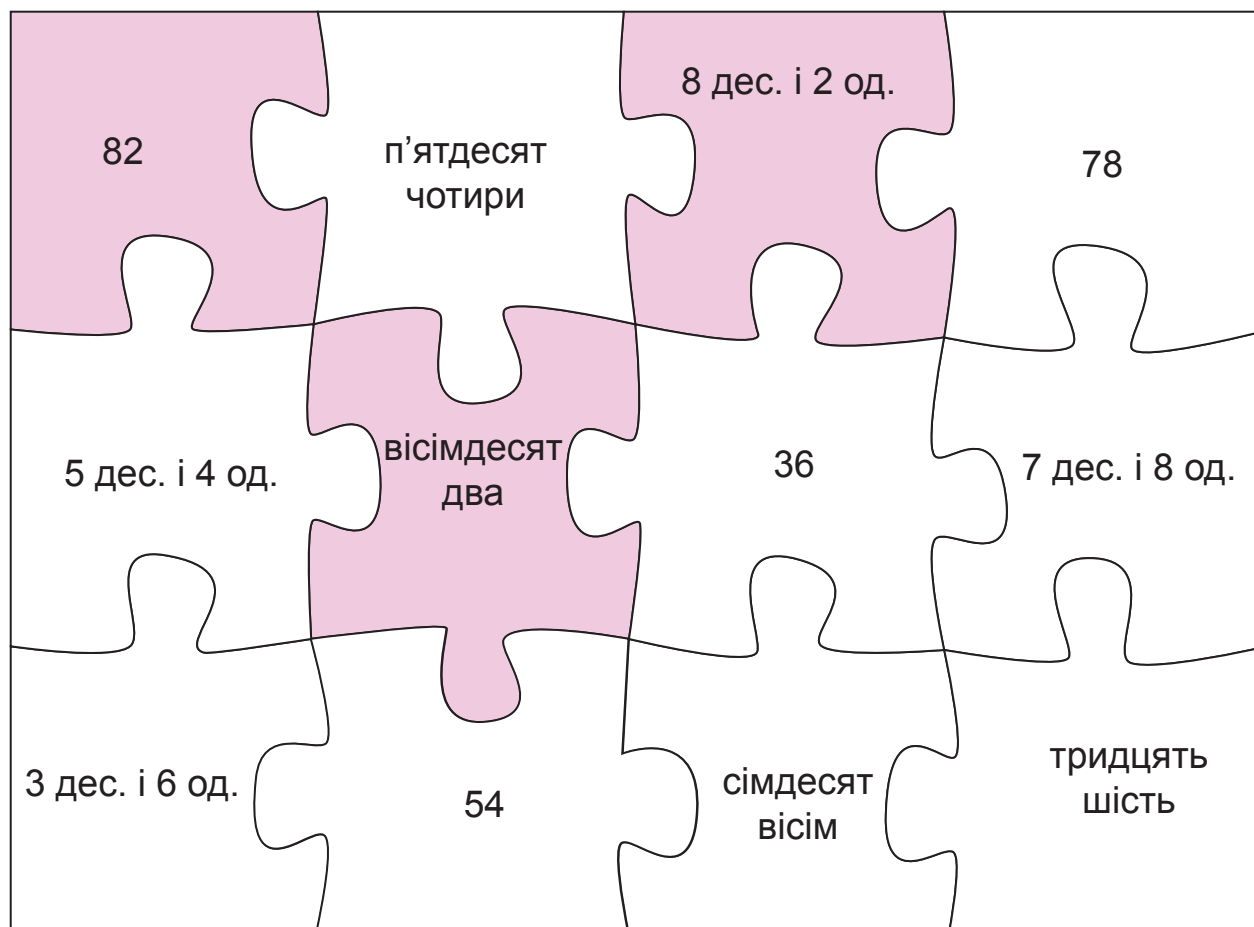
15 + 8

15 + 15

4 Розфарбуй однаковими кольорами пазли з однаковими числами.

5 * Ульяна і Лук'ян поїхали на море. Вони назбирали мушель і склали таблицю з їх кількістю. Заповни таблицю.

		
28		
	сорок три	
		3 дес. і 7 од.

ПОРІВНЯННЯ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ 100

Завжди більше те число, в якого більше десятків: $78 > 58$.

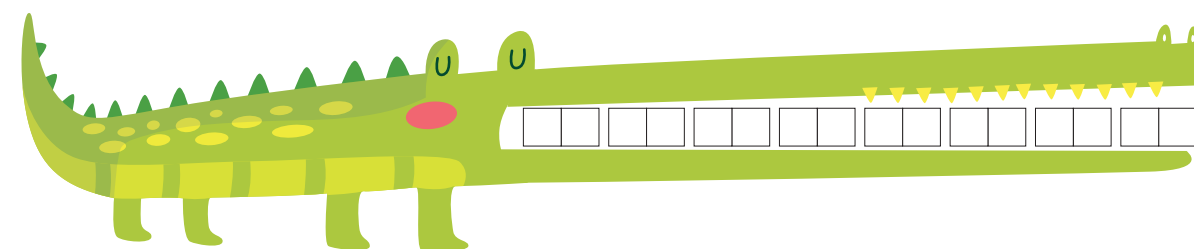
Якщо кількість десятків однакова, то більше те число, в якого більше одиниць: $56 < 59$.

Числа з однаковою кількістю десятків і одиниць рівні: $42 = 42$.

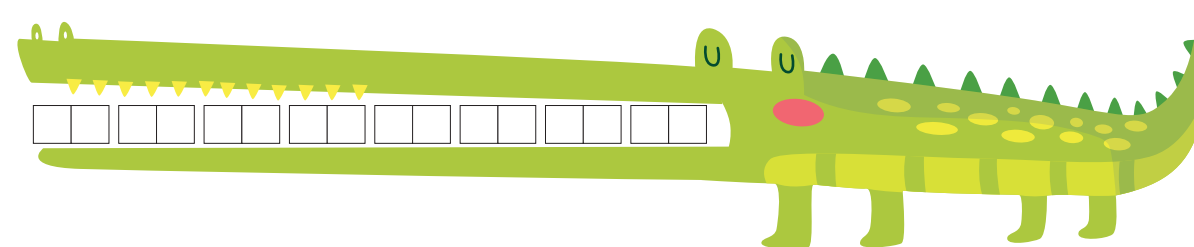
1 У кожному числі обведи десятки червоним кольором, а одиниці — синім. Постав відповідний знак: $<$, $>$, $=$.

$44 < 54$ $87 < 78$ $36 = 36$ $46 < 56$ $81 < 91$

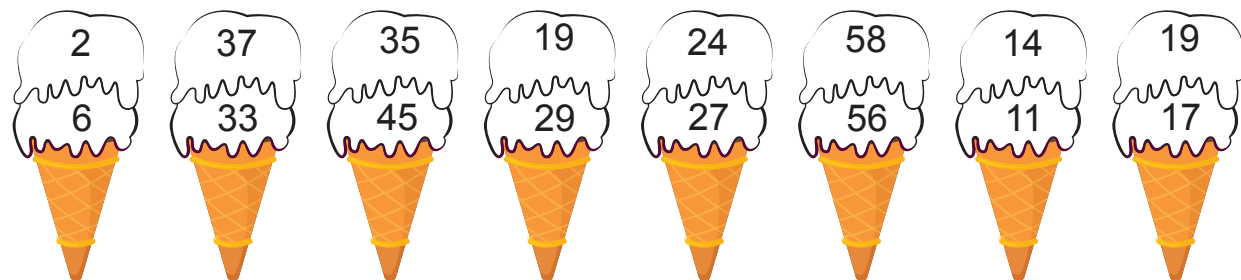
2 Запиши числа від найменшого до найбільшого: 61, 43, 52, 99, 32, 45, 19, 90.

3 Запиши числа від найбільшого до найменшого: 76, 28, 65, 39, 93, 81, 19, 43.

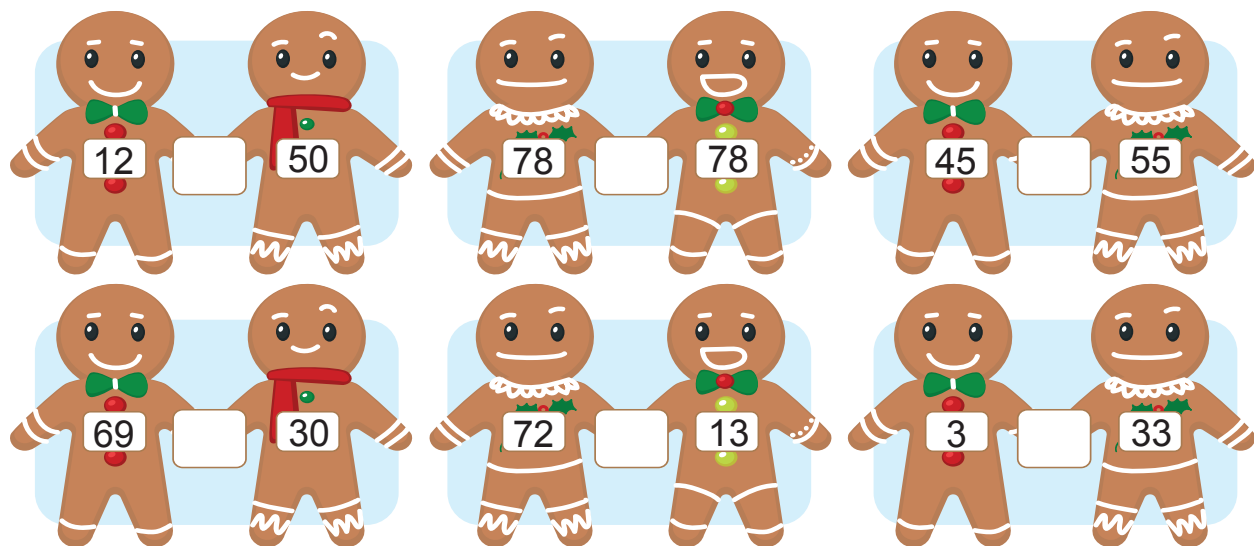
4 Розфарбуй кульку морозива з більшим числом у кожному ріжку.

5 Змоделюй числа і порівняй їх. Обведи відповідний знак: <, >, =.

17 ● ● ● ●●	< > =	43 ● ●	< > =	42	< > =	24
30	< > =	20	< > =	61	< > =	61

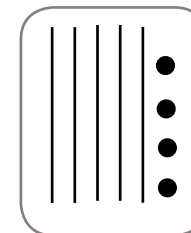
6 Порівняй числа. Постав відповідний знак: <, >, =.

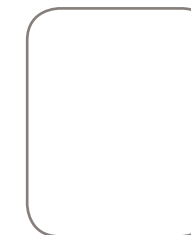
ТЕСТ ЗА ТЕМОЮ

1 Познач ✓ число, яке змодельовала Ніка.

43   54   64   63

2 Змоделюй число тридцять два.

3 Розфарбуй моделі чисел відповідними кольорами.

42	7 дес. і 4 од.	2 дес. і 3 од.	56
74	5 дес. і 6 од.	4 дес. і 2 од.	23

4 Денис заповнює фрагмент таблиці першої сотні. Познач ✓ число, яке він має вписати у порожній квадрат.

		52	
61	62	63	

92   42   72   82

5 Яна лічить у зворотному порядку. Вона назвала число 26. Познач ✓ число, яке вона назве далі.

27   25   24   28

6 Полічи двійками у прямому порядку й продовж послідовність.

36

7 Полічи п'ятірками у зворотному порядку й продовж послідовність.

95

8 Установи відповідність.

шістдесят чотири	☐	17
вісімдесят два	☐	82
п'ятдесят один	☐	64
сімнадцять	☐	38
тридцять вісім	☐	51

9 Розглянь моделі чисел для порівняння. Познач ✓ правильні записи.

	☐	45 = 43		☐	38 = 52
	☐	45 < 43		☐	38 < 52
	☐	45 > 43		☐	38 > 52

ОЦІНЮЮ СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

Результат 1. ☆☆☆

Я вмію моделювати двоцифрові числа.

42 — це 4 дес. і 2 од.

1 Познач ✓ модель числа 52.

Результат 2. ☆☆☆

Я знаю закономірності таблиці першої сотні.

1-й десяток →	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2-й десяток →	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
3-й десяток →	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

		- 10	
- 1	25		+ 1
34	35	36	
	45		
		+ 10	

2 Заповни фрагмент таблиці першої сотні.

	41	

Результат 3.

Я вмію лічити у межах 100 у прямому порядку, зворотному, двійками, п'ятірками, десятками.

3 Полічи двійками у зворотному порядку й продовж послідовність.

64

Результат 4.

Я вмію читати числа в межах 100.

4 Діти приїхали на екскурсію на ферму і полічили тварин. Обведи, скільки тварин налічили діти.

Вісімнадцять / вісімдесят коней.

— 18

Двадцять шість / двадцять вісім корів.

— 26

Тридцять шість / тридцять дев'ять свиней.

— 39

Шістдесят п'ять / шістнадцять овець.

— 65

Результат 5.

Я вмію порівнювати числа у межах 100.

5 Порівняй числа. Постав відповідний знак: <, >, =.

28 ○ 24

43 ○ 13

56 ○ 56

30 ○ 28

99 ○ 79

Навчальне видання

Воронцова Тетяна Володимирівна
Пономаренко Володимир Степанович
Лаврентьева Ірина Вікторівна
Хомич Олена Леонідівна

МАТЕМАТИКА

Навчальний посібник для 2 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 3-х частинах)

ЧАСТИНА 1

Літературне редагування і коректура Г. Губар
Художнє оформлення О. Курило
Формат 84×108/16. Гарнітура Arial.
Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 14,61. Обл.-вид. арк. 9,0.